

Pirkko-Liisa Noon

**MONIKULTTUURISUUSPROJEKTI DIAMANTEN
PÄIVÄKODISSA PEDERSÖREN KUNNASSA**

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Maaliskuu 2016**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola-Pietarsaaren yksikkö	Aika Maaliskuu 2016	Tekijä/tekijät Pirkko-Liisa Noon
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi MONIKULTTUURISUUSPROJEKTI DIAMANTEN PÄIVÄKODISSA PEDERSÖREN KUNNASSA.		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho	Sivumäärä 71 + 5	
Työelämäohjaaja Paula Ahlvik		
<p>Opinnäytetyön tarkoitus oli tuoda esille monikulttuurisuuden opettamisen tärkeys myös päiväkotilapsille. Aihe koetaan Suomessa ajankohtaiseksi usein vasta silloin, kun päiväkotiin on tulossa maahanmuuttajalapsia. Tämän projektiluontoisen opinnäytetyön tilaajana oli Pedersören kunta.</p> <p>Projektin keskeisimpiin tavoitteisiin kuului perehdyttää lapsia monikulttuurisuuteen ja haluttiin myös selvittää, esiintyykö 4–5-vuotiaiden lasten joukossa orastavia ennakkoluuloja monikulttuurisuutta kohtaan. Lapsille annettiin monikulttuurisuustietoutta Dunnin ja Dunnin aisteihin perustuvien oppimismenetelmien kautta leikin, nukketeatterin, kertomusten, askartelun, makuelämysten ja musiikin avulla. Lasten osallistaminen interventioissa koettiin erittäin tärkeäksi. Toiminnot vastasivat lasten ikä- ja kehitystasoa. Interventioiden sisältöjen kautta lasten haluttiin oppivan arvostamaan erilaisuutta. Lapset ymmärsivät helpommin monikulttuurisuusprojektissa käsiteltyjä aihekokonaisuuksia vertailemalla Suomen ja vieraan kulttuurin arkea toisiinsa.</p> <p>Monikulttuurisuusprojektin myötä haluttiin kannustaa päiväkodin henkilökuntaa toteuttamaan monikulttuurisuusviikkoa vuosittain. Monikulttuurisuuskasvatuksella haluttiin parantaa 4–5-vuotiaiden valmiuksia kohdata maahanmuuttajia tulevaisuudessa. Monikulttuurisuusprojektin toteuttamisella koettiin olevan ennaltaehkäisevä vaikutus, joka voi kantautua tulevaisuuteen koulukiusaamisen, syrjinnän ja rasismien vähenemisenä.</p> <p>Opinnäytetyöntekijän tavoitteisiin kuului muun muassa tehdä monikulttuurisuusopas päiväkodin käyttöön. Opinnäytetekijän ammatillisuus on monikulttuurisuusprojektin aikana syventynyt ja lisääntynyt edelleen hänen osallistuttuaan Swan North-South-South-ohjelman järjestämälle intensiivikurssille Masenon yliopistossa, Kenian Kisumussa. Kansainvälisyysvaihdon kokemukset hyödynnettiin monikulttuurisuusprojektissa.</p>		

Asiasanat kulttuurisensitiivisyys, lasten osallisuus, monikulttuurisuuskasvatus, ikä- ja kehitystaso, oppimistyylit, varhaiskasvatussuunnitelma

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Kokkola-Pietarsaari Unit	Date March 2016	Author/s Pirkko-Liisa Noon
Degree programme Degree Programme of Social Services		
Name of thesis MULTICULTURAL PROJECT IN DIAMANTEN KINDERGARTEN IN THE MUNICIPALITY OF PEDERSÖRE		
Instructor Anne Jaakonaho	Pages 71 + 5	
Supervisor Paula Ahlvik		
<p>The aim of this thesis was to bring up the importance of teaching multiculturalism also to Finnish kindergarten children. In Finland the subject is usually experienced topical only when day care centres are receiving children of immigrants. This project thesis was ordered by the Municipality of Pedersöre.</p> <p>One of the main objectives of this project was to familiarize children with multiculturalism and also to find out signs of early prejudice against multiculturalism among 4–5-year-old children. The children were given multicultural knowledge based on the Dunn and Dunn’s sensory learning methods with the aid of plays, puppetry, fairy-tales, crafts, taste sensations and music. Children’s participation in interventions were considered very important. The activities were equivalent to children’s age and level of development. Through the contents of the interventions children were supposed to learn to appreciate differences. Children understood more easily topics discussed in the multicultural project by comparing the Finnish and foreign culture’s everyday life with each other.</p> <p>The aim of the project was also to encourage the personnel in the kindergarten to address multicultural project as an annually recurring theme. The purpose of multicultural education was to promote 4–5-year-old children’s readiness to face immigrants in the future. Implementation of the multicultural project was recognized to have preventive effects which can be seen in decreased bullying, rejection and discrimination in the future.</p> <p>Thesis author’s aim was, among other things, to make a multicultural handbook for use by kindergarten teachers. Thesis author’s professionalism expanded during the multicultural project and developed further through participation in Swan North-South-South intensive course at Maseno University in Kenya, Kisumu. Experiences of the international exchange were utilized in the multicultural project.</p>		
Key words Children’s participation, cultural sensitivity, early childhood plan, age and development, learning styles, multicultural education		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1	JOHDANTO	1
2	MONIKULTTUURISUUSPROJEKTIN TAUSTAA JA SUUNNITTELUPROSESSI	4
	2.1 Monikulttuurisuusprojektin taustaa	4
	2.2 Monikulttuurisuusprojektin suunnitteluprosessi	4
3	MONIKULTTUURISUUSPROJEKTIN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA	6
	3.1 Varhaiskasvattajan ammatillinen osaaminen	6
	3.2 Monikulttuurisuusopetuksen sisältö valtakunnallisessa ja Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmissa	8
	3.3 Monikulttuurisuusprojektissa olevien lasten ikä- ja kehitystasoon liittyviä pääpiirteitä	10
	3.4 Yleistä lasten osallisuudesta varhaiskasvatuksessa	16
4	TOIMINNALLISTEN OSUUKSIEN TOTEUTUS	19
	4.1 Esimerkki-interventio: Matka Keniassa jatkuu – masai-heimo	22
	4.2 Monikulttuurisuusoppaan toteutus	25
	4.3 Keniasta ja kansainvälisyysvaihdosta kertovan kuvakirjan toteutus	26
5	MONIKULTTUURISUUSPROJEKTIN KOKONAISARVIOINTI	27
	5.1 Opinnäytetyön tavoitteiden kokonaisarviointi	27
	5.2 Monikulttuurisuusprojektin kokonaisarviointi	31
	5.3 Monikulttuurisuusoppaan ja Keniasta kertovan kuvakirjan arviointi	34
	5.4 Aikataulun arviointi	35
	5.5 Monikulttuurisuusprojektin toiminnallisten osuuksien arviointi pääpiirteittäin	35
	5.6 Monikulttuurisuusprojektissa olevien lasten ikä- ja kehitystasoon liittyvien pääpiirteiden arviointi	41
	5.7 Opinnäytetyöntekijän ja ohjaajan ammatillisen osaamisen arviointi	48
	5.8 Monikulttuurisuusprojektin riskien ja budjetin arviointi	56
	5.9 Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelman arviointi ja kehittämisehdotus	57
6	KANSAINVÄLISYYSVAIHTO SOSIONOMIKOULUTUKSEN AIKANA	59
	6.1 Kansainvälisyysvaihdon kokemus ja merkitys opinnäytetyöntekijälle	59
	6.2 Opinnäytetyöntekijän kulttuurisensitiivisyyden kehittämisen arviointi lapsuudesta tähän päivään	61

7 POHDINTA	63
LÄHTEET	67
LIITTEET	71
KUVIOT	
KUVIO 1. Monikulttuurisuusprojektin pääkäsitteet	2
KUVIO 2. Projektiopinnäytetyön prosessikuvaus	5
KUVIO 3. Ammatillisuuden rakentuminen varhaiskasvatuksessa	7
KUVIO 4. Kulttuurisen sensitiivisyyden malli	12
KUVIO 5. Aisteihin perustuvat oppimistyyli	15
KUVIO 6. Oppimisen sykli	16
KUVIO 7. Interventioiden runko	20
KUVIO 8. Sosionomin varhaiskasvatuksen reflektiivisyysulottuvuudet	32
KUVIO 9. Oppimistyyliä tukevat interventiot	45
KUVIO 10. Sosionomin varhaiskasvatuskompetenssit	49
KUVIO 11. Opinnäytetyöntekijän itsearvioinnin osiot	51
KUVAT	
KUVA 1. Afrikkalaiset soittimet	24
TAULUKOT	
TAULUKKO 1. 4–5-vuotiaiden lasten kehitysvaiheet	10
TAULUKKO 2. Miten olet auttanut äitiä ja isää? – Lasten vastaukset	22
TAULUKKO 3. Lasten esittämät kysymykset	23
TAULUKKO 4. Lasten palautteet	40
TAULUKKO 5. Monikulttuurisuusprojektin 4–5-vuotiaiden lasten kehitysvaiheiden arviointi	41
TAULUKKO 6. 4–5-vuotiaiden lasten sijoittuminen Bennettin kulttuurisensitiivisyys asteikolla	44
TAULUKKO 7. Lasten oppimistyylien arviointi	47
TAULUKKO 8. Monikulttuurisuusprojektin budjetti	57

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tilaajana on Pedersören kunnan päivähoito-osasto. Opinnäytetyö toteutetaan Diamanten päiväkodin Smaragden ryhmässä 4–5-vuotiaiden parissa. Monikulttuurisuusprojektiin osallistuvat lasten lisäksi osa päiväkodin henkilökunnasta, Centrian ammatikorkeakoulusta opinnäytetyötä ohjaava opettaja ja opinnäytetyöntekijä, joka toimii projektipäällikkönä. Opinnäytetyön tarkoitus oli tuoda esille monikulttuurisuuden opettamisen tärkeys myös päiväkotilapsille. Projektin keskeisiin tavoitteisiin kuului opettaa lapsille monikulttuurisuutta ja haluttiin myös selvittää, esiintyykö 4–5-vuotiaiden lasten joukossa orastavia ennakkoluuloja monikulttuurisuutta kohtaan. Aihetta käsitellään pääasiassa suomalaisten lasten näkökulmasta.

Projektiopinnäytetyössä esitellään opinnäytetyöntekijän osallistumista monikulttuuriselle intensiivi- viikolle Kenian Kisumussa, toukokuussa 2015 ja käsitellään lyhyesti kansainvälisyysvaihdon tarkoitusta, onnistumista ja sen mahdollisia hyötyjä monikulttuurisuusprojektin toteutuksessa. Siinä reflektoidaan opinnäytetyöntekijän omaa kulttuurisensitiivisyyden kehittymistä lapsuudesta tähän päivään saakka.

Monikulttuurisuuskasvatus on Paavolan (2007) mukaan sekä kulttuurinen että pedagoginen. Pedagogisella lähestymistavalla tarkoitetaan kasvatusta ja kasvua, joiden tavoitteena on kulttuurien välinen dialogisuus. Kulttuurisen lähestymistavan tavoitteena on ymmärrys, jonka avulla opitaan tajuamaan erilaisia ajattelu- ja elämäntapoja sekä niiden merkityksiä kasvatukseen ja kasvuun. (Paavola 2007, 47.) Kulttuuri käsitteenä tarkoittaa yhteiskunnan jaettuina ja sosiaalisesti siirrettyjä ajatuksia, arvoja ja käsityksiä. Se auttaa ymmärtämään kokemuksia ja luomaan erilaisia käyttäytymistapoja, jotka heijastuvat ihmisen käyttäytymisessä. (Haviland, Prins, McBride & Walrath 2010, 416; Smidt 2010, 66.) Kulttuurista ja etnistä samankaltaisuutta määritellessämme erilaisuuskin määrittyy samalla. Määrittely on aina määrittelijän omaan kulttuuriin, henkilökohtaisiin ajatusmalleihin, sosiaaliseen asemaan ja määrittelyajankohtaan sidoksissa. Toinen taas määrittellään henkilöksi, joka ei edusta valtakulttuuria. Erityisen tarkastelun ja leimaamisen kohteeksi joutuvat he, jotka poikkeavat esimerkiksi etnisyytensä ja uskontonsa puolesta yleisesti vallitsevista normeista. (Talib 2002, 37.)

Monikulttuurisuusopetuksen ammatillisuus näkyy opetuksen sopeuttamisena lasten ikä- ja kehitystasoon eri oppimistyylien kautta. Myönteinen vaikutus voi näkyä lapsissa suvaitsevaisuuden lisääntymisenä ja ennakkoluulojen vähenemisenä. Monikulttuurisuusprojektin pääkäsitteet ovat monikulttuurisuusopetus,

varhaiskasvattajan ammatillisuus, lasten ikä- ja kehitystaso, oppimistyylit, suvaitsevaisuus ja ennakkoluulot. Alla oleva kuvio havainnollistaa monikulttuurisuusprojektin pääkäsitteet (KUVIO 1).

KUVIO 1. Monikulttuurisuusprojektin pääkäsitteet

Monikulttuurisuusprojektille on asetettu tavoitteet, jotka löytyvät kokonaisuudessaan liitteenä olevasta taulukosta (LIITE 1/6–1/7). Taulukko havainnollistaa projektiopinnäytetyölle asetetut tavoitteet 4–5-vuotiaiden lasten, päiväkodin henkilökunnan sekä opinnäytetyöntekijän näkökulmien kautta. Monikulttuurisuusprojektin yksi tärkeimmistä tavoitteista on antaa 4–5-vuotialle tietoa vieraista kulttuureista, jonka avulla vuorovaikutus eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa voi helpottua. Toiminnot vastaavat 4–5-vuotiaiden lasten ikä- ja kehitystasoa. Lasten osallisuus koettiin erittäin tärkeäksi. Tavoitteisiin kuului myös 4–5-vuotiaiden lasten ymmärryksen lisääminen omassa ryhmässä olevaan erilaisuuteen sekä vieraita kulttuureita kohtaan. Monikulttuurisuustietoutta opitaan eri oppimistyyliä apuna käyttäen, jotta mahdollisimman monella on mahdollisuus sisäistää uusia asioita. Lapsille annetaan tietoa eri kulttuureista leikin, nukketeatterin, kertomusten, askartelun, makuelämysten ja musiikin kautta. Monikulttuurisuusprojektin interventioden sisällöt käsittelevät erilaisuutta päiväkotiryhmässä, Suomessa olevia kansallisia etnisiä ryhmiä (saamelaiset ja romanit) ja maailman lapsia. Kansainvälisyysvaihto auttoi suunnittelemaan ja toteuttamaan Keniaa käsitteleviä aihekokonaisuuksia, joita olivat masaiheimo, Kenian vuodenaajat, hedelmät ja eläimet.

Kansainvälisyysprojektin myötä päiväkotiki saa uusia kokemuksia ja materiaalia käyttöönsä. Opinnäytetyöntekijän tavoitteena oli tehdä päiväkodin käyttöön monikulttuurisuusopas yhdeksi opetusvälineeksi, heidän suunnitellussa monikulttuurisuusopetusta. Pedagogisena näyttönä toimii myös kansainvälisyysvaihdon kylkiäisenä valmistunut kuvakirja, jossa kerrotaan matkan tapahtumat loogisessa järjestyksessä.

Opinnäytetyöntekijän tavoitteisiin kuului myös syventää omaa ammatillista osaamista. Projektin aktiviteetteja arvioidaan sekä henkilökunnan, lasten että työntekijän itsearvioimisen kautta.

Monikulttuurisuusprojektissa painotetaan suvaitsevaisuutta ja kulttuurisensitiivisyyttä, joita tarkastellaan Milton Bennettin (2004) kulttuurisensitiivisyys mallia apuna käyttäen. Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan kulttuurisesti ymmärtävää ja vastaanottavaista asennoitumistapaa. Monikulttuurisuusopetuksessa otetaan huomioon neljä oppimistyyliä; visuaalinen, auditiivinen, taktilinen ja kinesteettinen, jotka ovat osa Dunnin ja Dunnin oppimismenetelmistä (Coffield, Moseley, Hall & Ecclestone 2004, 30–31.) Oppimista tarkastellaan myös Bredekampin ja Rosegrantin [1992] oppimisen syklin kautta, jolla halutaan tarkastella oppimisen toistuvuutta (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 52–53 [Bredekamp & Rosegrant 1992]).

Monikulttuurisuusprojektin keskipisteenä tulee olemaan opinnäytetyöntekijän oma ihmiskatsomus, joka on holistinen ihmisenäkemyks. Rauhalan [2005] mukaan lasta tulee kaikissa yhteyksissä katsoa ja ymmärtää kokonaisuutena. Ihmisiä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja nähdä häntä omassa kontekstissaan. (Rusanen 2008, 18, 20, 25; [Rauhala 2005].) Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus muokkaa ihmiskäsitystä ja mahdollistaa näkemään lapsen kokonaisuutena. (Koivunen 2009, 138–139; Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen & Vilén 2013, 17). Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa lapsi nähdään kokonaisvaltaisena, ainutlaatuisena ihmisenä. (Pedersöre kommun 2008). Monikulttuurisuusprojektin arvoperustana on varhaiskasvatuslaki (580/2015) ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus (Unicef 2011).

2 MONIKULTTUURISUUSPROJEKTIN TAUSTAA JA SUUNNITTELUPROSESSI

Tässä luvussa käydään läpi motiiveja, jotka johtivat monikulttuurisuusteeman valitsemiseen. Monikulttuurisuusprojektin prosessi on havainnollistettu kuvio 2 avulla (KUVIO 2).

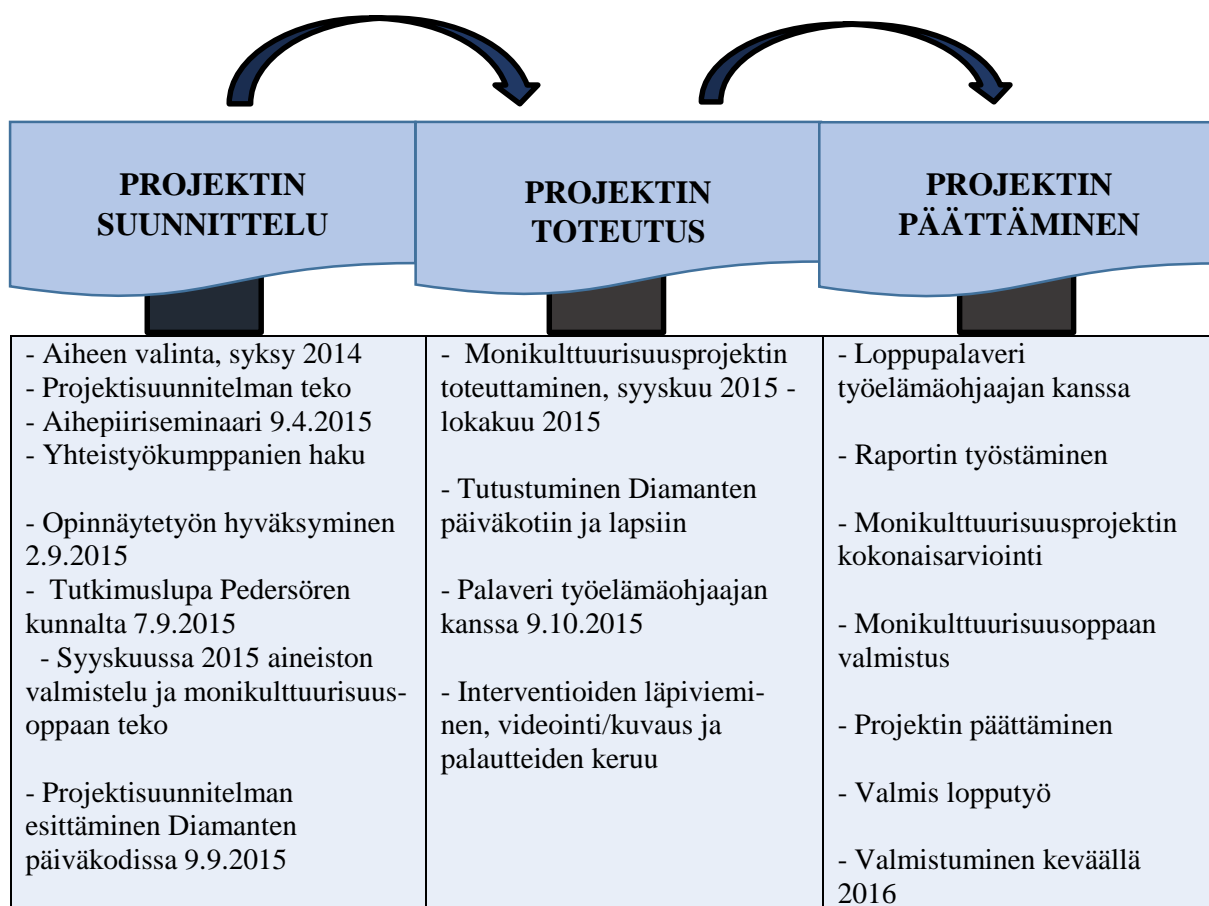
2.1 Monikulttuurisuusprojektin taustaa

Opinnäytetyöntekijän kiinnostus monikulttuurisuuteen alkoi ja lapsena. Kansakouluun tuli lähetystyöntekijöitä kertomaan työstään Afrikan maissa. Lähetystyöntekijöiden kertomukset olivat kuin seikkailukirjoista otettuja. Apuna monikulttuurisuusprojektin suunnittelutyössä ja sen toteuttamisessa opinnäytetyöntekijällä oli vuosien saatossa kerääntynyt monikulttuurisuustietous ja -kokemus. Osallistuminen Keniassa toukokuussa 2015 järjestetylle monikulttuuriselle intensiiviviikolle lisäsi innostusta entisestään toteuttaa monikulttuurisuusprojekti 4–5-vuotiaille lapsille. Opinnäytetyöntekijä on tarkkaan seurannut mediassa käytyjä keskusteluja Suomeen saapuvista pakolaismääristä ja myös havainnut rasistisen käyttäytymisen lisääntyneen maassa. Ennen lopullista päätöstä otettiin yhteyttä päiväkotiin ja selvitettiin, onko heillä aikaisemmin ollut kansainvälisyyttä käsittävää aihekokonaisuutta. Kansainvälisyyttä on käsitelty lyhyesti lasten kanssa YK-päivinä.

2.2 Monikulttuurisuusprojektin suunnitteluprosessi

Projekti koostuu kolmesta eri päävaiheesta: projektin suunnittelu, projektin toteuttaminen ja projektin päättäminen (KUVIO 2). Alkusyksystä 2014 alkoi mahdollisten aiheiden etsiminen opinnäytetyölle. Aiheen valitseminen liittyi läheisesti opinnäytetyöntekijän omaan kiinnostuneisuuteen suunnitelmissa olevaan monikulttuurisuusteemaa kohtaan. Päiväkoti ei aikaisemmin ole käsitellyt monikulttuurisuutta laajempaan kokonaisuutena, ja he odottivat innolla ja kiinnostunein mielin monikulttuurisuusprojektin alkamista. Projektisuunnitelman hyväksymisen jälkeen syyskuussa 2015 (LIITE 3) opinnäytetyöntekijä otti yhteyttä Pedersören kuntaan ja esitti suunnitelma myös heille. Pedersören kunnan annettua tutkimusluvan (LIITE 4) opinnäytetyöntekijä vieraili Diamanten päiväkodissa ja projektisuunnitelma esitettiin työelämäohjaajalle. Syksyllä 2015 opinnäytetyöntekijä tutustui kirjallisuuteen ja keräsi materiaalia monikulttuurisuusoppaan ja opinnäytetyön tekemistä varten. Ennen monikulttuurisuusprojektin aloittamista pidettiin palaveri päiväkodissa syyskuussa 2015 ja keskusteltiin tulevasta projektista ja sen aihepiireistä. Tarvittavat muutokset tehtiin yhdessä toimintasuunnitelmaan. Päätettiin myös, kuka henkilö-

kunnasta ottaa hoitaakseen videoinnin ja valokuvauksen sekä neuvoteltiin muiden mahdollisten henkilöiden osallistamista tarvittaessa. Jokaiselle interventiolle järjestettiin asianmukaiset tilat. Sovittiin, että ennen opetuksen alkamista kunakin päivänä tehdään tarvittavat järjestelyt tiloissa, jotta se olisi mahdollisimman tarkoituksenmukainen kyseiselle aihekokonaisuudelle. Kaikkien laitteiden toimivuus testattiin, jotta välttyttäisiin turhilta keskeytyksiltä. Keittiön käyttämiseen projektin loppuvaiheessa pyydettiin lupa. Monikulttuurisuusprojekti toteutettiin syys-lokakuussa 2015. Monikulttuurisuusprojektin päätettyä pidettiin loppupalaveri työelämäohjaajan ja opinnäytetyöntekijän välillä, ja raportin kirjoittaminen alkoi välittömästi sen jälkeen.

KUVIO 2. Projektiopinnäytetyön prosessikuvaus (2015)

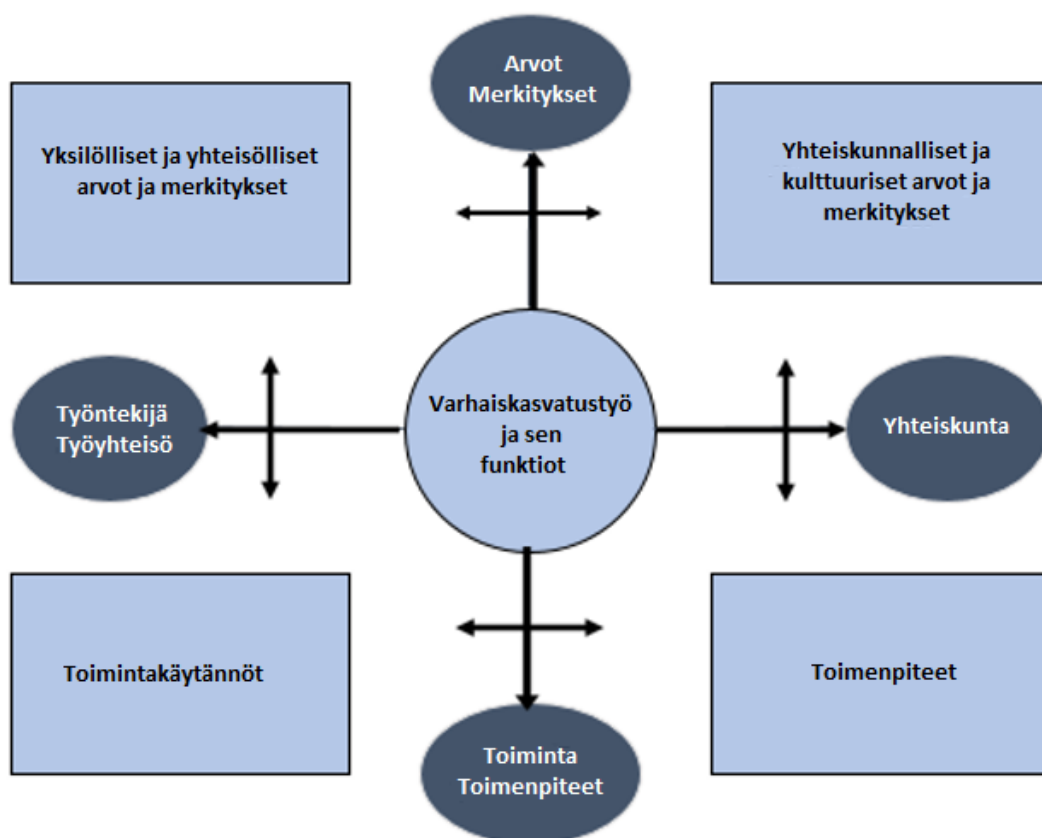
Opinnäytetyöntekijän työelämäohjaaja antaa palautteensa suullisesti jokaisen intervention jälkeen sekä kirjallisesti monikulttuurisuusprojektin loputtua (LIITE 5). Lapsilta kerätään palautteita kahteen kertaan monikulttuurisuusprojektin aikana: sen keskivaiheessa ja lopussa (LIITE 1/21). Opinnäytetyöntekijä laatii suoriutumisestaan kirjallisen palautteen jokaisen intervention jälkeen (LIITE 1/23). Pohdinta tapahtuu sosionomin varhaiskasvatuskompetenssien kautta, huomioiden opinnäytetyöntekijän projekti- ja ohjaustaitoja.

3 MONIKULTTUURISUUSPROJEKTIN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Monikulttuurisuusprojektin tietoperusta koostuu varhaiskasvattajan ammatillisesta osaamisesta. Luvussa käsitellään, miten yhteiskunnassa olevat muutokset vaikuttavat varhaiskasvatustyöhön ja sen kautta lapsiin ja heidän perheisiinsä. Ammatillisessa osaamisessa painotetaan varhaiskasvattajan valmiuksia opettaa monikulttuurisuutta varhaiskasvatuksessa sekä ristiriitojen ratkaisemisen taitoja. Tietoperustassa tarkastellaan valtakunnallisen ja Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmien sisältöjä, miten monikulttuurisuusopetus on niissä painotettu ja käsitelty (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015; Pedersöre kommun 2008). Monikulttuurisuusprojektin laajin tietoperusta koostuu lasten ikä- ja kehitystason pääpiirteistä: 4–5-vuotiaiden ikä- ja kehitysvaiheista, Bennettin kulttuurisensitiivisyydestä, Dunnin ja Dunnin aisteihin perustuvista oppimistyyleistä ja lasten osallisuudesta varhaiskasvatuksessa ((Kivelä, Liukkonen & Niemi 2015, 69; Bennett & Bennett 2004, 152; Coffield ym.2004, 30–31).

3.1 Varhaiskasvattajan ammatillinen osaaminen

Varhaiskasvatusta on tarkasteltu seuraavalla sivulla olevassa kuviossa kahden ulottuvuuden muodostamana kokonaisuutena (KUVIO 3). Vaakasuorassa jatkumossa on havainnollistettu ammatillisuuden yksilöllistä ja yhteiskunnallista ulottuvuutta, kun taas pystysuora jatkumo kuvaa ammatillisuutta konkreettisina toimenpiteinä sekä sen taustalla olevia arvoja ja merkityksiä. Näiden ammatillisuuksien ulottuvuuksien yhdistävä lenkki on varhaiskasvatustyö, sen tarkoitus ja tehtävä. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 97–98.)

KUVIO 3. Ammatillisuuden rakentuminen varhaiskasvatuksessa (mukaillen Hujala ym. 2007, 98)

Yksilöllisiin ja yhteisöllisiin sekä yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin arvoihin ja merkityksiin kuuluvat muun muassa käsitys lapsesta, perheestä ja yhteiskunnasta, mutta myös kasvatukseen liittyvät arvot. Toimintakäytäntöjä tarkastellaan suhteessa lapseen, perheeseen, työyhteisöön ja ympärillä olevaan maailmaan. Toimenpiteisiin kuuluvat koulutusta ja varhaiskasvatuksen toteutumista koskevat säätelyt sekä resurssointi. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat varhaiskasvatukseen eri tavoin, mutta vaikutukset ulottuvat kaikkiin alueisiin. Varhaiskasvatustyö tulee nähdä kokonaisvaltaisena, jatkuvaa analysointia ja valintoja vaativana työnä. Vaatimukset, jota työ varhaiskasvattajalle asettaa, tulee myös nähdä kokonaisuutena. Taitoja ja tietoa, joita varhaiskasvattaja tarvitsee työssään, ei voida erottaa toisistaan. Olennainen ammattitaidon kriteeri on varhaiskasvatuksen tiedon ja kyvyn käyttäminen päiväkodin arjen toiminnassa. (Hujala ym. 2007, 98, 107.)

Paavola (2007) tuo tutkimuksessaan esille, että monikulttuurisuutta opettavilla tulee olla rohkeutta tarkastella opetuksessa olemassa olevia käytäntöjä ja hylätä ne, jotka estävät tai eivät edistä oppimista. Opettajilta vaaditaan kriittistä ajattelutapaa ja suhtautumista vallitsevaan toimintatapaan, joka tarkoittaa uskallusta vastustaa traditioita. Pelkkä ajattelu on jo muutoksen alkua ja omaa kasvatusteoriaa reflektoimalla tapahtuu pikkuhiljaa muutosta. Opettajalta vaaditaan vahvaa itsetuntoa ja vahvaa tuntemusta

omasta kulttuurista, arvomaailmasta ja kasvatusteoreettisista näkemyksistä. Avain monikulttuurisen ryhmän kohtaamiseen ei ole ylenpalttinen ystävällisyys tai vierauden pelko vaan tieto ja viisaus, joiden kautta monikulttuurinen kompetenssi syntyy. Jokainen toimii opettaessa suvaitsevaisuuskasvattajana. (Paavola 2007, 166, 173–179.)

Jokaisen tulisi miettiä omia mahdollisia ennakkoluuloja ja niiden alkuperää sekä sitä, miten ennakkoluulot vaikuttavat omiin asenteisiin ja käyttäytymisiin toisia ihmisiä kohtaan. Varhaiskasvattajat, jotka työstävät omia sisäisiä ennakkoluuloja ja tekevät työtä niiden poistamiseen, eivät todennäköisesti siirrä niitä lapsille. (Batiste & Wotorson 2003, 13.) Asiantuntijuuteen kuuluu, ettei tunteiden ja työn ulkopuolisten tapahtumien anneta heijastua päiväkodissa tehtävään kasvatustyöhön (Riihonen 2013, 42).

Monikulttuurisuutta opettaessa on vältettävä lasten syyllistämistä, esimerkiksi jos lapsiryhmässä esiintyy ennakkoluuloisia asenteita. Varhaiskasvattajan tulee tarjota lapsille mahdollisuus ratkaista ongelmia rakentavasti ja opastaa heitä ajattelemaan asioita kriittisesti. Monikulttuurisuutta tulee sisällyttää varhaiskasvatuksen eri osioihin ja aiheita tulee lähestyä opetuksessa eri tavalla. Kasvattajan on hyvä seurata ajankohtaisia aiheeseen kuuluvia uutisia ja keskustella niistä lasten kanssa. Päiväkodin ympäristöstä on hyvä löytyä tietoa eri kulttuureista esimerkiksi kirjojen ja lelujen muodossa, jotka eivät vahvista jo olemassa olevia stereotyyppioita tai niiden syntymistä. Tavoitteena on selkeä viestintä, jossa esille tulee empatia, oikeudenmukaisuus ja huomaavaisuus toisia kohtaan. Lapsille tulee olla rehellinen. Heille täytyy tunnustaa, että suvaitsematon ajattelu nousee aika ajoin pintaan jokaisessa meissä. Varhaiskasvattajan tulee valmistautua ratkaisemaan tahallisesti toisia kohtaan suunnattuja ennakkoluuloja. Lapset tarkkailevat, millä tavalla tällaisiin tilanteisiin puututaan. Hiljaisuus ja välinpitämättömyys viestivät lapsille, että ennakkoluuloinen käyttäytyminen on hyväksyttävää. Kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä tulee kehittää, jotta yhdessä voidaan auttaa lapsia kehittämään myönteisiä ja terveitä asenteita ja käyttäytymistä. (Batiste & Wotorson 2003, 13–15.)

3.2 Monikulttuurisuusopetuksen sisältö valtakunnallisessa ja Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmissa

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan kasvatusta on yhteydessä kulttuuriin ja elävään dynaamiseen yhteiskuntaan. Se tulee omalta osaltaan vaikuttamaan varhaiskasvatuksen toteutuksen alituisen arvioimiseen sekä tavoitteiden asettamiseen että toteuttamiseen. Kasvatuksen ihanteellinen tehtävä on kehittää entistä parempaa yhteiskuntaa ja maailmaa. (Stakes 2005, 8.)

Lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa keskeisintä on lapsen ihmisarvo. Painotetaan syrjintäkieltoa ja lasten tasa-arvoista kohtelua. Lapsella on oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen, uskontoon tai katsomukseen. Lapsi oppii huomioimaan ja välittämään muista ihmisistä. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan lapsen suhtautumista myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, eri kulttuureihin ja ympäristöihin. Lasta tulee kohdata yksilöllisten tarpeiden, persoonallisuuden ja perhekulttuurinsa mukaisesti. Hän kokee olevansa tasa-arvoinen riippumatta sukupuolestaan, sosiaalisesta, etnisestä tai kulttuurisesta taustastaan. (Stakes 2005, 12–13, 15.)

Kulttuurivähemmistöihin kuuluville lapsille tulee suoda mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa kulttuuripiirinsä sekä Suomen yhteiskunnan jäseniksi. Varhaiskasvatus järjestetään varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä ja lapsi on osa lapsiryhmää. Ryhmässä hänen sosiaalisia kontaktejaan tuetaan. Varhaiskasvatuksessa henkilöstöltä edellytetään hyvää kulttuurista ymmärrystä, jotta eri kulttuuritaustaisten lasten tarpeita ja vanhempien kasvatukselle asettamia tavoitteita voidaan tasavertaisesti ja vastavuoroisesti vanhempien ja henkilöstön kesken käsitellä. Lasten omaa kieltä ja kulttuuria tuetaan. Varhaiskasvatuksessa tulee perehtyä lapsen oman kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan. Niitä tulee arvostaa ja niiden tulee näkyä varhaiskasvatuksen arjessa. (Stakes 2005, 39.)

Kuntien varhaiskasvatuksen pohjana on valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Kunnat huomioivat suunnittelussaan omat tavoitteet, linjaukset ja strategiat sekä määrittelevät tavoitteet palvelumuotojen sisältöihin. Päiväkodin oma varhaiskasvatussuunnitelma on yksityiskohtaisempi. Siinä kuvataan päiväkodin varhaiskasvatuksen kokonaisuus, johon kuuluvat hoito, kasvatus ja opetus. Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyönä vanhempien ja päiväkodin kanssa. (Stakes 2005, 9.)

Maahanmuuttajataustaisille lapsille tulee olla mahdollisuus kasvaa ja kehittyä monikulttuurisessa yhteiskunnassa, jotta heistä tulee oman kulttuurin sekä Suomen yhteiskunnan jäseniä. Pedersören kunnassa kaikki maahanmuuttajalapset integroituvat vakituiseen päiväkotitoimintaan. Varhaiskasvatus tukee integrointia suomalaiseen yhteiskuntaan tarjoamalla mahdollisuuksia tutustua yhteneväisyyksiin ja erilaisuuksiin arjessa ja kulttuurissa. Valtaväestön lapset tutustutetaan lähiympäristöön ja yhteiskuntaan. Varhaiskasvatuksessa käsitellään yhteiskuntamme traditiot ja tavat sekä rajatusti myös muita yhteiskuntia. Lisätään lasten tietämys ja ymmärrys vieraista kulttuureista ja maista. (Pedersöre kommun 2008, 15, 17.)

3.3 Monikulttuurisuusprojektissa olevien lasten ikä- ja kehitystasoon liittyviä pääpiirteitä

Lapsen kehitykseen vaikuttavat perintötekijät, toisin sanoen geenit. Se voi tulla esiin esimerkiksi suvuis- sa, joissa puheen kehitys kehittyy hitaammin verrattuna toisiin ikätovereihin. Ympäristöllä on vaikutus kehittymiseen. Merkityksellistä on, onko lapsen kanssa vietetty aikaa jutellen ja kirjoja katsellen. Lapsi voi olla esimerkiksi liikkuvainen luonteeltaan. Ominaisuuksia tukemalla hänen taitonsa kehittyvät vah- voiksi. (Kivelä ym. 2015, 69.) Taulukossa 1 on eriteltyä 3–5-vuotiaiden lasten kehitysvaiheet (TAULUKKO 1). Mukaan on otettu alueet, jotka palvelevat eniten tätä opinnäytetyötä: ajattelun ja kielellinen kehitys, sosiaalinen ja moraalinen kehitys.

TAULUKKO 1. 4–5-vuotiaiden lasten kehitysvaiheet (mukaillen Kivelä ym. 2015, 71–72)

	4-vuotias lapsi	5-vuotias lapsi
Ajattelu	Ajattelu on maagista ja konkreettista. Ajattelu voi tuottaa syyllisyyden tunteita. Ympäristössä olevat esineet luokitellaan yhden ominaisuuden mukaan. Kyky erottaa vieraat ja tutut asiat toisistaan. Pystyy yhdistämään ajatuksiaan ja muistissa olevia tietoja. Lapsi keksii mielessään asioita, jotka eivät vastaa todellisuutta. Hän ei välttämättä valehtele.	Osaa järjestellä esineitä pituus ja suuruus järjestykseen. Pystyy keskustelemaan menneestä, tästä hetkestä ja tulevast.
Kieli	Puhe on selkeää. Ilmaisee paremmin aikaan, paikkaan ja sijaintiin liittyviä asioita. Pystyy tarkastelemaan asioita ja esineitä laadullisesti. Kyselee paljon ja kertoo omia tarinoita. Nimittely ja sanaleikit ovat kiinnostavia.	Ymmärtää puhetta ilman vaikeuksia ja pää- ja sivulauseita esiintyy. Osaa kertoa tapahtumia. Artikulaatiovaikeuksia voi vielä olla (r ja s). Kirjaimet ja numerot alkavat kiinnostaa. Satu-, tieto- ja seikkailukirjat ovat mieluisia.
Sosiaalisuus	Haluaa leikkiä toisten kanssa. Osaa leikkiä hyvin sääntöjen kanssa ja huomaa, jos toiset eivät leiki sääntöjen mukaisesti. Osaa eläytyä toisen asemaan. Osaa lohduttaa ja osoittaa myötätuntoa. Leikissä samaistuu mielellään satuhahmoihin.	Hän on mukautuvainen ja yhteistyö- haluinen. Leikit ja kaverisuhteet tärkeät. Jaksaa pitkäjänteisemmin leikkiä. Samaa leikkiä voidaan jatkaa vielä seuraavanakin päivänä. Ymmärtää ja hyväksyy säännöt. Leikkiroolit moni- mutkaistuvat. Erottaa todellisuuden ja leikin erot.
Moraali	Harjoittelee leikeissä luovia sääntöjä. Tietää mikä on sallittua ja kiellettyä. Hän ei vielä erota teon tahallisuutta.	Tietää mikä käytös on oikein ja väärin. Ajattelee hyvän ja pahan eroja. Oppii ymmärtämään tekojensa seuraukset. Ikätoverit muodostuvat tärkeäksi.

Identiteetti sisältää minän kokonaisuuden ja siihen kuuluvat mielikuvat itsestään ja minäkuvasta. Se on varmuuden ja pysyvyyden tunne, siitä keneksi on kasvamassa ja kehittymässä. (Keltikangas-Järvinen 1994, 112.) Ennakkoluuloja on jokaisella, joko tiedostettuja tai tiedostamattomia. Ennakkoluulolla tar- koitetaan luulemista ennalta. Kaikkea ei voi ennalta tietää, ja siitä syystä turvaudutaan luokitteluun ja

luulemiseen. Ensimmäinen askel ennakkoluuloista vapautumisesta on niiden tunnistaminen. (Vartiainen-Ora 2007, 18; Wahlström 1996, 72.)

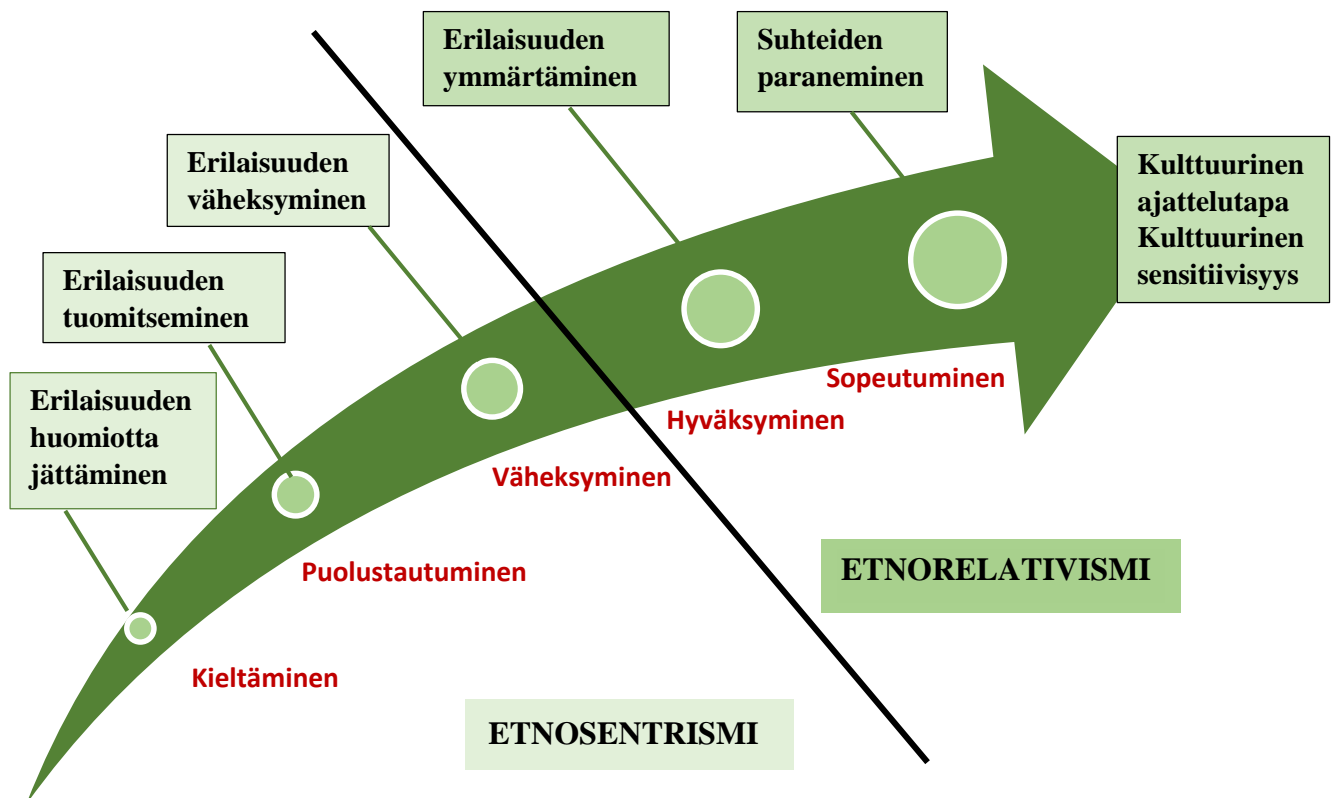
Jokainen kulttuuri korostaa persoonallisuuden piirteitään ja ihmiset voivat ylläpitää tai luopua näistä ominaispiirteistä. Tietoisuuteen on tullut lisää informaatiota lasten kulttuurisen identiteetin, asenteiden, ja rasismien kehittämisestä eri ikäkausina. Batisten & Wotorsonin (2003) teos tarkastelee kulttuurista kehitystä eri ikäkausina.

4-vuotiaat laajentavat havaintojaan erilaisuutta kohtaan hakemalla selityksiä ja syitä erilaisuuteen. He ovat tietoisia omasta ja toisten fyysisestä rakenteesta. He alkavat kyseenalaistamaan omaa ja toisten ulkonäköä. Miksi olemme erilaisia? Muuttuuko ihonväri kun kasvan isoksi? Onko ihonväri aina valkoinen? (Batiste & Wotorzon 2003, 34–35.)

5-vuotiaat rakentavat omaa etnistä ryhmäidentiteettiään, kuten myös omaa henkilökohtaista identiteettiään. He näkevät selvemmin etnisten ryhmien sisäisiä ja ryhmittymien välisiä eroja, samoin myös ryhmien sisäisiä ja välisiä samanlaisuuksia. He oppivat ymmärtämään oman perheen historiaa ja perhetraditioita. 3–5-vuotiaat tunnistavat ihonvärin pysyvyyden. 4–5-vuotiaan perusteena olla leikkimättä itsestään erinäköisen lapsen kanssa voi olla rotu. Koulun alkaessa lapselle on kehittynyt ajattelutapa toisia kohtaan, ja se on heijastus yhteiskunnan valtaväestön mielipiteistä ja stereotyyppioista. (Batiste & Wotorzon 2003, 34–35.)

Ennakkoluulon syy voi löytyä kasvattajan kovasta kurista ja mielivaltaisuudesta, vanhempien omistushaluisuudesta ja osittain myös vanhempien torjumisesta ja välinpitämättömyydestä. Nämä johtavat heikon itsetunnon kehittymiseen ja kykyyn tuntea omaa itseään. Vanhemmat ovat rajoittaneet oman lapsen tunneilmaisuja ja ovat rankaisseet lasta kohtuuttomasti. Tällaiset vanhemmat aiheuttavat lapselle pelontunteita. Pelko taas johtaa tunne-elämän epätasapainoon. Myöhäisemmässä vaiheessa lapsi korvaa tilanteen siirtämällä vihaansa ja pettymystään ihmisiin tai ihmisryhmiin (vähemmistöryhmiin), joilla ei ole valtaa ja auktoriteettia. Toisiin kulttuureihin kohdistuvat ennakkoluulot perustuvat useimmiten oman kulttuurin ylikorostamiseen, jos toiset ihmiset tai kulttuurit poikkeavat omastamme. Omaa kulttuuria kuvataan myönteisenä ja toisista kulttuureista tulevia kielteisillä arvoilla. (Wahlström 1996, 73–74.) Tärkeää on pitää mielessä, että myös maahanmuuttajilla on omat ennakkoluulonsa valtaväestöä kohtaan (Talib 2002, 126).

Milton Bennetin (2004) pyrkimyksenä on ymmärtää ja sisäistää ihmisten käyttäytymistapoja monikulttuurisissa ympäristöissä. Tausta-ajatuksena on, ihmisten kulttuuristen erilaistuuksien kokemisen kautta, ohjata heitä tarkastelemaan monikulttuurisuutta ilmiönä monitahoisemmin ja syvällisemmin. Näin menetellessä heidän interkulttuurinen osaaminenkin kehittyy. (Paavola & Talib 2010, 78.) Interkulttuurisuus tarkoittaa sitä, että ihminen on tietoinen omasta kulttuurisesta identiteetistään, muista kulttuureista, on avoin erilaisille näkemyksille ja asenteille, osaa toimia taitavasti erilaisten ihmisten kanssa ja osaa tehdä valintoja ja ratkaisuja, jotka eivät ole sidottuja omiin ennakkoluuloihin (Koivula 2011, 2).

KUVIO 4. Kulttuurisen sensitiivisyyden malli (mukaillen Bennett 2004, 152)

Bennett näkee monikulttuurisen sensitiivisyyden kehittyvän asteittain sen mukaan, miten erilaisuutta koetaan. Bennett on laatinut mallin The Developmental Model of Intercultural Sensitivity (DMIS), joka näyttää, miten ihmisen ymmärrys monikulttuurisessa vuorovaikutustilanteessa kehittyy. Hän tuo esiin mallissaan kehitystasoja monikulttuurisuuden kieltämisestä sen hyväksymiseen ja sen myötä monikulttuurisuuskompetenssin saavuttamiseen. Monikulttuurisuustiedon lisääntyessä oma pätevyys ja hyväksyntä vahvistuvat. Jokainen Bennetin mallissa oleva taso sisältää sille ominaisia piirteitä ja asenteita monikulttuurisuutta kohtaan (KUVIO 4). (Bennett & Bennett 2004, 152.)

Bennettin (2004) kulttuurisensitiivisyyden malli kuvaa ihmisen kasvua etnosentrisyydestä kohti myönteisempää ja parempaa ymmärrystä ja sensitiivisyyttä erilaisuutta kohtaan. Hän ottaa mallissaan esille kuusi vaihetta, joita läpikäymällä ihmisen sensitiivisyys kehittyy. Kolme ensimmäistä vaihetta kuvaavat etnosentrismiä, jonka mukaan oma maailmankatsomus, oman ryhmän arvot, tavat ja ominaisuudet ovat muita parempia tai ainoat oikeat. Erilaisuuden kieltämisessä omaa kulttuuria pidetään ainoana oikeana ja vieraita kulttuureita halutaan kaikin tavoin välttää tai ei huomioida lainkaan. Tällainen ihminen ei yleisesti ottaen ole kiinnostunut vieraista kulttuureista eikä ole ollut vuorovaikutuksessa oman ryhmän ulkopuolella olevien ihmisten kanssa. (Bennett & Bennett 2004, 156.)

Puolustautuminen erilaisuutta kohtaan on käyttäytymistä, jossa omaa kulttuuria pidetään ehdottomasti parhaana. Tätä tasoa kuvaa dualistisuus, me/he-ajattelutapa, jossa on usein mukana peittelemätöntä vähättelyä vieraista kulttuureista tulevia kohtaan. Ihminen näkee kulttuuriset eroavaisuudet ja kokee näitä uhkaavina. Omaa kulttuuria pidetään kehittyneempänä ja ylempiarvoisempana kuin vierasta kulttuuria. Omaa kulttuuria halutaan puolustaa vahvasti toisia kulttuureita vastaan. Eroavaisuudet tunnustetaan, mutta niitä arvioidaan kielteisesti luomalla negatiivisia stereotyypppejä. Erilaisuuden väheksymisen tasolla aiemmin koettu uhka on vähentynyt ja henkilö painottaa enemmän samanlaisuutta kuin erilaisuutta. Tällä tasolla olevat ihmiset ovat hyvin mukavia ja voivat kuvitelmissaan muuttaa toisten käyttäytymistä omien odotusten kaltaisiksi. (Bennett & Bennett 2004, 156–157.)

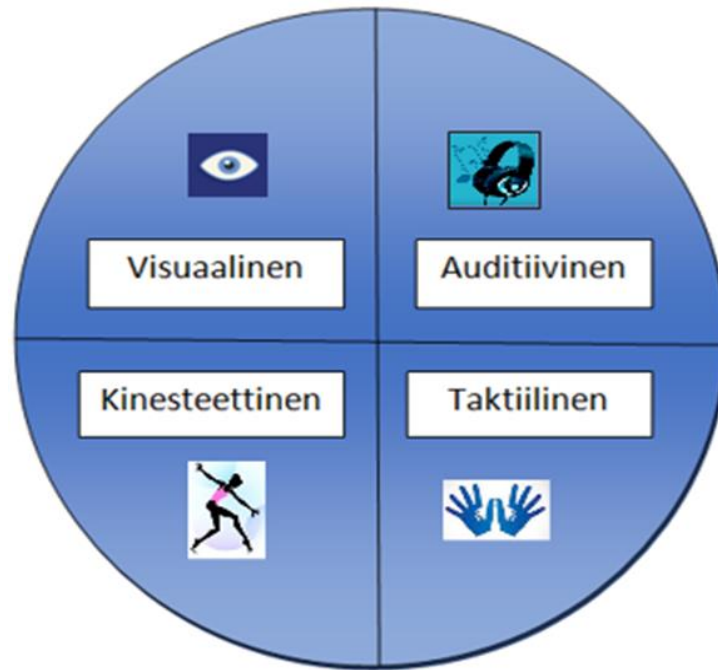
Seuraavat kolme jaksoa kuuluvat etnorelatiivisuuden tasoon, eli yksilö huomaa kulttuuriset erot ja pystyy mukautumaan eri vuorovaikutustilanteisiin. Erilaisuutta kunnioitetaan ja pyritään katsomaan kulttuureita niiden omista lähtökohdista. Kulttuurien välisiä eroja ei nähdä hyvinä eikä pahoina. Eroavaisuuksien hyväksymisen tasolla henkilö ymmärtää, että näkemykset ja arvot ovat kulttuurisidonnaisia. Eri kulttuurien käyttäytymiset nähdään normaalina ja jopa toivottavina. Omaa kulttuuria ei enää nähdä parempiarvoisena kuin muut kulttuurit. Tämä hyväksyntä ei välttämättä tarkoita täydellistä hyväksymistä. Yksilö voi olla etnorelatiivinen, mutta ei siitä huolimatta pidä jostain erityisestä kulttuurista. Hän ei ole samaa mieltä heidän kanssaan esimerkiksi kulttuurien sisäisistä arvoista. Sopeutuminen eroavaisuuteen tarkoittaa yksilön tietoista pyrkimystä ymmärtää vieraan kulttuurin ajattelutapaa. Hän kykenee tehokkaasti keskustelemaan ja viettämään aikaa vieraista kulttuureista tulleiden ihmisten kanssa. Hän pystyy kokemaan empatiaa ja elävöitymään eri kulttuurisiin konteksteihin. Hän liukuu kulttuurirajojen yli huomaamattaan. (Bennett & Bennett 2004, 157.)

Eroavaisuuksien yhteensovittaminen eli kulttuurisen ajattelutavan saavuttaminen tarkoittaa monikulttuurisen maailmankatsomuksen hyväksymistä. Hänelle on kehittynyt identiteetti, joka kulkee esteettö-

mästi eri kulttuurirajojen yli. Identiteetti ei nojaudu ainoastaan yhteen kulttuuriin, vaan on omalla tavallaan sidoksissa myös muihin kulttuureihin. Kulttuurin normit ja arvot eivät vaikuta yksilön käyttäytymiseen, asenteisiin ja ajatteluun. Hän kykenee toimimaan muuttuvissa vuorovaikutustilanteissa erilaisten ihmisten kanssa. Hän on saavuttanut kulttuurisen kompetenssin, jonka avulla on pätevä toimimaan eri kulttuurien välisissä kanssakäymisissä. Kulttuurisen kompetenssin saavuttamisen jälkeen oppiminen ei lopu, vaan mentäessä uuteen kulttuuriin oppiminen alkaa alusta. Oppiminen on prosessina jatkuvaa ja yksilö aloittaa kulttuurimatkinsa uudelleen. (Bennett & Bennett 2004, 157.)

Välttämätön asia yhteiskunnan ja ihmiskunnan säilymiselle on suvaitsevaisuus. Suvaitsevaisuuskasvatuksessa tärkeintä on kehittää ihmisen kykyä arvostamaan ihmisarvoa kunnioittavasti ja asennoitumaan hyväksyttävästi erilaisuuteen. Siinä pyritään myönteisempään suhtautumiseen toisiin ihmisiin, jotka eivät kuulu omaan lähipiiriin. Ihminen on muun muassa moraalinen olento, joka osaa kysyä esimerkiksi mitä teen, mitä varten ja mitä seurauksia teoillani on. Tärkeää on pohtia tekojen seurauksia, mikä on eräs suvaitsevaisuuskasvatuksen piirre. On osattava ajatella, miltä oma menettely toisesta ihmisestä tuntuu ja mihin teot voivat johtaa. (Wahlström 1996, 105–107.)

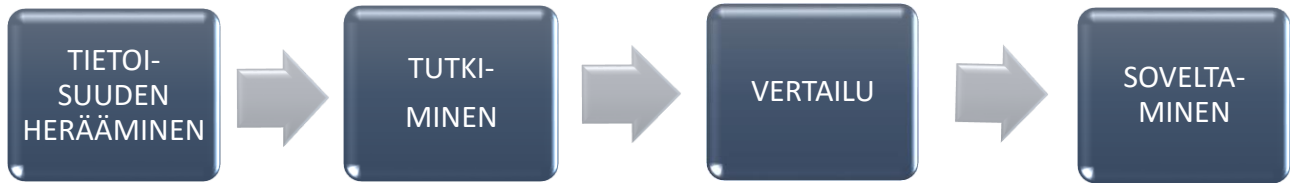
Oppimistyyli on käsitteenä hyvin laaja ja sitä koskevia teoreettisia malleja on lukuisia eri painotuksilla. Rita ja Kenneth Dunn julkaisivat vuonna 1978 Dunnin ja Dunnin malli. Tämän oppimistyylin mukaan jokainen ihminen oppii omalla tavallaan ja jokaisella on myös omat vahvuutensa, miten parhaiten omaksuu uusia asioita. Dunnin ja Dunnin malli käsittää viisi eri aluetta, jotka vaikuttavat oppimiseen: ympäristöön vaikuttavat tekijät, emotionaaliset tekijät, sosiologiset tarpeet, fysiologiset ominaisuudet ja psykologiset taipumukset. On yksilöllistä, miten lapsi vastaanottaa tietoa, muistaa ja käyttää niitä oppimistilanteissa. Oppimistapoja on erilaisia ja yksi hyvin vahvasti esillä oleva on aistikanavien kautta oppiminen: visuaalinen, auditiivinen ja kinesteettinen. Toisinaan puhutaan erikseen taktiilisesta kanavasta. Henkilö voi omaksua tietoa kaikkien kanavien kautta. Hyvin tavallisia ovat kahden aistikanavan yhdistelmät. Aistikanavien oppimistyyli on havainnollistettu seuraavalla sivulla olevalla kuviolla (KUVIO 5). (Dryden & Vos 1999, 347–349; Koponen & Hämäläinen 2010, 5.)

KUVIO 5. Aisteihin perustuvat oppimistyyli (mukaillen Dunn & Burke 2005–2006, 4)

Visuaalinen oppija sisäistää parhaiten oppimaansa näkemisen kautta, painamalla mieleensä asioita kuvina. Hän muistaa, millä sivulla ja missä kohdassa tietty kuva on. Hänelle värit ja mielikuvat ovat tärkeitä. Audiitiiviselle oppijalle oppiminen perustuu enemmänkin kuulohavaintoon. Hän muistaa, mitä kyseisessä tilanteessa puhuttiin ja millä äänensävyllä. Kaikenlainen äänimateriaali on audiitiiviselle oppijalle hyödyksi. Kinesteettisellä oppijalla on hyvä kehomuisti. Hänen muistinsa perustuu kosketukseen ja liikkeisiin. Hän muistaa missä asennossa on istunut jossakin tilanteessa ja oliko tapahtumassa lämmintä tai olivatko vaatteet epämukavat. Näiden kautta hän kykenee palauttamaan mieleensä kyseiseen tapahtumaan liittyviä asioita. Hän aistii herkästi ilmapiirin, ja huono ilmapiiri vaikuttaa hänen oppimiseensa negatiivisesti eli ehkäisevästi. Taktiilinen oppija käyttää käsiään aktiivisesti oppimisen tehostamiseen. Muistinpanot, askartelu, koristelu tai esineiden koskettelu auttavat muistamaan. Hänen keskittymistään auttaa, jos hän oppimisen lomassa hypistelee sormilla esimerkiksi hiuksiaan. (Koponen & Hämäläinen 2010, 6–7.)

Bredenkampin ja Rosegrantin [1992] mukaan oppimista voidaan tarkastella syklinä, jossa samat vaiheet toistuvat. Vaikka lapsi oppii ja kehittyy, pysyy oppimisen sykli muuttumattomana. Oppimisen sykli käsittää neljä vaihetta: tietoisuuden lisääminen, tutkiminen, vertailu ja soveltaminen (KUVIO 6). (Hujala ym. 2007, 52–53 [Bredenkamp & Rosegrant 1992].)

KUVIO 6. Oppimisen sykli (mukaillen Hujala ym. 2007, 53 [Bredekamp & Rosegrant 1992])

Ensimmäinen vaihe syklissä on tietoisuuden herääminen. Lapsi kiinnostuu asioista kokemuksiensa kautta, jotka herättävät hänen kiinnostuksensa. Lapsen omat sisäiset intressit ohjaavat oppimista. Kiinnostuksen herättyä lapsi alkaa tutkia asiaa kaikkien aistiensa kautta, joille hän hakee omia merkityksiä. Lapsen henkilökohtaiset merkitykset saavat syvyyttä hänen vertaillessaan käsityksiään sosiaalisessa ja kulttuurisessa yhteydessä. Vertailu on oppimisen syklin vaihe, jossa lapsi vertailee käsityksiään toisten lasten tai aikuisten kanssa. Syklin viimeisessä vaiheessa eli soveltamisessa alkaa oppiminen uudestaan. Sovellettaessa uutta tietoa lapselle herää uudenlainen tietoisuus, joka herättää uusia kysymyksiä. Näihin halutaan löytää vastauksia, ja sykli toistaa itseään. (Hujala ym. 2007, 52–53 [Bredekamp & Rosegrant 1992].)

Useimpien lasten oppiminen on sekatyylistä, eli he kykenevät tasapuolisesti hyödyntämään aistejaan. Joillakin lapsilla joku aistikanava voi olla vahvempi. Oppimisen tyylit voivat vaihdella iän mukaisesti. Lapsen oppimistyyliin vaikuttavat elämäkokemukset ja ympäristön vaikutukset, ihmissuhteet, kulttuurinen tausta ja lapsen oma temperamentti. Lapsen persoonallinen luonne vaikuttaa siihen, miten sensitiivinen, aktiivinen, sopeutuvainen ja sisukas oppija hän on. Vanhemmat pystyvät usein kertomaan, millä tavalla lapsi parhaiten oppii. (Karlsson 2003, 38–39.)

3.4 Yleistä lasten osallisuudesta varhaiskasvatuksessa

Monikulttuurisuusprojektissa koettiin tärkeänä lapsen osallisuus. Osallisuuden avulla lapsi sisäistää helpommin oppimaansa. Osallisuudella tarkoitetaan lasten mahdollisuutta saada omaa ääntä kuuluville sekä ilmaista mielipiteitä ja näkemyksiä. Lasten osallisuutta tulee edistää ja kaikella toiminnalla tavoitella lasten etua. Lapsen osallisuuden tulee olla vapaaehtoista ja perustua hänen omien tunteidensa ja tietämystensä pohjalle. Lapsi voi näin ollen osallistua niin kauan kuin hän itse haluaa. Kaikille lapsille tulee turvata mahdollisuus osallistumiseen. Luotettavan aikuisen on tuettava osallisuutta, ja sitä on arvioitava ja analysoitava jälkikäteen. (Pelastakaa lapset ry 2016.)

Hyvä suunnittelu takaa toteutukselle edellytykset parempaan onnistumiseen. Ennen toiminnan suunnitteleminen tutustutaan ensin lapseen, jotta suunnitelmissa olevat sisällöt vastaavat heidän tarpeitaan ja kiinnostustaan. Toiminnan suunnittelun tavoitteisiin kuuluu luoda lapselle edellytykset, jotta hän pystyisi liittämään uuden asian aikaisempiin kokemuksiinsa. (Ojanen ym. 2013, 257.) Toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin keskiössä on lapsi. Aiheen valinnassa on mietittävä, ovatko lapset mukana suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioimassa. Tärkeää on esiintuoda lasten näkökulma. Aiheen valinnassa on hyvä miettiä, liittyykö käsiteltävä aihe mitenkään lasten aikaisempiin kokemuksiin ja millä tavalla aiheen käsittelyä jatketaan myöhemmin päiväkodin toiminnassa. Tavoitteena on hyvä selvittää, minkälaisia kokemuksia lapsille välittyy ja mitä asioita aktiviteeteissa painotetaan.

Ajallisesti on hyvä pitää mielessä, kauanko toimintaa mahdollisesti voidaan jatkaa ja onko mahdollista toimia lasten ehdoilla. Ennen ohjelmaosuuden aloittamista tarkastetaan paikan soveltuvuus suunnitellulle toteutukselle ja tehdään tarvittavat etukäteisvalmistelut. Toiminnassa otetaan huomioon lasten mahdollinen avuntarve, lasten kanssa keskustelu, lapsiryhmän havainnointi ja lasten ajatusten mahdollinen dokumentointi. Arviointi tapahtuu lapsilta saamien palautteiden, onnistumisen arvioinnin sekä saatujen kokemusten kautta ja pohtimalla, miten näitä voidaan myöhemmin hyödyntää. (Ojanen ym. 2013, 257–258.)

Lapsi on jäsen päiväkodin lapsiryhmässä. Hän tarvitsee sosiaalisia taitoja ja valmiuksia vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Lapsen täytyy tulla kuulluksi ja olla osallisena päiväkodin ryhmässä, jotta hänen sosiaaliset valmiutensa kehittyisivät. Osallisuus näkyy konkreettisesti tekoina ja tapana toimia muiden kanssa. Osallisuudessa voi olla kyse keskusteluista, toiminnasta, suunnittelusta, tekemisestä tai yhdessäolosta. Mukana oleminen luo yhteisöllisyyttä. (Eskel & Marttila 2013, 76–77.)

Lasten päiväkodin arki rakentuu toiminnassa mukana olemisesta, osallisuudesta ja voimaantumista, jotka muuttuvat lasten aktiviteetin rakentuessa toimijuudeksi. Toimijuus tarkoittaa lapsen tahtoa toimia aktiivisesti, kokea ja olla olemassa. Sen toteutuminen päiväkodissa mahdollistuu mitä suuremmalla todennäköisyydellä, jos lasten ei ajatella olevan ainoastaan aikuisten suunnitteleminen toimintojen kohteita. Lapset tulee nähdä päiväkodin toiminnan osallistujina ja vaikuttajina, joille suodaan mahdollisuus osallistua heitä itseään koskevien toimintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Lehtinen 2009, 111–112.) Ratkaisevaa on, että itse kokee voineensa olla mukana vaikuttamassa. Osallisuus ei ole toteutunut, jos lapselle ei ole syntynyt kokemusta siitä, että häntä on kuultu asioissa, jotka ovat olleet hänelle itselle merkityksellisiä. Lasten osallisuus toteutuu, jos aikuisella on valmiuksia yhteistyön tekemiseen lasten

kanssa. Lapselle tulee antaa myös mahdollisuus kieltäytyä osallistumisesta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015.)

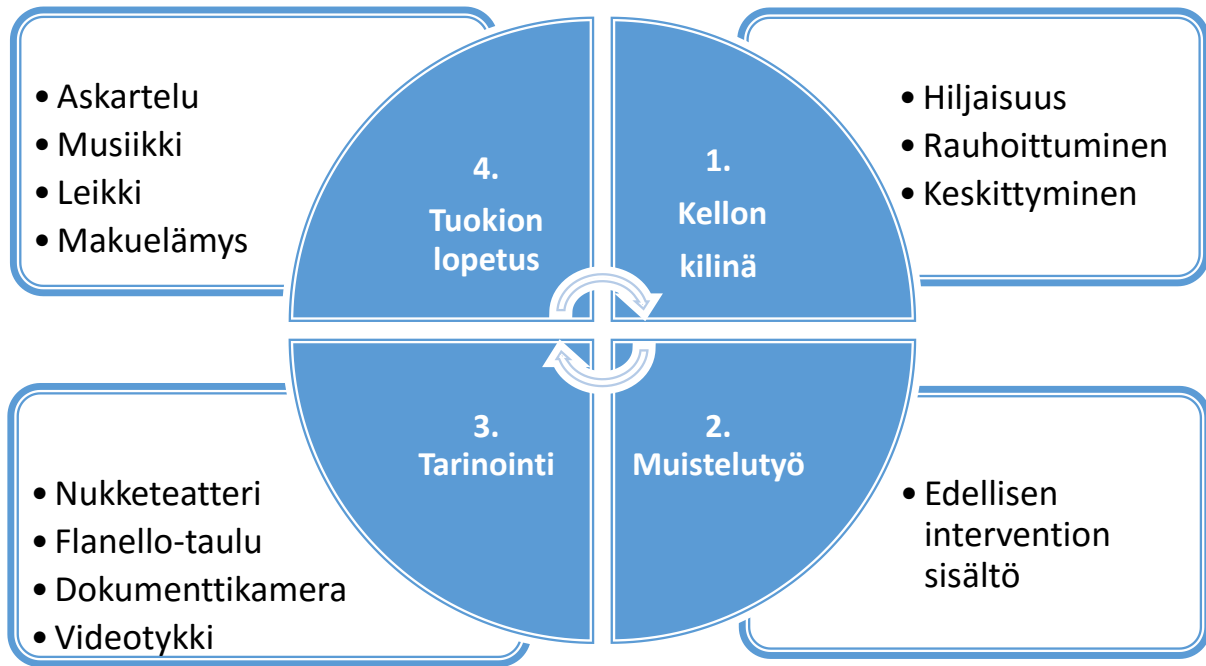
Lasten ottaminen mukaan suunnitteluun on heille tärkeää. Päiväkodissa palvelun laatu paranee, kun lasten näkemyksiä otetaan huomioon. Aikuisten käsitykset lapsista muuttuvat, kun lapset passiivisina kohteina muuttuvat aktiivisiksi toimijoiksi. Osallisuus tekee lapsista ja heidän tilanteestaan näkyviä, mikä saattaa aikuiset vastuuseen omasta toiminnastaan. Osallisuudessa aikuisille avautuu mahdollisuus antaa arvostusta ja kunnioitusta lasten ajatuksille. Osallisuus voi voimaannuttaa ja suojella lapsia, jotka ovat kokeneet syrjäytymistä. (Oranen 2008, 15–16.) Lasten osallistaminen ja osallistuminen ovat välillä aikaa vieviä prosesseja. Kasvattajille voi tulla kiusaus nopeuttaa niitä tekemällä asioita itse. Parhaimmillaan osallistuminen onnistuu, kun aikuiset osallistavat lapsia ja lapset osallistavat toisiaan. Osallistumisen korkein taso on saavutettu aikuisten ja lasten työskennellessä yhdessä yhteisten päämäärien hyväksi. (Verkka 2008, 10–11.)

4 TOIMINNALLISTEN OSUUKSIEN TOTEUTUS

Monikulttuurisuusprojekti toteutettiin syys- ja lokakuussa 2015 Pedersören kunnan Diamanten päiväkodissa. Suunnitelmien mukaan projektin oli tarkoitus toteutua Safiren-ryhmässä, mutta työelämäohjaajan siirtyessä toiseen ryhmään siirtyi projekti hänen mukanaan Smaragdeniin. Ryhmässä oli yhteensä 19 lasta: 11 5-vuotiasta, kolme 4-vuotiasta ja viisi 3-vuotiasta. Kaikki lapset eivät olleet läsnä jokaisena päivänä johtuen kuukaudessa olevien hoitopäivien lukumäärästä. Pääsääntöisesti orientaatiot koostuivat 4–5-vuotiaista lapsista, mutta kahteen osallistuivat myös 3-vuotiaat lapset. Keskimääräinen lapsiluku oli 11 lasta. Viikossa toteutettiin 2–3 toiminnallista osuutta kolmen viikon aikana. Työelämäohjaajan mielestä oli hyvä, että toteutukset pidettiin lähellä toisiaan, jotta projektin teema pysyisi mahdollisimman yhtenäisenä. Kunkin aihepiirin toteuttamiseen varattiin tunti aikaa.

Opinnäytetyöntekijä saapui päiväkotiin jokaisena päivänä puoli tuntia ennen toiminnan aloittamista. Puolituntinen antoi riittävästi aikaa tutustua ja seurustella lasten kanssa. Päivät alkoivat pääsääntöisesti aamulaululla, jonka jälkeen lapset jaettiin kahteen ryhmään. Toinen ryhmä, joka koostui 4–5-vuotiaista, osallistui monikulttuurisuusopetukseen. Joinakin päivinä ryhmiin jako tapahtui heti aamulla ja aamulaulu jätettiin väliin. Mukana jokaisessa interventiossa oli kaksi lastentarhanopettajaa, joista toinen oli opinnäytetyöntekijän työelämäohjaaja ja toinen toimi video- ja valokuvaajana.

Tavoitteena oli käsitellä monikulttuurisuusteemaa mahdollisimman monipuolisesti. Jokainen toimintaosuus noudatti samaa runkoa (KUVIO 7). Tärkeänä pidettiin monikulttuurisuusprojektin rutiinomaisuutta. Rutiinit tuovat turvallisuutta lapsen elämään ennakoitavuutensa takia (Medoff 2013). Päivät alkoivat kellon kilinällä, jonka avulla lasten huomion saaminen helpottui. Ennen päivän aiheeseen siirtymistä lapset saivat harjoittaa muistiaan kertaamalla viimekertaisen tuokion tapahtumia. Kokoon-tuminen lopetettiin sen päivän aiheeseen liittyvällä toiminnalla.

KUVIO 7. Interventioiden runko (2015)

Tavoitteena oli opettaa lapsille monikulttuurisuutta käyttäen hyväksi eri oppimistyylejä. Dunnin ja Dunnin oppimismenetelmistä valittiin osio, joka liittyy aistikanavien kautta oppimiseen. (Coffield ym. 2004, 30–31.) Se soveltuu hyvin käytettäväksi myös pienempien lasten opetuksessa. Päiväkodin toiminnassa voidaan helposti huomioida lapsen oppimistarpeita, miten hän vastaanottaa tietoa, muistaa ja käyttää niitä oppimistilanteissa, sisällyttämällä opetukseen aistikanavia tukevia oppimistyylejä.

Bennettin (2004) kulttuurisensitiivisyysmallin kautta tarkastellaan lasten ja opinnäytetyöntekijän omaa sensitiivisyyttä monikulttuurisuutta kohtaan. Tarkoituksena on opettaa lapsia tarkastelemaan monikulttuurista erilaisuutta kokemisen kautta ja ohjata heitä opetuksen välityksellä näkemään kulttuureita syvällisemmin ja monitahoisemmin. Tavoitteisiin kuului lasten osallistaminen ja heidän ajatuksiensa kuuleminen.

Ensimmäisen intervention tarkoitus oli auttaa lapsia kokemaan erilaisuutta hyväksyttävänä omassa päiväkotiryhmässä. Nukketeatterin avulla tavoitteena oli tuoda esille erilaisuutta positiivisena asiana. Toisen intervention tarkoituksena oli tutustuttaa lapsia Suomessa oleviin suurimpiin etnisiin ryhmiin, saamelaisiin ja romaneihin. Vaikka ihmiset ulkopuolisesti näyttävät erilaisilta, ovat kaikki siitä huolimatta samanarvoisia. Kolmannen intervention tavoitteena oli näyttää, millaisissa oloissa lapset ympäri

maailmaa asuvat ja miten heidän elinolonsa eroavat päiväkodin lasten arjesta. 4–5-vuotiaat oppivat, että jokainen lapsi on yhtä tärkeä elinoloista riippumatta. Neljännen intervention tavoitteena oli oppia, miten Kenian ja Suomen vuodenaajat, eläimet ja hedelmät eroavat toisistaan. Viidennen intervention tavoitteena oli tutustuttaa lapsia Keniassa elävään masai-heimoon, ja lapsilla oli mahdollisuus verrata omaa arkeaan masaiden arkeen. Lapsilla oli mahdollisuus soittaa afrikkalaisilla instrumenteilla ja leikkiä kenialaista leikkiä. Kuudennen intervention tavoitteena oli asettua kiusatun lapsen asemaan ja auttaa lapsia huomioimaan toisia ihmisiä. Tarkoituksena oli myös tutustuttaa lapsia masaiden tekemiin leluihin, kenialaisiin hedelmiin ja askarrella masai-kaulakoru. Seitsemännen intervention tavoitteena oli muistella, mistä olimme aikaisemmin puhuneet. Tarkoituksena oli juhlistaa monikulttuurisuusprojektin viimeistä päivää kenialaisella leivällä, kunniakirjojen jaolla ja kulttuuripassin leimaamisella (LIITE 1/34–1/35).

Kolmannesta lapsiryhmän kokoontumisesta lähtien suunnitelmissa oli, että lapset oppisivat monikulttuurisuuslaulun ”Många barn är bruna” (monet lapset ovat ruskeita). Laulun oppiminen tapahtuu myöhäisemmässä vaiheessa päiväkodin toiminnassa. Sovittiin, että laulu esitetään tuokioiden alussa tai lopussa videotykin avulla, jotta lapset saavat tutustua lauluun. Jokaiselle lapselle jaettiin kulttuuripassi, jossa on lyhyt selostus jokaisesta interventiosta. Kulttuuripassi kuvaa lapsen kulttuurimatkaa ja se on vertauskuva oikeaan passiin ja matkustamiseen. Passi auttaa lapsia muistamaan, mitä kussakin tuokiossa käsiteltiin ja antaa heidän perheilleen kattavamman kuvan monikulttuurisuusprojektin laajuudesta ja sisällöstä. Sormenjäljen painaminen passiin jätettiin kokonaan pois ja aikaa säästyi itse tuokion pitämiseen. Lapsille kerättiin omaan mappiin monikulttuurisuusprojektin aikana kerääntynyttä materiaalia.

Tavoitteena oli kerätä lapsilta palaute jokaisen intervention loputtua. Päiväkodista toivottiin, että lapsilta kerättäisiin palautteita kaksi kertaa kulttuuriprojektin aikana: projektin keskivaiheessa ja sen loppuvaiheessa. Tällöin lapsilla olisi aikaa sisäistää ja ajatella kokemaansa. Palautteita kerättiin kysymysten kautta, eikä hymiöiden avulla, kuten alun perin oli tarkoitus. Kunkin osuuden jälkeen opinnäytetyöntekijän työelämäohjaaja antoi suullisen palautteen ja kirjallinen palaute lähetettiin postitse monikulttuurisuusprojektin loputtua. Opinnäytetyöntekijä teki arvioinnin suoriutumisestaan jokaisen intervention jälkeen ja monikulttuurisuusprojektin loputtua tehtiin arvioinneista tiivistelmän.

Toiminnalliset osuudet toteutin samalla rungolla (KUVIO 7) ja tästä syystä opinnäytetyöntekijä avasi tarkemmin ainoastaan yhden aihekokonaisuuden sisältö ja muut opinnäytetyön liitteeksi (LIITE 2/1–2/12). Opinnäytetyöntekijä valitsi viidennen intervention siitä syystä, että se oli erittäin suosittu lasten

keskuudessa. Opetuksessa tuli esille paljon lapsille uusia asioita ja päivää rikastutti musiikkihetki, jossa lapset saivat soittaa afrikkalaisilla soittimilla. Monikulttuurisuuspäivän lopuksi leikittiin kenialaista leikkiä. Tässä luvussa kerrotaan myös monikulttuurisuusoppaan sekä Keniaa käsittävän kuvakirjan toteutuksesta.

4.1 Esimerkki-interventio: Matka Keniassa jatkuu – masai-heimo

Esimerkki-interventio tavoitteena oli tutustuttaa lapsia masai-heimoon. Lapset saivat verrata omaa arkeaan masaiden arkielämään. Lapset oppivat näkemään, miten erilaista elämä on täällä Suomessa. Alun perin tässä tuokiossa oli määrä maistella kenialaisia hedelmiä ja leipää sekä pukea itseämme afrikkalaisittain. Hedelmien maistaminen tapahtui aikaisemmassa tuokiossa, koska se sopi paremmin sen tuokion aiheeseen. Leivän maistaminen siirrettiin monikulttuurisuusprojektin viimeiselle päivälle. Afrikkalaisiin vaatteisiin ei pukeuduttu, sillä lasten pukeminen olisi kuluttanut interventiolle varatusta tunnista noin 15 minuuttia ja ajallisesti se oli liian paljon. Tuona päivänä läsnä oli 9 lasta.

Kerrattuumme viimekertaista aihetta aloin kertoa Keniassa asuvasta masai-heimosta. Näytin kuvia masai-majasta ja selitin lapsille, mistä tarvikkeista maja oli rakennettu. Sen kuultuaan lapset sanoivat ääneen, että ”hyi”. He eivät olleet aikaisemmin kuulleet, että talon rakennustarvikkeisiin joku käyttää lehmän lantaa. Toinen lapsi mainitsi, että meidän talo ei ole tehty lehmän kakasta ja savesta. Näytin kuvia masai-asumuksen sisäpuolelta. Lapsista oli outoa kuulla, että masaiden majassa ei ole vesihanaa, sähköä, hellaa, vessaa tai puusta tehtyä lattiaa. He saivat kuulla, että majan lattia on tampattua maata. Masaiden lapset osallistuvat pienestä pitäen kodin arkiaskareisiin, ja päiväkodin ryhmälle annettiin mahdollisuus kertoa, miten he auttavat vanhempiaan kotona (TAULUKKO 2).

TAULUKKO 2. Miten olet auttanut äitiä ja isää? – Lasten vastaukset

Kysymys	Lasten vastaukset
Miten olette auttaneet äitiä tai isää?	<ul style="list-style-type: none"> - Kastelen kukkia - Kun minun äiti kastelee kukkia minä ajan polkupyörällä. - Minä en auta kotona - Minä teen itse - Kun isä oli katolla, annoin lautoja hänelle. - Autan isää rakentamisessa. - Siivoan lelut pois. - Autan äitiä tekemään ruokaa.

Lapset esittivät paljon kysymyksiä, jotka liittyivät maisaiden elämään (TAULUKKO 3). Heitä kiinnosti tietää, haiseeko masaiden talo. Vastattiin, että ensi alkuun se haisee, mutta haju häviää auringon kuiva- tetta majan. Lasten kanssa keskusteltiin veden kantotavasta ja mistä masait saavat vetensä. Kerrottiin myös, miten he valmistavat ruokaa. Lapset saivat verrata masaiden elintapoja omiin elinoloihin. Puhuttiin hieman masaiden arkiaskareista ja siitä, miten masaiden lapset auttavat isää ja äitiä kotona.

TAULUKKO 3. Lasten esittämät kysymykset

5. INTERVENTIO: Matka Keniassa jatkuu – masai-heimo Läsnä oli 9 lasta	
Lasten esittämät kysymykset	Vastaukset lasten kysymyksiin
Haiseeko masaiden talot?	- Ensi alkuun haisevat, mutta aurinko kui- vattaa majan ja haju häviää.
Mistä he saavat vettä?	- Vesi saadaan maahan kaivetuista kai- voista.
Onko vesi likaista?	- Kaivovesi on heille riittävän puhdasta, mutta ei meille suomalaisille. Voimme sairastua juomalla sitä vettä.
Mitä vettä minä voin siellä juoda?	- Ihan samaa vettä, mutta vesi täytyy ensin keittää tai veden voi ostaa kaupasta.
Voiko ämpäreitä kantaa ilman että pidetään kädellä kiinni?	- Kyllä voi, kun tarpeeksi harjoittelee.
Missä he tekevät ruuan, jos heillä ei ole hellaa?	- He tekevät ruokaa ulkona isoissa pa- doissa avotulen päällä.
Miten he näkevät, kun ei ole sähköä?	- He saavat valon tulisijasta tai öljylam- pusta.
Onko siellä kylmää?	- Vaikka Keniassa on kesä voivat yöt olla kenialaisten mielestä vähän kylmiä. Ilma tuntuu lämpimältä meille suomalaisille.

Masait rakastavat musisointia ja tanssimista, ja lapsille kerrottiin, että masait tekevät instrumenttinsa itse. Lapsilta kysyttiin haluavatko soittaa afrikkalaisilla soittimilla (KUVA 1). Kaikki huusivat yhteen ääneen: ”Joo!” Lattialle asetettiin kolme patjaa, joiden päälle lapset ryhmiteltiin. Afrikkalaisia instru-
mentteja oli kaksi vähemmän kuin lapsia ryhmässä. Kokoelmaa täydennettiin päiväkodin soittimilla, jotta kaikilla olisi oma soitin. Soittotuokion tavoitteena ei ollut oppia uusia lauluja vaan oppia soittamaan musiikin tahdissa uusilla instrumenteilla. Laulettiin hyvin yksinkertaisia lauluja, joissa rytmi tuli selvästi esille. Lapset rakastivat soittamista. Jokainen piti tarkasti huolen, että oli kokeillut kaikkia soittimia.

KUVA 1. Afrikkalaiset soittimet

Soittotuokion jälkeen lähdettiin ulos ja vuorossa oli kenialaisen leikin oppiminen nimeltä ”Nyama, nyama”, joka tarkoittaa swahiliksi ”lihaa”. Leikkimässä oli yhteensä 12 lasta, joista kolme oli kolmevuotiaita. Ensimmäiseksi käytiin läpi, mitä eläimiä Suomessa syödään. Lapset mainitsivat: lehmä, sika, kana, kala, lammas ja hirvi. Seuraavaksi mietittiin, kenen lihaa meillä ei syödä. Lapset mainitsivat seuraavat eläimet: ampiainen, sammakko, käärme, kissa ja koira. Siirryimme suurelle nurmikolle ja muodostimme toisiamme kädestä pitäen suuren ympyrän. Opinnäytetyöntekijä asettui ympyrän keskelle ja kertoi lapsille leikin kulun. Kun mainittiin eläin, jota Suomessa syödään, piti lasten hyppiä tasajalkaa ylös ja alas. Heti jos mainittiin eläin, jota ei syödä, lasten piti jähmettyä paikoilleen. Leikkiä vaikeutettiin pikkuhiljaa. Lasten kuultua eläimen nimen, jota syödään, piti lasten hyppiä tasajalkaa ylös ja samalla sanoa ”nyama, nyama”. Seuraavaksi leikkiin lisättiin mukaan liikkeitä ja asentoja. Lapset oppivat hyvin äkkiä leikin juonen.

Lapset seurasivat tuokiota innolla ja esittivät monta kysymystä. Tavoitteena oli herättää lasten huomio ja sitä kautta lasten mielenkiinto. Kun lapset ovat kiinnostuneita, tapahtuu myös oppimista. Lapsiryhmä sai kuulla paljon uutta, ihmetystä aiheuttavaa asiaa. Työelämäohjaajan mielestä päivä oli erittäin tapahtumarikas. Lapset pääsivät ison harppauksen lähemmäksi masaiden kulttuuria. Soittotuokiossa huomattiin, että lapset eivät laulaneet vaan keskittyivät soittamiseen. Lapsille tilanne oli erilainen kuin aikaisemmissa musiikkituokioissa, sillä tänään he saivat nähdä ja kokeilla instrumentteja, joita he eivät olleet aikaisemmin nähneet. Oltiin tarkkoja siitä, että jokainen lapsi sai kokeilla kaikkia soittimia. Muutama

lapsi kysyi toistamiseen: ”Milloin saan soittaa tuota soitinta, en ole kokeillut sitä vielä?” Pientä kärsimättömyyttä esiintyi. Lopuksi kysyttiin varmuuden vuoksi: ”Ovatko kaikki saaneet soittaa kaikkia instrumentteja?” Musiikillinen orientaatio oli 15 minuuttia pidempi kuin suunniteltiin. Aikaa kului soitto-
 pelien vaihtamiseen ja kokeilemiseen. Kenialaisen leikin ”Nyama, Nyama” myötä lapset saivat kokeilla johtajana olemista. Useimmat lapset halusivat toimia leikin johtajana, myös yksi ryhmässä oleva kolmevuotias lapsi. Hän selviytyi tehtävästä erittäin hyvin. Työelämäohjaajan mielestä leikki oli hyvä valinta, sillä se sopii myös 3-vuotiaille. Sitä on helppo vaikeuttaa vanhempien lasten kanssa leikkiessä. Leikki oli myös oiva keino harjoitella johtajan roolia ja toisten edessä esiintymistä.

4.2 Monikulttuurisuusoppaan toteutus

Projektiopinnäytetyössä on kyseessä työelämän kehittämistyö ja sen tavoitteena on kehittää käytännön toimintaa ammatillisella kentällä. Opinnäytetyön oheistuotteeksi valikoitui monikulttuurisuusopas. Opas tulee palvelemaan organisaatiota kasvatustyössä, jossa aiheena on monikulttuurisuus. Monikulttuurisuusoppaan myötä eri-ikäiset lapset saavat opetuksen kautta tietoa eri maista ja niiden kulttuureista. Organisaatiolla ei ole ennestään tämän kaltaista opasta. Monikulttuurisuusoppaaseen sisältyvien maiden valitsemiseen vaikutti kolme pääseikkaa. Suurin osa oppaaseen mukaan otetuista maista edusti maita, joista Suomeen on tullut eniten maahanmuuttajia. Toinen kriteeri oli ottaa mukaan maita, joista Peder-
 sören kunta on vastaanottanut eniten kiintiöpakolaisia. Kiintiöpakolaisilla tarkoitetaan eduskunnan vuosittaista pakolaiskiintiö määrää (Pakolaisapu 2016). Kolmanneksi kriteeriksi muodostui Diamanten päiväkodin toiveiden huomioiminen.

Syksy 2015 kului monikulttuurisuusoppaan materiaalin keruuseen sekä sen työstämiseen. Materiaalin löytäminen oli erittäin työläs ja aikaa vievä vaihe. Oli vaikeaa löytää aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, ja näin ollen internetiä käytettiin sopivan materiaali hakemiseen. Kansainvälisiltä sivulta opinnäytetyöntekijä löysi parhaimmat materiaalit. Aikaa kului sisällön valitsemiseen, sivujen sommitteluun ja tekstin sekä kuvien muokkaamiseen. Monikulttuurisuusoppaaseen sisällytettiin eri maista yleistietoa, leikkejä, askarteluohjeita, leipäohjeita ja muunlaista pikkutietoa. Opas sai nimekseen ”Främmande kulturer på ett roligt sätt” (vieraat kulttuurit hausalla tavalla). Monikulttuurisuusoppaan teossa huomioitiin kohderyhmää kielen valinnassa. Opas on kirjoitettu ruotsin kielellä, sillä päiväkotia, jossa monikulttuurisuusprojekti toteutui, on ruotsinkielinen. Aikaa ei valitettavasti ollut riittävästi monikulttuurisuusoppaan suomenkieliseen käännöstyöhön. Monikulttuurisuusoppaan valmistuksessa käytettiin Microsoft Publisher-ohjelmaa, jonka muutin pdf-tiedostoksi ennen monikulttuurisuusoppaan lähettämistä painotaloon.

4.3 Keniasta ja kansainvälisyysvaihdosta kertovan kuvakirjan toteutus

Kansainvälisyysvaihto innosti opinnäytetyöntekijää suunnittelemaan ja toteuttamaan Kenian matkasta kuvakirjan. Tavoitteena oli tehdä kuvakirja, jonka avulla matkan tapahtumat ja kokemukset voidaan reflektoida kuvien avulla matkan jälkeenkin. Kuvakirjaa käytetään tulevaisuudessa varhaiskasvatus-työssä yhtenä pedagogisena työvälineenä. Kuvakirjan tekeminen mahdollisti opinnäytetyöntekijälle visuaalisen luovuuden käyttämisen, taitojen kehittämisen kirjan suunnittelussa ja kuvittamisessa. Ensimmäisenä tavoitteena oli kuvittaa kansainvälisyysvaihto alusta loppuun asti. Kirjaan opinnäytetyöntekijä halusi sisällyttää Suomen ja Kenian välisiä kontrasteja, mutta myös muita matkan tapahtumia ajallisesti oikeassa järjestyksessä. Paljon aikaa käytettiin sivujen värien valitsemisessa, sillä värien haluttiin olevan sopusoinnussa kuvien kanssa. Kuvakirjan koko mahdollisti isojen kuvien käyttöä.

5 MONIKULTTUURISUUSPROJEKTIN KOKONAISARVIOINTI

Projektin arvioinnissa läpikäydään monikulttuurisuusprojektin työskentelyprosessin onnistumista alusta lähtien aina projektin päätösvaiheeseen. Monikulttuurisuusprojektin eri osa-alueet arvioidaan erikseen loogisessa järjestyksessä, mikä helpottaa luettavuutta ja kokonaisuuden hahmottamista. Monikulttuurisuusprojektin arvioimisen lisäksi tulee arvioiduksi projektiopinnäytetyön ohessa valmistunutta monikulttuurisuusopasta, opinnäytetyöntekijän kansainvälisyysvaihtoa Keniassa sekä sen myötä valmistunutta kuvakirjaa.

5.1 Opinnäytetyön tavoitteiden kokonaisarviointi

Projektin suunnitelmavaiheessa opinnäytetyöntekijä laati monikulttuurisuusprojektille tavoitteita, joiden pohjalta projekti toteutui. Pieniä tarkennuksia tehtiin tavoitetaulukkaan punaisella (LIITE 1/6-1/7). Opinnäytetyön pääsisällöt eritellään kolmeen osioon: tulostavoitteet, toiminnalliset tavoitteet ja oppimistavoitteet. Tavoitteet arvioidaan asiakkaan, organisaation sekä opinnäytetyöntekijän näkökulmista katsottuna.

Lasten tulostavoitteet: Tavoitteena oli toteuttaa monikulttuurisuusprojekti, jonka lapset kokisivat hienona ja positiivisena, iloa tuottavana ja motivoivana kokemuksena. Lasten keskittymiseen vaikuttaa kasvuympäristön toimivuus. Häiritsevät tekijät pyrittiin poistamaan esimerkiksi panemalla sälekaihtimet kiinni, jotta lasten huomio ei kiinnittyisi ulkona oleviin asioihin. Hyvin suunniteltu kasvuympäristö tukee erilaisia oppimistapoja ja myös lasten kiinnostuksen kohteita. Hyvä ympäristö parantaa lasten mahdollisuuksia havaintojen tekemiseen ja oppimista eri tavoin. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 78–79.) Lasten huomiota ja kiinnostusta oli helppo pitää yllä. Heistä näkyi, että he pitivät monikulttuurisuusprojektista. Lasten kiinnostuksen ylläpitämisessä auttoi opinnäytetyöntekijän esiintymis- ja äänenkäyttötaidot.

Monikulttuurisuusprojektissa tuli esille muutamia ennakkoluuloihin verrattavissa olevia seikkoja. Tavoitteena oli lasten kanssa keskustella esille tulleista orastavista ennakkoluuloista, ja lisätä ymmärrystä erilaisuutta kohtaan. Työelämäohjaaja lupasi käsitellä esille tulleet negatiiviset asiat lasten kanssa uudelleen. Varhainen puuttuminen parantaa huomattavasti ennakkoluulojen poistamista. Toivottavasti monikulttuurisuustietoa annetaan jatkossa lapsille säännöllisin välein, jotta mahdolliset orastavat ennak-

koluulot eivät muutu varsinaisiksi ennakkoluuloiksi. Näin voidaan tulevaisuudessa ehkäistä kiusaamista ja syrjintää sekä myös rasismia.

Organisaation tulostavoitteet: Organisaation tulostavoitteisiin kuuluvan monikulttuurisen teemakuukauden järjestäminen päiväkodissa toteutui onnistuneesti. Päiväkoti piti monikulttuurisuusprojektia tervetulleena ja projektin myöhäisemmässä vaiheessa kaikille tuli yllätyksenä, miten ajankohtaiseksi aiheeksi monikulttuurisuusprojektista loppujen lopuksi muodostui. Siihen vaikutti pakolaisasioiden ajankohtaisuus suurten pakolaismäärien virratessa Suomeen. Tämäkin tapahtuma vahvisti monikulttuurisuustiedon opettamisen tärkeyttä suomalaisille lapsille, eikä opetuksen toteuttamista vasta sitten, kun päiväkotiin saapuu maahanmuuttajalapsia. Toinen tulostavoite oli monikulttuurisuusoppaan valmistuminen Pedersören kunnan kasvatustyön käyttöön. Monikulttuurisuusopas sai lopullisen muodon helmikuussa 2016. Opasta painatettiin kolme kappaletta, joista yksi luovutettiin Diamanten päiväkotiin, toinen annettiin Pedersören kunnalle ja yksi jäi opinnäytetyöntekijälle. Pedersören kunnalle annettiin tuotos myös pdf-tiedostona ja lupa oppaan kopioimiseen omaan käyttöönsä. Kolmanneksi tulostavoitteeksi muodostui varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen ja monikulttuurisuussuunnitelman laatiminen päiväkotiin. Näiden tavoitteiden läpiviemiseksi tarvitaan päiväkodin ja organisaation taholta useampi kokouskäsitely ennen kuin tavoitteisiin päästään. Tavoitteet eivät toteutuneet monikulttuurisuusprojektin aikana, koska monikulttuurisuusprojekti oli ajallisesti liian lyhyt.

Opinnäytetyöntekijän tulostavoitteet: Tulostavoitteena on saada opinnäytetyö valmiiksi kevään 2016 aikana ja valmistuminen sosionomiksi toukokuun lopussa. Opinnäytetyö on edennyt suunnitelmien mukaisesti, joten tavoitteeseen mitä suurimmalla todennäköisyydellä päästään. Kasvattajan roolissa toimiessaan opinnäytetyöntekijä näki lapset kokonaisvaltaisina toimijoina, ja toteutuksissa huomioitiin lasten osallisuus. Opinnäytetyöntekijän eettinen herkkyys on näkynyt lasten kanssa toimiessa. Lasten kanssa keskusteltiin esiin tulleista monikulttuurisuutta käsittävistä ongelmista. Lasten tarpeita on tuotu esille monikulttuurisuusprojektin aikana painottamalla monikulttuurisuusopetuksen tärkeyttä. Lapset ovat saaneet suvaitsevaisuusopetusta, jossa kaikki ihmiset nähdään tasavertaisina ja erilaisuus on hyväksyttävää. Opinnäytetyöntekijän kulttuurisensitiivisyys on lapsuudesta tähän päivään saakka kehittynyt kiitettävälle tasolle ja kehitys jatkuu edelleen. Tavoitteena on tulevaisuudessa saavuttaa muutamissa kulttuureissa kulttuurisen kompetenssin.

Lasten toiminnalliset tavoitteet: Kaikki lapsille asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat erittäin hyvin, ja niissä priorisoitiin lasten osallisuutta. Lapset osallistuivat innokkaasti tehtäviin, ja jokaisen ääni tuli kuuluviin. Lapset ovat yksilöllisiä, ja jokaisella oli mahdollisuus tuoda omalla persoonallisuudellaan

esille omia ajatuksiaan, kokemuksiaan ja mieltymyksiään. Lapsi kehittyy toimiessaan, ja osallisuuden vaikutukset näkyvät lapsen motivaatiossa, kykynä nähdä toisen henkilön näkökulmia, itsesäätelyn ja tahtomisen kehittymisenä sekä mielikuvien käytön kehittämisessä. (Helenius & Korhonen 2008, 111–112). Lapset kokivat jokaisen ryhmässä olijan samanarvoisuuden. He ymmärsivät, että erilaisuuksista huolimatta kaikki ovat yhtä tärkeitä.

Olennaista oli, että orientaatiot vastasivat toteutukseltaan ja sisällöltään lasten ikä- ja kehitystasoa. Tarinointi ja kaikenlainen opetus olivat selkokieltä, eli lapset ymmärsivät, mitä heiltä kulloinkin odotettiin. He ymmärsivät ohjeita ja toimivat niiden mukaisesti. Lapset saivat riittävästi tuoda omia ajatuksiaan esille. Muistikuvat ovat lapsille tärkeitä [Lyytinen 2003], sillä usein tarinoiden kautta tulee lapsen arjesta esille asioita, jotka ovat hänelle merkityksellisiä (Saarinen 2004, 20–21 [Lyytinen 2003, 57–60]). Lapsilla tulee olla mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan. Opetuksen monimuotoisuus koettiin tärkeäksi ja lasten kiinnostusta herättäväksi. Mielenkiintoa lisäsi se, että monikulttuurisuusprojekti toi esille paljon asioita, jotka olivat lapsille uusia.

Organisaation toiminnallisten osuuksien tavoitteet: Päämääränä oli lisätä organisaation valmiuksia kohdata maahanmuuttajia tulevaisuudessa. Monikulttuurisuusprojektin myötä henkilökunta tiedosti aiheen ajankohtaisuuden, sillä sen toteutuksen aikana Suomeen alkoi tulla tuhansia pakolaisia. Päiväkodissa oltiin varmoja, että enemmän tai myöhemmin heidänkin päiväkodissa aloittaa maahanmuuttajalapsi. Henkilökunta tiedosti monikulttuurisuusopetuksen tärkeyden ja sen, että jokaisen tulee olla valmistautunut opettamaan maahanmuuttajalapsia.

Päiväkodin henkilökunta osallistui kiitettävästi monikulttuurisuusprojektiin. Työelämäohjaaja auttoi asettamaan lapset oikeaan istumajärjestykseen sekä pitämään heitä silmällä esitysten aikana. Video- ja valokuvaaja löytyi lastentarhanopettajien keskuudesta. Hän oli ystävällinen ja kuvasi jokaisen intervention. Kuvaamisesta oli suuri apu arvioinnissa. Kaksi lastentarhanopettajaa oli apuna kädentaitosuuksissa. Chapatin leivontaan tarjoutui 3-vuotiaiden ohjaaja, ja ryhmän 3-vuotiaat olivat mukana seuraamassa opetusta. Yhteistyö opinnäytetyöntekijän ja henkilökunnan välillä toimi moitteettomasti, ja näin ollen organisaation toiminnalliset tavoitteet toteutuivat suunnitellusti.

Opinnäytetyöntekijän toiminnalliset tavoitteet: Tavoitteisiin sisältyivät aihepiirien suunnittelu ja toteutus, joista opinnäytetyöntekijä selvisi menestyksekkäästi. Opinnäytetyöntekijällä oli mahdollisuus käyttää omaa luovuuttaan ja vahvuuksiaan. Monikulttuurisuusprojektin aikana opinnäytetyöntekijää motivoi työskentely kiinnostavan teeman parissa. Suunniteltua toteutusjärjestystä muutettiin ajan säästä-

miseksi ja yhdistettiin muutamia osioita huomioiden niiden sopivuutta kyseisiin aiheisiin. Tasa-arvoisuus tuli esille hyvin konkreettisesti. Jokaiselle lapselle annettiin mahdollisuus kertoa ajatuksiaan, tunteistaan, kokemuksistaan ja toiveistaan. Jokainen lapsi tuli nähdyksi omana itsenään, arvokkaana ja erityisenä. Opinnäytetyöntekijä kuunteli jokaisen lapsen kertomuksia, myös niiden lasten, joiden puhe oli hidasta ja joilla sanojen etsimiseen meni aikaa. Tämä tukee lasten ajattelun, kielen ja kuuntelutaitojen kehittymistä. Ajattelu muodostuu lapsen kokemuksista, ja se on yhteydessä hänen kykyynsä ymmärtää ja havainnoida ympäristöä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Todellisuus jäsentyy ajattelun myötä. Kieli on lapselle ajattelun väline ja hänelle keino ilmaista itseään. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 66.)

Interventiot olivat suunniteltuja vastaamaan lasten ikä- ja kehitystasoa, ja monikulttuurisuutta käsiteltiin onnistuneesti eri oppimistyylien kautta. Lasten kanssa keskusteltiin useaan otteeseen esille tulleista orastavista ennakkoluuloista. Keskusteluilla ei näyttänyt olevan suurempaa vaikutusta varsinkaan yhden lapsen kohdalla. Työelämäohjaaja sanoi, että asian käsittelyä jatketaan päiväkodissa myös monikulttuurisuusprojektin päätyttyä.

Lasten oppimistavoitteet: Lapset odottivat innostuneina jokaisen ohjelmaosuuden alkamista. Kansainvälisyysprojekti toi heille jotain erilaista tekemistä, joka poikkesi päiväkodin arjesta tehden toiminnasta erittäin houkuttelevan ja mielenkiintoisen. Päällimmäisenä oppimistavoitteena oli pohtia yhdessä suvaitsevaisuutta eettisestä näkökulmasta. Nukkesatu ja flanello-aulun avulla kerrottu satu olivat hyviä menetelmiä saada lapset pohtimaan hyväksyntää erilaisuutta kohtaan. Tarkoituksena oli saada lapsia samaistumaan sadun henkilöihin sekä ymmärtää eron hyvän ja pahan käytöksen välillä. Lapset samaistuivat erityisesti satuhahmoihin, joita kiusattiin. He ymmärsivät heti, mikä käytös on väärää ja mitä pitää tehdä vääryyden poistamiseksi. He ymmärsivät myös, mitä väärä kohtelu, esimerkiksi kiusaaminen, aiheuttaa toiselle. Lapset pystyivät tuntemaan empatiaa ja esille tuli paljon esimerkkejä, miten lohduttaa surullista lasta. He ymmärsivät anteeksi pyytämisen tärkeyden.

Monikulttuurisuusprojektin suunnitteluvaiheessa oli selvää, että se sisällöltään tukisi kaikkia oppimistyytlejä. Kaikki oppimistyyli-tyylit olivat edustettuina, ja se vaatii, opinnäytetyöntekijältä taitoa tehdä aktiiviteeteista vaihtelevia ja sisältörikkaita. Lapset osallistuivat mielellään keskusteluihin, vastasivat kysymyksiin ja esittivät omia kysymyksiä. Tärkeänä oppimistavoitteena oli auttaa lapsia ymmärtää tasa-arvoisuutta. Esille tuli ihmisrotujen väliset erot, ja lapset tiedostivat, että ihonväristä riippumatta kaikki ovat samanarvoisia ja kaikkia pitää kohdella tasa-arvoisesti.

Organisaation oppimistavoitteet: Oppimistavoitteeksi asetettiin monikulttuurisuustiedon lisääminen. Monikulttuurisuusprojekti toi päiväkodille uutta materiaalia esimerkiksi leikin, monikulttuurisuuslaulun ja orientaatioiden sisältöjen kautta, joita toivotaan käytettävän myös tulevaisuudessa kasvatustyössä. Erittäin tärkeänä oppimistavoitteena oli tuoda esille päiväkodille monikulttuurisuustietouden opettamisen tärkeys. Ei pelkästään pikaisena tietoisena kansainvälisyyspäivänä vaan suurempana aihealueena esimerkiksi vuosittain palautuvin erilaisin teemoin.

Kasvatus ja koulutus ovat tärkeässä roolissa toteuttaessa tasa-arvoisempaa ja suvaitsevampaa maailmaa. Suvaitsevaisuuskasvatuksessa halutaan korostaa samanlaisuutta ulkoisista erilaisuuksista huolimatta. Ihmisillä eri puolilla maapalloamme on ulkonäköeroista huolimatta haaveita, toiveita ja tavoitteita, jotka ovat ihmetyttävän samanlaisia. Suhtautumisemme erilaisuuteen on riippuvainen omasta itsetunnostamme ja arvoistamme. Kasvattajien aidosti ilmaistu hyväksyntä on vahva perusta itsetunnon tukemisessa ja suvaitsevaisuuteen kasvattamisessa. (Wahlström 1996, 77, 79, 81.)

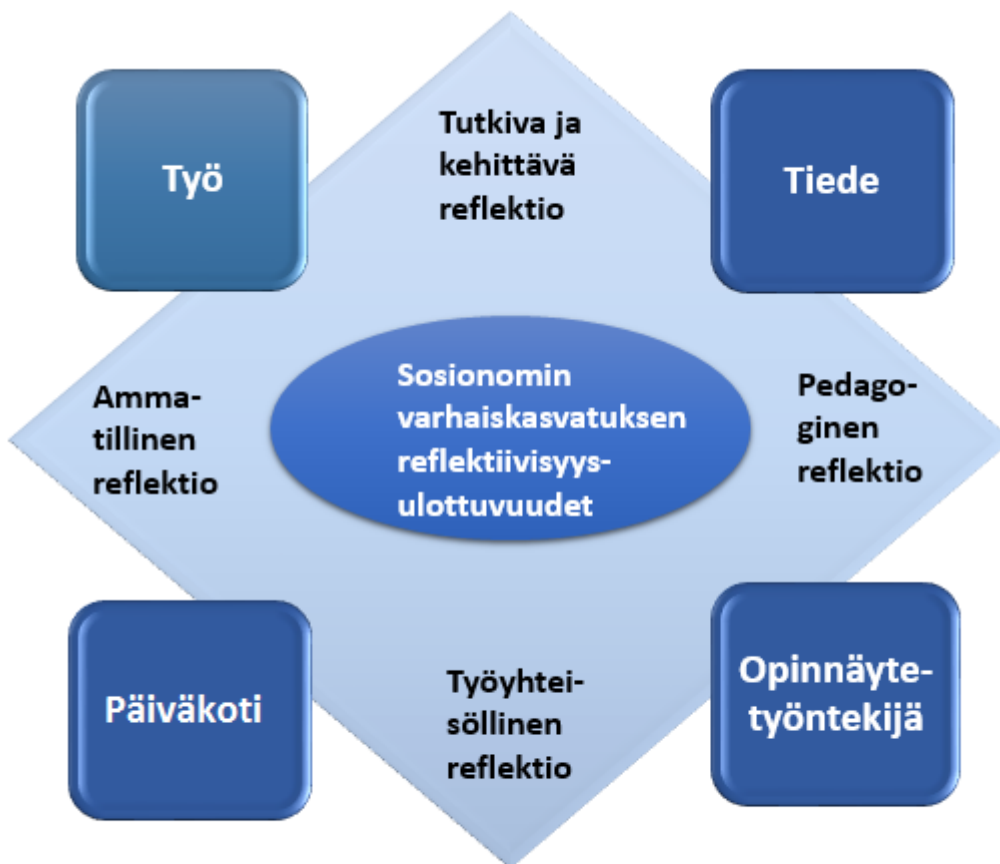
Opinnäytetyöntekijän oppimistavoitteet: Opinnäytetyöntekijä asetti itselleen tavoitteeksi organisaatioiden kehittyminen. Hän oppi projektityöskentelyn eri osa-alueiden suunnittelun, toteuttamisen ja raportoinnin. Hänelle tuli tutuiksi monet eri työmenetelmät, joiden avulla monikulttuurisuustietoutta voidaan lapsille antaa. Hän ymmärsi kansainvälisyystietouden ja monikulttuurisen tiedon opettamisen välttämättömyyden päiväkodin lapsille. Opinnäytetyöntekijän kulttuurisensitiivisyys oli hyvin kehittynyt jo ennen monikulttuurisuusprojektin alkamista. Se syventyi edelleen monikulttuurisuusprojektin suunnittelutyössä ja toteuttamisessa sekä vahvistui myös Keniassa kansainvälisyysvaihdon aikana.

5.2 Monikulttuurisuusprojektin kokonaisarviointi

Projektiopinnäytetyössä toimintasuunnitelma tehdään siitä syystä, että opinnäytetyön aiheen ja tavoitteiden on oltava tiedostettuja, harkittuja ja perusteltuja. Opinnäytetyön suunnitelmalla osoitetaan, että projektipäällikkö kykenee johdonmukaiseen päättelyyn. Orientaatioissa on pystyttävä sitoutumaan toimintasuunnitelmassa esiin tulevien lupauksen kanssa. (Vilka & Airaksinen 2003, 26–27.) Projektin suunnitteleminen alkoi syksyllä 2014. Aiheen valinta oli jokseenkin selvä jo alusta lähtien. Projektisuunnitelman tekeminen sujui luontevasti, ja opettajalle palauttamisen jälkeen siihen ei paljon muutoksia tarvinnut tehdä. Eniten aikaa kului toimintaosuuksien valmisteluun, etenkin materiaalien työstämiseen. Projektisuunnitelma hyväksyttiin 2. syyskuuta 2015, ja samana päivänä esittelin suunnitelman Diamanten päiväkodissa. Kattava kirjallisuusvalikoima on projektin onnistumisen kannalta tärkeä. Projektin

tietoperustassa käytettiin kirjoja, nettijulkaisuja ja artikkeleita. Materiaalivalikoimaa monipuolista runsas vieraskielisten materiaalien käyttö.

Projektin onnistuminen johtuu pitkälti siitä, miten hyvin opinnäytetyöntekijä on sisäistänyt varhaiskasvatuskompetenssit. Varhaiskasvatuskompetenssit sisältävät osaamisen yhdistelmän, johon kuuluvat henkilökohtaiset asenteet ja arvot, tieto ja taito. Monikulttuurisuusprojektin arviointi tapahtuu sosionomin varhaiskasvatuksen reflektiivisyysulottuvuuden kuviolla (KUVIO 8).

KUVIO 8. Sosionomin varhaiskasvatuksen reflektiivisyysulottuvuudet (mukaihen Helakorpi 2015)

Ammatillisessa reflektiossa mietittiin monikulttuurisuusprojektin tarpeellisuutta Pedersören kunnan organisaatiolle ja Diamanten päiväkodille. Pedersören väestöstruktuuri on muuttumassa monikulttuurisemmaksi, ja vaikutukset näkyvät lähitulevaisuudessa myös päiväkodeissa. Pedersören kunnan varhaiskasvatuksessa lapsi nähdään holistisena ihmisenä ja opetuksen sisältöjen on vastattava lapsen kaikkia tarpeita. Monikulttuurisuutta on käsitelty hyvin vähän päiväkodin opetuksessa ja aiheen katsottiin olevan

erittäin tarpeellinen. Diamanten päiväkotiki oli ympäristönä turvallinen ja lapsiystävällinen, ja opetusympäristöä voitiin tarpeen mukaan helposti mukauttaa opetuksen sisältöön sopivaksi.

Pedagogisessa reflektiossa painopiste on sosionomin ohjaajan pedagogisissa taidoissa. Ihmisenä opinnäytetyöntekijä omaa eettistä herkkyyttä, luovuutta, tehokkuutta, itsehillintää, sitoutuneisuutta ja motivaatiota monikulttuurisuusprojektin kaikkiin osa-alueisiin. Vaikuttavuus tuli esille lasten kautta kiinnostuneisuutena, innokkuutena ja osallistumishalukkuutena. Tieteellisessä asiantuntemuksessa näkyi lasten ikä- ja kehitysvaiheiden sekä eri oppimistyylien tietämys, jonka kautta osiot suunniteltiin. Päiväkodissa työmenetelmiksi muodostuivat projektityö, opetustilanteet, monikulttuurisuusteema ja palautteiden keruu. Opetushetket olivat järjestettyjä tilanteita, joiden välityksellä lapsille opetettiin monikulttuurisuutta huomioiden varhaiskasvatuksen orientaatioiden sisällöt: kädentaito-, musiikki-, liikunta-, yhteiskunnalliset ja eettiset osuudet. Sisältöjen aihepiirit olivat ympäristö- ja tilannesidonnaisia, ja ne liitettiin konkreettisesti 4–5-vuotiaiden arkeen ja aikaisempiin kokemuksiin. Interventioissa muodostui erittäin tärkeäksi myös lasten havainnointi ja dokumentointi.

Monikulttuurisuusprojektista muodostui koko päiväkotiyhteisön yhteiseksi hankkeeksi. Sen onnistuminen johtui hyvästä yhteistyöstä opinnäytetyöntekijän ja päiväkodin välillä. Monikulttuurisuusprojekti päättyi juhlallisesti afrikkalaisen musikin ja leivän parissa. Projektin loputtua alkoi raporttiosuuden työstäminen. Materiaalin läpikäymisessä sekä kirjoitusvaiheessa käytettiin pedagogisena työtapana reflektointia. Monikulttuurisuusprojektille asetetut tavoitteet auttoivat opinnäytetyöntekijää materiaalin valitsemisessa.

Nimen löytäminen projektille osoittautui varsin hankalaksi. Ensimmäinen nimivaihtoehto oli ”Kulttuuri-
projekti Diamantenissa”, mutta nimi ei kuvannut tarpeeksi hyvin kyseistä projektia, koska aihepiireihin sisältyi tietoa sekä Suomesta että muista maista. Toiseksi vaihtoehdoksi muodostui ”Kulttuurisensitiivisyyden lisääminen Diamantenissa”. Sekään ei kuulostanut hyvältä, sillä tuloksissa täytyisi osoittaa toiminnan lisääntyminen. Se olisi tuottanut paljon lisätutkimuksia. Päädyttiin antamaan projektille nimen ”Monikulttuurisuusprojekti Diamanten päiväkodissa Pedersören kunnassa”. Nimi kuvaa kaikessa yksinkertaisuudessaan projektin kohderyhmää ja pääteemaa, joka on monikulttuurisuus.

Projekti suunnitelma muuttui jonkun verran monikulttuurisuusprojektin aikana. Asiakkaan tulostavoitteissa haluttiin tuoda esille lasten mahdollisten ennakkoluulojen hälventyminen, joka voi tulevaisuudessa vähentää koulukiusaamista, syrjintää ja rasismia. Toisena tärkeänä lisäyksenä tulostavoitteissa oli kulttuurisensitiivisyyden lisääminen monikulttuurisuustietouden opettamisen kautta.

Varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen ja monikulttuurisuussuunnitelman teko lisättiin organisaation tulostavoitteisiin. Opinnäytetyöntekijän tulostavoite karttui lisäyksellä: kulttuurisensitiivisyyden saavuttaminen muutamissa kulttuureissa tulevaisuudessa. Asiakkaan oppimistavoitteisiin lisättiin tasa-arvon painottaminen, jolla haluttiin varmistaa tasa-arvoisuuden esilletuominen lapsiryhmässä. Opinnäytetyöntekijän oppimistavoitteet muuttuivat siltä osin, että siihen lisättiin opinnäytetyöntekijän kulttuurisensitiivisyyden syventäminen. Opinnäytetyöntekijän toiminnallisiin tavoitteisiin lisättiin lasten ikä- ja kehitystason arvioiminen. Projektissa käytettyihin apuvälineisiin kirjattiin videotykki, dokumenttikamera ja flanello-taulu. Nämä lisäykset näkyvät liitteenä olevassa projektisuunnitelmassa punaisella (LIITE 1/6-1/7).

5.3 Monikulttuurisuusoppaan ja Keniasta kertovan kuvakirjan arviointi

Opinnäytetyöntekijän mielestä monikulttuurisuusoppaasta tuli selkeä, helppolukuinen ja johdonmukainen, sillä oppaassa mainitut maat oli järjestetty aakkosjärjestykseen. Pedersören kuntaa huomioitiin oppaaseen sisällytettyjen maiden valinnassa ja katsottiin, että siitäkin syystä opas palvelee organisaatiota hyvin. Kuvat kevensivät monikulttuurisuusoppaan ulkomuotoa ja tekivät lukemisesta mielekkäämpää. Askarteluohjeet selkiintyivät kuvien avulla. Kirjapainosta tulleet oppaat vahvistivat opinnäytetyöntekijän näkemyksiä monikulttuurisuusoppaan koon suhteen.

Opas oli kohdennettu oikeille kohderyhmille, joita olivat päiväkotit, esikoulu, iltapäiväkerho sekä ala-aste. Opinnäytetyön aiheen ollessa monikulttuurisuus monikulttuurisuusoppaan valitseminen tuotokseksi tuntui luontevimmalta ja kaikkein sopivimmalta. Tavoitteena oli valita oheistuote, joka palvelee organisaatiota kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta käsittävissä kasvatustyössä. Monikulttuurisuusopas toimii opetusvälineenä, josta kasvattaja löytää eri maista faktatietoa, leikkejä, askarteluvinkkejä, leipäreseptejä ja eri maiden käytöstapoja. Monikulttuurisuusprojektissa huomioitiin Suomen kaksikielisyys ja oppaan kieleksi valikoitui ruotsin kieli. Monikulttuurisuusopas painatettiin pehmeäkantisena, koska tämä vaihtoehto oli edullisin.

Kuvakirjan tavoitteena oli tuoda esille kansainvälisyysvaihdon tapahtumat alusta loppuun asti. Kuvakirjasta tuli hyvin onnistunut selkeytensä takia. Kirjan kuvitus on järjestetty oikeaan aikajärjestykseen. Kokonaisuutena kuvakirja on ulkoasultaan ja sisällöltään harmoninen. Kuvakirjan kansi antaa hyvän ensivaikutelman julkaisun sisällöstä ja tyylistä. Valmis kuvakirja todisti, miten toimivia kuvat ovat ilmaisukeinoina ja inspiroinnin lähteinä, ja mitä voidaan käyttää pedagogisena työkaluna varhaiskas-

vatuksessa. Kansainvälisyysvaihdon aikana opinnäytetyöntekijä koki kulttuurishokin, ja kuvat auttoivat tunteiden käsittelemistä matkan jälkeen. Kuvakirja todisti, että kuvien käyttäminen voi olla tehokas menetelmä esimerkiksi terapeuttisessa työssä. Kuvakirjan koko oli oikea valinta.

5.4 Aikataulun arviointi

Projektisuunnitelman lopullinen hyväksyminen viivästyi kesälomien takia. Toivomuksena oli saada lopullinen hyväksyntä ennen kesälomien alkamista, mutta se siirtyikin syyskuun alkuun. Tästä syystä opinnäytetyön tekemiseen oli käytettävissä kolme kuukautta vähemmän aikaa, sillä haluttiin pysyä koulun kanssa samassa aikataulussa. Toimintaa tiivistettiin ja interventiot toteutettiin ajan säästämiseksi lähemmäs toisiaan. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kokoontumisia piti olla yhdeksän. Interventioista kaksi liitettiin kahteen muuhun, ja lopulliseksi lukumääräksi muodostui seitsemän. Monikulttuurisuusprojektin toteutusten aikana pysyttiin erittäin hyvin aikataulussa. Ainoastaan yksi toiminnallinen tuokio kesti 15 minuuttia pidempään kuin suunniteltiin. Tuolla kerralla kyseessä oli soitto-tuokio, jossa lapset soittivat afrikkalaisia instrumentteja. Instrumenttien vaihto ja sen tarkistaminen, että jokainen 4–5-vuotiaista lapsista oli kokeillut kaikkia instrumentteja, vei aikaa. Mitään suurempaa vahinkoa tai haittaa monikulttuurisuusprojektille ei tästä viivytyksestä aiheutunut. Soittotuokion jälkeinen leikkiosuus alkoi suunniteltua myöhemmin. Yleisesti katsottuna aikataulussa pysyminen helpottui merkittävästi tarkasta suunnittelutyöstä.

Loppuraportin suurin työosuus koitui toimintaosuuksien avaamisesta ja kirjoittamisesta tekstimuotoon. Video- ja kuvamateriaalien sekä palautteiden läpikäynti ja litterointi vei oman aikansa. Lasten keskustelut ja palautteista saadut vastaukset käännettiin mahdollisimman tarkasti ruotsin kielestä suomen kielelle. Koulun aikataulun mukaan opinnäytetyön raportti tulee tammikuun loppuun mennessä olla viittä vaille valmis, jolloin se palautetaan ensimmäistä kertaa opinnäytetyötä ohjaavalle opettajalle. Aikaa on varattava opinnäytetyön seminaarin valmistelemiseen, joka on maaliskuussa 2016.

5.5 Monikulttuurisuusprojektin toiminnallisten osuuksien arviointi pääpiirteittäin

Tavoitteena oli lähestyä kansainvälisyyttä eri näkökulmista. Monikulttuurisuusprojektin ensimmäinen toiminnallinen osuus kohdistui päiväkodin lapsiryhmään, jossa lapset saivat tutkailla omaa olemustaan ja erilaisuuttaan. Monikulttuurisuusprojekti laajeni kertomaan Suomessa olevista suurimmista vähemmistöryhmistä: saamelaisista ja romaneista. Kansalliselta tasolta siirryttiin globaalille tasolle kuvaamaan

eri maiden lasten elinoloja. Monikulttuurisuusprojekti kulmineitui Afrikka-teemaan, joka tuli olemaan monikulttuurisuusprojektin pääaihe. Toteuttamisiin oli varattu noin tunti aikaa, ja ajallisesti se oli sopiva.

Toiminnot oli määrä alkaa nimilaululla, mutta kaikkien lasten tuntiessa toisensa entuudestaan jätettiin laulaminen pois. Tarkoituksena oli opettaa lapsille monikulttuurisuuslaulu, mutta työelämäohjaajan toivomuksesta päätettiin, että päiväkotia opettaa laulun myöhäisemmässä vaiheessa. Lapset saivat tutustua monikulttuurisuuslauluun muutaman kerran videotykin kautta. Apuna opetuksessa oli kilikello, jolla aloitettiin jokainen tuokio. Kerrottiin, että kellon kilinä tarkoittaa hiljaisuutta. Lapset saivat vuorollaan kilisyttää kelloa, ja jokaisen kokoontumisen alussa he odottivat tätä innolla. Aina oli joku lapsi muistuttamassa kellon kilistämisestä, ettei se vaan unohdu. Toiminnan aikana keskustelu muuttui välillä hyvinkin vilkkaaksi, kun jokainen halusi sanoa jotakin. Lasten kertomukset eivät aina liittyneet varsinaiseen aiheeseen, ja kelloa kilistämällä keskustelu saatiin käännettyä takaisin oikeille raiteille. 4–5-vuotiaiden ryhmässä oli lapsi, jolla oli vaikeuksia istua paikallaan. Hän oli välillä lattialla makaamassa. Tämä käyttäytyminen ei häirinnyt toisia lapsia. Kellon kilinä sai hänet nopeasti siirtymään takaisin penkille muiden lasten viereen. Tämä kyseinen lapsi seurasi ja osallistui mielellään käytyihin keskusteluihin.

Monikulttuurisuusprojektin myötä lapsille annettiin mahdollisuus tutustua uusiin kulttuureihin ja heidän elinoloihinsa. Ennen monikulttuurisuusprojektin alkamista oltiin hyvin tietoisia siitä, että pedagogisen kohtaamisen tulee tapahtua lapsen ehdoilla. Lapset kehittyvät yksilöllisesti, ja heitä on kohdeltava ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Nukketeatteri ja tarinan kertominen olivat hyviä tapoja harjoitella lasten kanssa sosiaalisia taitoja, miten kohdella toisia ihmisiä suvaitsevasti. Lapset pystyivät helposti asettumaan toisen lapsen tilanteeseen ja ymmärtämään, että erilaisuus on hyvä asia. Pedagogisena menetelmänä käytettiin merkityksellistä vuorovaikutusta, jossa oli kyse merkityksen vaihtamisesta. Fromin ja Koppisen (2012) mukaan kielen, itseilmaisun ja dialogisen viestinnän ymmärtäminen edistää yhteisymmärryksen syntymistä (From & Koppinen 2012, 26). Lapsille suotiin keskustelun kautta mahdollisuus tuoda esille ikä- ja kehitystasonsa mukaiset mielipiteensä. Keskustelun avulla käytiin sadun pääkohdat uudelleen läpi, jotta tuli kerrattua sadussa tapahtuvat vääryydet. Lasten kanssa keskusteltiin, miten sadussa olisi pitänyt toimia ja miltä kiusaaminen tuntuu. Lapset löysivät monia vastauksia siihen, miten toista voi lohduttaa. Lapset ymmärsivät, että kaikkia tulee kohdella arvostavasti.

Peili kiertää -leikissä tarkoituksena oli tutustua ryhmässä esiintyviin erilaisuuksiin ja samalla vahvistaa lasten positiivista minäkäsitystä ja itsetuntoa. Peilin avulla he saivat katsoa itseään peilistä ja kertoa omasta ulkonäöstään. Lapset näkivät omassa ryhmässä olevia eroavaisuuksia ja ymmärsivät, että erilai-

suus on sallittua. Jokaisella on oikeus omiin mielipiteisiinsä ja mieltymyksiinsä. Lapsilla oli hyvä käsitys itsestään, kuka hän on ja mihin hän kuuluu. Lapsille oli jo kehittynyt jonkinlainen kulttuuri-identiteetti. Kuten Wahlström (1996) tuo esille, kulttuuri-identiteetti on ihmisen käsitys itsestään, ja se vahvistuu koko ajan vuorovaikutuksessa perheen ja kulttuurin kautta (Wahlström 1996, 82).

Saamelaiset, romanit ja masai-heimo olivat lapsille vieraita käsitteitä. Kukaan lapsista ei ollut nähnyt ketään näistä kasvoistusten. Kuvien käyttäminen opetuksessa auttoi lapsia keskittymään ja ymmärtämään aiheen merkityksen sekä löytämään omasta arjestaan vertaiskohteita. Lapsiryhmässä tuli esille lasten yksilölliset ominaisuudet ja kokemukset, jotka välittyivät kuvien kautta. Kaksi lasta pystyivät liittämään osa kuvien tapahtumista matkakokemuksiinsa. Kuvat helpottivat selvästi lasten itseilmaisua ja olivat myös ymmärtämisen ja muistin tukena. Kuvat auttoivat opinnäytetyöntekijää rajamaan opetuksen sisältöä ja kuvien avulla keskustelu pysyi helpommin kyseisessä aiheessa.

Monikulttuurisuusprojektin aikana toteutettiin kaksi kädentaito-osuutta, joita suunniteltiin myös 3-vuotiaille soveltuviksi. Ensimmäisessä kädentaito-osuudessa lapset saivat askarrella sätkynukke. Sätkynuken osat oli leikattu valmiiksi helpottamaan lasten askartelua. Sätkynukkeihin liimattiin lasten oma kuva, jotta niistä tulisi henkilökohtaisempia. Valmiit sätkynuket ripustettiin seinälle riviin ja lapset saivat ihaila luomuksiaan. Jokainen sätkynukke oli omankaltaisensa ja siitä syystä erityinen ja ihana. Niiden avulla välittyi lasten ainutlaatuisuus. Sätkynukkien teko toi onnistuneesti esille, miten hienoa on erilaisuus. Toisessa kädentaito-osuudessa lapset saivat askarrella itselleen masai-kaulakorun. Niihin oli piirretty valmiiksi kuvioita helpottamaan lasten värittämistä. Lapset olivat innoissaan, kun saivat värittää masai-kaulakorut tusseilla. Lapset halusivat laittaa valmiit korut heti kaulaansa. Askarteluosuudet toivat esille lasten luomisen ja onnistumisen ilo.

Suvaitsevaisuuden keskeisiin tunnetason tekijöihin kuuluvat myötäelämisen kyky, toisen hädän ja kärsimysten ymmärtäminen ja asettuminen toisen ihmisen asemaan (Wahlström 1996, 104; From & Koppinen 2012, 20). Dokumenttikameran avulla näytettiin kuvia maailman lasten nukkumapaikoista ja kerrottiin heidän arjestaan. Lapset osasivat asettua hyvin toisen lapsen tilanteeseen. Nähdessään maailman lasten elinoloja näkyi lasten kasvoilta huoli. 4–5-vuotiaiden puheista välittyi toisesta välittäminen. Heiltä tuli paljon ehdotuksia siihen, miten maailman lapsia voidaan auttaa.

Lapsille suotiin mahdollisuus kokemukselliseen oppimiseen, jossa he saivat tutustua vieraaseen kulttuuriin kokemusten ja elämysten kautta. Lapsia tutustutettiin kahteen hedelmään, jotka kasvoivat Keniassa. He saivat maistaa mangoa ja tuoreananasta. Kolme lasta piti mangon mausta, ja he pyysivät

useaan kertaan lisää. Ananaksen mausta pitivät kaikki muut paisti kaksi lasta. Eräs lapsista sanoi, ettei pidä ananaksen mausta, mutta maustettuaan tuoretta ananasta hän halusi useaan otteeseen lisää. Erittäin positiivista oli, että jokainen lapsi maistoi molempia hedelmiä. Tämä oli hyvä tapa ohjata lapsia kokeilemaan uusia makuja. Makuelämysten kautta he pääsivät askeleen lähemmäksi kenialaista ruokakulttuuria. Monikulttuurisuusprojektin kohokohdaksi muodostui hetki, jolloin lapset saivat tutustua masaiden tekemiin instrumentteihin. Tuokion tarkoitus ei ollut oppia uusia lauluja vaan soittamaan instrumenteilla musiikin tahdissa. Soittamisen kautta suodaan lapsille mahdollisuus motoristen, kommunikoinnin sekä yhteistyön valmiuksien harjoittamiseen (Angelo & Sæther 2014, 144). Suurin osa lapsista kykeni soittamaan musiikin tahdissa. Lasten huomio ei täysin ollut kiinnittynyt itse soittamiseen, vaan he tarkkailivat myös muiden ryhmässä olijoiden soittamista etenkin, jos he itse eivät vielä olleet kokeilleet kyseistä instrumenttia. Lapsista huokui itsensä toteuttamisen ilo, joka välittyi soittamisen kautta.

Soittamisen jälkeen oli vuorossa kenialainen leikki. Mukana olivat kaikki lapset, myös 3-vuotiaat. Tämä leikki oli siinä mielessä hyvä, koska se soi lapsille mahdollisuuden harjoitella karkeamotoriikkaa, ohjeiden mukaan toimimista, muistamista, elämien nimien kertausta ja johtajana olemista. Yllättävää oli, että yksi kolmevuotiaskin halusi toimia leikin johtajana ja antaa ohjeita. Hän onnistui siinä erittäin hyvin. Monikulttuurisuusprojektissa lapset tutustuivat masaiden tekemiin leikkikaluihin. He saivat leikkiä mustien kangasnukkien ja moottoripyörien kanssa. Kaikki pitivät leluista, paitsi yksi ryhmän lapsista. Hän kieltäytyi ottamasta käsiinsä afrikkalaista nukkea.

Laadukkaaseen peruspedagogiikkaan kuuluu kiusaamisen ehkäisy. Kertomus kenialaisesta Jambasta, joka joutui muuttamaan Suomeen, kertoo kiusaamisesta. Aiheeseen liittyvän tarinan kertominen on myös ehkäisevää työtä, ja se antoi lapsille hyvän esimerkin siitä, ettei ketään saa kiusata ihonvärin takia. Lapsilta tuli paljon ehdotuksia siihen, miten vääräys korjataan. Varhaiskasvatuksessa on kyse kasvatuksesta ja opetuksesta, jolla halutaan tähdätä siihen, ettei kiusaamista tapahtuisi ollenkaan. Kiusaamisen ehkäisyssä tavoitteena on kasvattaa lapsia tasa-arvoiseen yhteiskuntaan, jossa ihmiset kunnioittavat toisiaan (Repo 2013, 98.) Tärkeää on, että tarinan jälkeen keskustellaan aiheesta. Hyvä tapa pitää mielenkiinto yllä on kysellä tarinan lomassa kysymyksiä lapsilta. Näin lapset muuttuvat passiivisista kohteista aktiivisiksi toimijoiksi.

Monikulttuurisuusprojekti toi vahvasti esille, miten suuri rooli kasvatuksella on toteuttamisessa tasa-arvoisempaa ja suvaitsevampaa maailmaa. Wahlströmin (1996) näkemys suvaitsevaisuuskasvatuksesta on, että siinä on kyse samanlaisuuksien löytämisestä ulkoisista erilaisuuksista huolimatta. Vaikka ulko-

näkö eroaa ihmisten välillä, on heillä kuitenkin samankaltaisia haaveita, toiveita ja tavoitteita riippumatta siitä, missä päin maailmaa he asuvat. (Wahlström 1996, 77.) Lasten mielestä kaikki ovat yhtä tärkeitä riippumatta yhteisöstä tai kulttuurista. Aihepiirien tarkoituksena oli kiinnittää lasten huomio Suomen ja Kenian välisiin samanlaisuuksiin eikä niinkään erilaisuuksiin. Lasten huomio kiinnittyi joka tapauksessa kaikkeen, mikä erosi suomalaisesta kulttuurista. Masaiden elämäntyö poikkeaa totaalisesti suomalaisesta elämästä, ja siitä syystä lasten mielenkiinto kohdistui automaattisesti erilaisuuksiin.

Monikulttuurisuusprojektin viimeisenä päivänä ei ollut tarkoitus oppia mitään uutta, vaan lapset saivat muistella aikaisempien aihekokonaisuuksien sisältöjä. Lapsista oli jännittävää nähdä, osaisivatko vastata esitettyihin kysymyksiin. Siinä he onnistuivat erittäin hyvin. Päivä huipentui kenialaisen musiikin kuunteluun ja safarikuvien katseluun videotykin avulla. Samanaikaisesti lapset söivät kenialaista, paistinpannussa tehtyä chatatia. Kukaan lapsista ei vieroksunut oudon näköistä leipää vaan jokainen maistoi sitä useaan otteeseen. Yksikin lapsi oli harmissaan sen loputtua. Hänelle kerrottiin, että leipäohje lähetetään kaikkien mukana kotiin. Viimeisenä leimattiin lasten kulttuuripassit (LIITE 1/35). Tälle päivälle toivottiin juhlallista loppua ja tavoiteltu juhlallisuus tuotiin esille onnistuneesti.

Taulukossa 4 on eriteltyä lapsille esitetyt kysymykset vastauksineen sekä monenko lapsen mielipiteestä oli kyse (TAULUKKO 4). Palautteita kerättiin kahteen kertaan ja yhteensä 21 lasta antoivat monikulttuurisuusprojektista palautteita. Palautteet kerättiin monikulttuurisuusprojektin keskivaiheessa ja sen lopussa. Tällä tavalla haluttiin antaa lapsille aikaa ajatella ja sisäistää kaikkea, mitä eri päivinä käsiteltiin. Aikomuksena oli alun perin selvittää hymiöiden avulla lasten mielipiteitä, mutta niistä luovuttiin, koska ajateltiin, etteivät lapset osaisi käyttää tarpeeksi tarkasti hymiöitä palautteen antamiseen. Palautteiden keruu tapahtui erillisessä, mutta tutussa ja turvallisessa huoneessa, jossa olimme viettäneet monta hauskaa hetkeä monikulttuurisuuden merkeissä. Jokainen lapsi odotti innollaan vuoroaan päästä mukaan arviointiin. Arviointi tapahtui kahden kesken opinnäytetyöntekijän ja lapsen välillä. Alustavasti oli tarkoitus esittää lapsille kolme kysymystä, mutta niitä muodostuikin neljä.

TAULUKKO 4. Lasten palautteet

N=21	Lasten lukumäärä	Esille tulleet, lasten mainitsemat, aiheet.
Mikä oli sinusta kiva aihe?	6 4 5 3 Kaikki paitsi 2 lasta 4	Nukketeatteri. Sätkynukke. Saamelaispojan joikaaminen. Masai-kaulakorun teko. Afrikkalaiset soittimet ja niillä soittaminen. Kenialaisen leivän maistelu
Mistä aiheesta et pitänyt?	2 1	Romani musiikkiesitys. Maailman lapset ja heidän nukkumapaikat.
Ovatko kaikki yhtä tärkeitä?	Kaikki paitsi 2 lasta	Kaikki ihmiset ovat yhtä tärkeitä. (Kaksi lasta eivät puhuneet mitään.)
Mitä uutta opit?		Esille tulleet asiat: Kaikki oli uutta. Saamelaiset ja romanit. Lasten nukkumapaikat. Kenialaiset lapset eivät mene päiväkotiin. Pienet lapset tekevät työtä. Masaiden talo. Miten masait elävät. Erot Suomen ja Kenian välillä. Yksi lapsi sanoi oppineensa uutta, mutta ei muistanut mitä.

Palautteiden keruussa huomasin lasten käytöksen muuttuvan erityisesti kahden lapsen osalta. Ryhmässä he osallistuivat muiden lasten tavoin keskusteluun, mutta ollessaan kahdestaan opinnäytetyöntekijän kanssa he eivät puhuneet sanaakaan. Muut lapset osallistuivat suullisesti palautteiden antamiseen, eikä vaikeuksia ilmennyt. 4–5-vuotiaat lapset ymmärsivät, mitä kysyttiin ja johdattelevia kysymyksiä ei tarvinnut käyttää.

Yllätyksenä tuli, että kaikkien lasten mielestä afrikkalaisilla soittimilla soittaminen oli hauskaa. Tilanne oli heille ennen kokematon ja erikoinen. Lapsista näki soittotuokion aikana, että soittaminen ja rytmin tuottaminen oli heistä mahtavaa. Kuusi lasta tykkäsi nukketeatterista, kun taas neljä lasta piti sätkynuken ja masai-kaulakorun askartelemisesta. Kenialaisen leivän maistelu oli neljälle lapselle mieleenpainuva kokemus. Romanimusiikki ei näyttänyt olevan kenenkään mieleen, mutta siitä mainitsi vain yksi lapsi. Maailman lasten nukkumapaikoista kertominen oli tunteisiin vetoava aihe, ja yksi lapsi kertoi, että hän ei tykännyt ollenkaan siitä. Uusia asioita kysyttäessä saatiin palautekyselyssä monta eri vastausta. Yhdelle kaikki oli uutta. Eräs lapsi sanoi, että oli oppinut uusia asioita, mutta ei muistanut, mitä nämä asiat olivat. Uutta olivat lasten nukkumapaikat, saamelaiset ja romanit, erot Suomen ja Kenian välillä. Uutta olivat myös asiat, jotka liittyivät kenialaisten elämään, erityisesti masaiden arkeen. Muut esille tulleet asiat olivat: lapset eivät mene päiväkotiin, lapset joutuvat tekemään työtä ja masaiden talot.

5.6 Monikulttuurisuusprojektissa olevien lasten ikä- ja kehitystasoon liittyvien pääpiirteiden arviointi

Pedersören kunnan, kuten myös valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu uuteen varhaiskasvatuslakiin (580/2015), jossa painotetaan lapsen osallisuutta ja vaikuttamista. Lapsen mielipiteet ja toivomukset on selvitettävä hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015; Pedersöre kommun 2008.)

Monikulttuurisuusprojektissa korkean prioriteetin sai lapsen kuunteleminen ja osallisuus. Todettiin, että lapset olivat tottuneet päiväkodin toiminnassa olemaan osallisena eri toiminnoissa. Heistä huokui itsevarmuus, joka näkyi innokkuutena osallistua monikulttuurisuusprojektissa eri aihepiireissä käytyihin keskusteluihin. Kaikkein ujoimmatkin rohkenivat tuoda oman äänensä kuuluviin, ja myös he osallistui-
vat halukkaasti eri toimintoihin. Heleniuksen & Korhosen (2008) mukaan lapsi kehittyy osallistuessaan aktiviteetteihin. Ohjaustilanteet tuottavat erilaisia vuorovaikutustilanteita aikuisten ja lasten välille sekä lasten kesken. (Helenius & Korhonen 2008, 67.) Tässä suhteessa monikulttuurisuusprojekti oli erittäin onnistunut. Vuoropuhelu lasten ja opinnäytetyöntekijän välillä toimi erittäin hyvin. Monikulttuurisuusprojektin suunnitteluvaiheessa pidettiin tärkeänä, että opetusaiheet ja esitystapa vastasivat lasten ikä- ja kehitystasoa. Taulukon 5 avulla havainnollistetaan, vastasivatko monikulttuurisuusprojektissa osallisina olleiden 4–5-vuotiaiden ajattelu, kielellinen, sosiaalinen ja moraalinen kehitys Kivelän, Liukkosen & Niemen (2015) taulukossa 1 esitetyt lasten kehitysvaiheita (TAULUKKO 5, TAULUKKO 1).

TAULUKKO 5. Monikulttuurisuusprojektin 4–5-vuotiaiden lasten kehitysvaiheiden arviointi

	Inter-ventio	4–5 -vuotias lapsi	Miten asiat ilmenivät lapsiryhmässä?
Ajattelu	1	<ul style="list-style-type: none"> Lapset ymmärsivät tekojen seurauksia. 	<ul style="list-style-type: none"> He tiesivät, miltä toisesta tuntuu, jos häntä kiusataan. He osasivat myös kertoa, miten surullista lasta lohdutetaan.
	1	<ul style="list-style-type: none"> Lapset eivät osanneet siirtää sadun sinistä koiraa oikean koiran asemaan. 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset luulivat, että sinisen koiran väri voidaan pesussa poistaa. He tiesivät, että oikean koiran väri on pysyvä.
	1	<ul style="list-style-type: none"> Lapsille tuotti vaikeuksia kertoa hiustensa väri. 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvottiin heitä kertomaan, ovatko hiukset tummat vai vaaleat, ja näin tehtävä onnistui.
	2	<ul style="list-style-type: none"> Lapset osasivat huomioida muiden tarpeita 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset kertoivat, mitä kaikkea romaneilla oli mukana matkustaessaan hevostärryillä. Yksi lapsista osasi viedä ajattelun hieman pidemmälle. Hän huomasi, että hevosetkin tarvitsevat ruokaa.

(jatkuu)

TAULUKKO 5. (jatkuu)

	3	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen oma elämäntilanne on heille hyvin todellinen ja heidän ajattelunsa on konkreettista. 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsille oli vaikeaa kuvitella, että maailmassa on lapsia, joilla ei ole leluja. Lelut kuuluvat tiiviisti suomalaisen lapsen elämään: Lapset vertasivat omia käsiä eri ihmisrotujen käsiin kuvien avulla.
	3	<ul style="list-style-type: none"> Lapset olivat selvillä ryhmässä olevista erilaisuuksista. 	<ul style="list-style-type: none"> Yksi lapsi huomasi, että eräällä lapsella oli tummempi iho kuin muilla lapsilla. He huomasivat eroja toistensa hiusten ja silmien värissä. Lapsille oli selvää, että ihmiset pitävät eri asioista.
	4	<ul style="list-style-type: none"> Lapset osasivat ajatella loogisesti. Syy-seuraus -ajattelu oli jonkin verran kehittyntä. 	<ul style="list-style-type: none"> He ymmärsivät mitä lumiukolle tapahtuu Kenian kuumuudessa.
	5	<ul style="list-style-type: none"> Vertaiskohteen löytäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset osasivat hakea masaiden elämäntyylistä vertaiskohteita omasta elämästään.
	1–7	<ul style="list-style-type: none"> Ajallinen hahmotus 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset ymmärsivät, mitä eilinen, tämä päivä ja huomien tarkoittavat.
	1–7	<ul style="list-style-type: none"> Tunteiden ymmärtäminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset ymmärsivät mikä on suru, ilo, pelko jne. He osasivat näyttää myötätuntoa.
Kieli	1–7	<ul style="list-style-type: none"> Yhden lapsen kielellinen kehitys oli hieman vähemmän kehittynyt kuin muiden lasten. 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsi puhui hyvin hitaasti ja kesti kauan ennen kuin hän sai sanottua asiansa.
		<ul style="list-style-type: none"> Artikulaatio 	<ul style="list-style-type: none"> Ryhmässä oli lapsia, jotka eivät osanneet lausua r-kirjainta.
		<ul style="list-style-type: none"> Ilmaisukyvyn osaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset osasivat sanallisesti ilmaista ajatuksiaan. Puhe oli selvää.
		<ul style="list-style-type: none"> Ymmärsivät ohjeita 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset osasivat toimia ohjeiden mukaisesti.
		<ul style="list-style-type: none"> Tiedonhalu ja uteliaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset esittivät paljon kysymyksiä.
Sosiaalisuus	1–7	<ul style="list-style-type: none"> Kärsimättömyys 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsilla oli väillä vaikeaa odottaa vuoroaan.
		<ul style="list-style-type: none"> Osallisuuden tärkeys 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsista oli tärkeää olla osallinen toiminnoissa ja osallistaminen näytti heille, että heitä on huomioitu ja nähty ryhmässä.
		<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyökykyinen 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset osasivat työskennellä yhdessä ja toimia ohjaajan toiveiden ja ohjeiden mukaisesti.
		<ul style="list-style-type: none"> Kaverit tärkeitä 	<ul style="list-style-type: none"> Osa lapsista hakeutui kaverinsa viereen tekemään askareita. Lapset leikkivät mielellään toisten kanssa.
Moraali	1–7	<ul style="list-style-type: none"> Moraalinen ajattelu oli kehittyntä. 	<ul style="list-style-type: none"> Lapset ymmärsivät, että toisia ei kiusata. He tiesivät eron hyvän ja pahan välillä.
		<ul style="list-style-type: none"> Sääntöleikit ja reilun pelin säännöt 	<ul style="list-style-type: none"> Osalle lapsille tuotti vaikeuksia toimia sääntöjen mukaan, ja he muuttivat niitä. Monille lapsille pelin häviäminen oli vaikeaa. Kaksi lasta yritti voittaa epäreilulla pelillä.

Monikulttuurisuusprojektin osallistuneiden 4–5-vuotiaiden lasten kehitystaso vastasi Kivelän ym. (2015) taulukon ikä- ja kehitystasoa. Lapsiryhmässä esiin tulleita ajattelun kehitystä tukevia keskeisimpiä asioita olivat ajattelun konkreettisuus, tekojen seurauksien ja tunteiden ymmärtäminen, ryhmässä olevien erilaisuuksien huomaaminen, muiden tarpeiden huomioiminen ja ajallinen hahmottamiskyky. Ajattelutapa, joka ei ollut tarpeeksi kehittynyttä, oli sinisen satukoiran asettaminen oikean koiran asemaan. Lapsista oli helpompaa asettua toisen ihmisen asemaan kuin asettaa satuhahmon oikean koiran asemaan. Lapsiryhmässä esiin tulleita kielellistä kehitystä tukevia keskeisimpiä asioita olivat ilmaisykykytaito, ohjeiden ymmärtäminen ja niiden kautta toimiminen, tiedonhalu ja uteliaisuus. Yhden lapsen kielellinen taito ei ollut muiden lasten tasolla. Hän ymmärsi hyvin puhetta, mutta sanallinen ulosanti oli hidasta ja puutteellista. Lapsiryhmässä esiin tulleita keskeisimpiä sosiaalista kehitystä tukevia asioita olivat osallisuuden tärkeys, ystävät, yhteistyökyky ja -halukkuus sekä kärsimättömyys. Lapsille tuotti vaikeuksia oman vuoron odottamisessa. Moraalinen ajattelu oli kehittynyttä. Lapset tiesivät eron hyvän ja pahan välillä. Lapset eivät aina halunneet pelata sääntöjen mukaisesti.

Ennakkoluuloihin verrattavissa olevien asenteiden arviointi: Ryhmässä olevat lapset näkivät selvästi oman ja etnisten lasten välisiä eroja kuten myös samanlaisuuksia. Ensimmäisenä huomattiin ero ihonvärissä. Kansainvälisyysprojektin kolmena eri päivänä tuli esille sanomisia tummaihoisesta pojasta ja hänen tummasta ihonväristään: ”Ruma” ja Hyi”. Yksi kuva näytti yhden lapsen mielestä pelottavalta. Suurena yllätyksenä tuli, kun yksi lapsista kieltäytyi ottamasta afrikkalaista nukkea käsiinsä. Kaikki lapset ymmärsivät, että ihonväriä ei voi pestä pois. Kuten monikulttuurisuusprojektissa nähtiin, ennakkoluulot voivat tulla esille lapsessa epämukavuutena, inhona, pelkona tai erilaisuuden vastustamisena, aivan kuten Batiste ja Wotorson toi esiin kirjassaan. (Batiste & Wotorson 2001, 34–36.) Suuri yllätys oli, että näinkin pienessä ryhmässä, jossa keskimääräinen lapsiluku oli 11, tuli esille näinkin monta ennakkoluuloihin verrattavissa olevia asenteita.

Kulttuurisensitiivisyyden arviointi: Monikulttuurisuusprojektin suvaitsevaisuuskasvatuksella halutaan lisätä lasten valmiuksia kohdata erilaisuutta jokapäiväisessä elämässä eri tilanteissa. Taulukon 6 avulla havainnollistetaan, mille asteikolle 4–5-vuotiaat asettuvat Bennettin kulttuurisensitiivisyysasteikolla (TAULUKKO 6).

TAULUKKO 6. 4–5-vuotiaiden sijoittuminen Bennettin kulttuurisensitiivisyys asteikolla

	ASTEIKOT		LAPSIMÄÄRÄ
ETNO-RELATIVISMI	6	Kulttuurinen sensitiivisyys	
	5	Sopeutuminen	
	4	Hyväksyminen	11 + 1
ETNO-SENTRISMI	3	Väheksyminen	1
	2	Puolustautuminen	
	1	Kieltäminen	1

Arvioinnissa huomioidaan lapsiryhmän kulttuurista herkkyyttä Bennettin (2004) kulttuurisensitiivisyysmallia hyväksi käyttäen. Kulttuurisensitiivisyys kehittyi lapsillekin asteittain sen mukaan, miten he kokevat erilaisuutta. Bennettin malliin pohjaten havainnot osoittavat, että suurin osa lapsista asettui asteikolla etnorelativismiin hyväksymisen puolelle. Lasten kanssa jutellessa tuli vahvasti esille, että he hyväksyvät kulttuurista erilaisuutta. He ymmärsivät, että maailman lapset ovat erilaisia, mutta samalla samankaltaisia heidän kanssaan. Suurin osa lapsista koki muiden maiden elinolot erilaisina, mutta he ymmärsivät, että se on näille ihmisille ominainen tapa elää. Se kuuluu heidän kulttuuriinsa. Lapsista 11 asetettiin etnorelatiivisuuden hyväksymisen puolelle, koska heidän käyttäytymisessään ei huomattu mitään tavanomaisesta poikkeavaa.

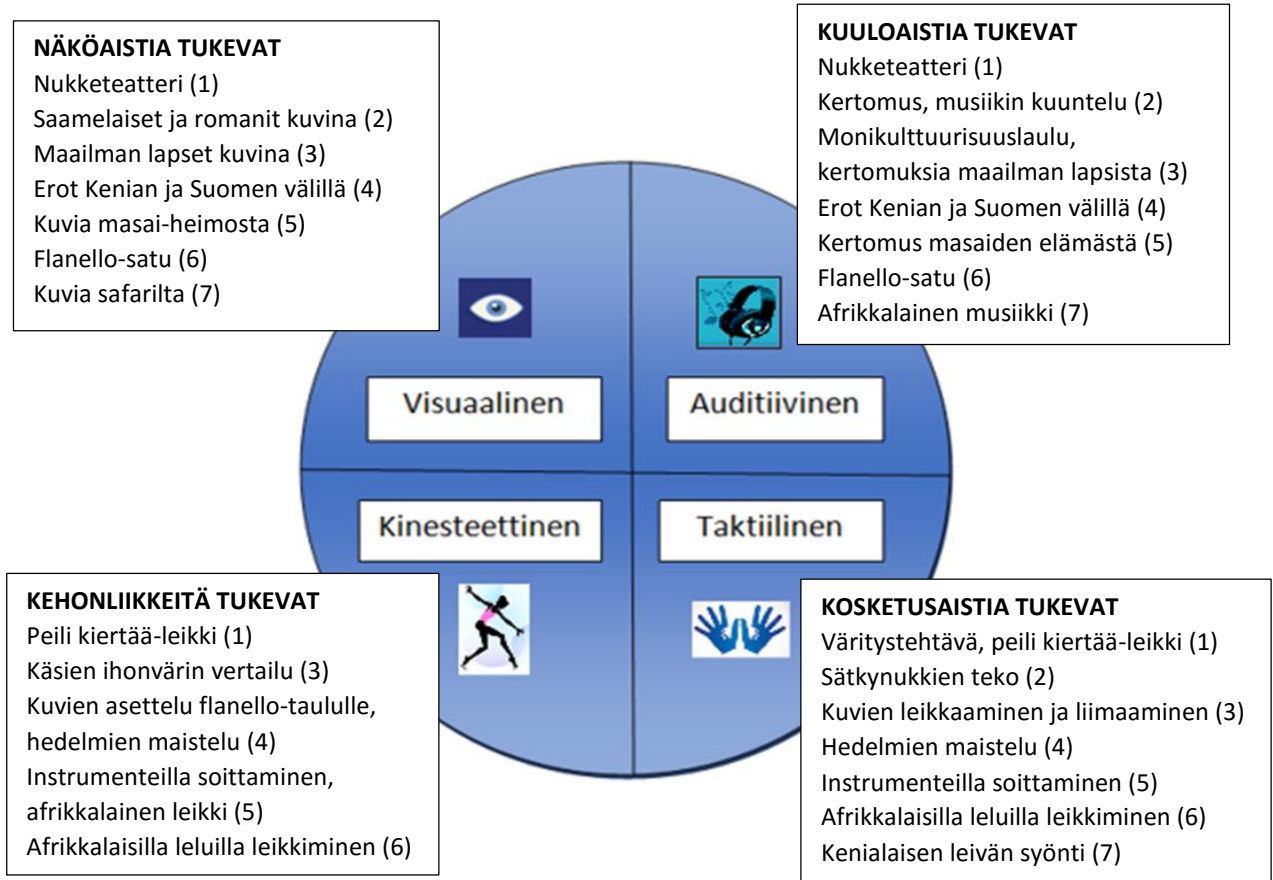
Lapsiryhmässä oli kolme lasta, joilla oli orastavia ennakkoluuloja. Yhdestä lapsesta kuva mustasta kenialaispojasta oli hieman pelottava. Hän ei kieltänyt tai väheksynyt erilaisuutta vaan hyväksyi, että maailmassa asuu erivärisiä lapsia. Tätä lasta oli vaikea asettaa millekään asteikolle, sillä asteikolla ei tullut esille pelkoa. Koska lapsi oli erittäin positiivinen ja ymmärtäväinen erilaisuutta kohtaan, asetettiin hänet Bennettin asteikolla etnorelatiivisuuden hyväksymisen puolelle. Lapsi näkyy taulukossa merkintänä +1. Kahden muun lapsen suhtautuminen oli negatiivista. Yksi lapsista sanoi kolmessa eri interventioissa nähdessään mustan lapsen joko ”hyi” tai ”ruma”. Ensimmäisellä kerralla, kun tämä lapsi näin sanoi, keskusteltiin asiasta. Sanottiin hänelle, että meistä suomalaisistakaan ei tuntuisi hyvältä, jos joku sanoisi meille, että olemme rumia. Lapsi nyökkäsi hyväksyttävästi. Mutta tämä sama asenne tuli esille toistamiseen. Keskustelulla ei näyttänyt olevan suurta apua. Lapsi ei kieltänyt erilaisuutta eikä puolustellut omaa paremmuttaan, mutta väheksyi toista ihmistä ihonvärin takia. Tästä syystä hän asettuu Bennettin asteikolla etnosentrismin erilaisuuden väheksymisen puolelle.

Lapsi, joka kieltäytyi ottamasta mustaa kankaista afrikkalaisnukkea käsiinsä, asettuu asteikolla etnosentrismien kieltämisen puolelle. Kieltämisen tunne oli erittäin vahva. Tämä lapsi oli ollut hyväksyväinen monissa muissa aihealueissa, joten tämä käytös yllätti. Tällainen käytöstapa voi välittyä sosiaalisissa suhteissa kieltämisenä. Hän voi kieltäytyä myöhäisemmässä vaiheessa ottamasta esimerkiksi musta-ihosta kädestä. Kukaan lapsista ei yltänyt Bennettin asteikolla sopeutumisen tai kulttuurisen sensitiivisyyden tasolle, koska lapsilla on liian vähän elämäkokemusta, eivätkä he ole olleet tarpeeksi vuorovaikutuksessa toisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Tulosten mukaan yhden lapsen kielteinen suhtautuminen ja sen perusteella tehty luokitus koski ainoastaan ihonväriä ja toisen lapsen luokitus koski kieltäytymistä ottaa mustaa afrikkalaista nukkea syliinsä. Muihin asioihin nämä lapset olivat myönteisiä ja sopeutuvaisia. Näin ollen tulosta ei voi yleistää koskemaan kaikkia asioita vain siitä syystä, että asettui etnosentrismien väheksymisen tai kieltämisen tasolle. Tämä ei tarkoita, että lapsi väheksyisi tai kieltäisi kaikkea monikulttuurisuutta käsittäviä asioita. Nämä kaksi lasta eivät ole täysin etnosentristisiä.

Oppimistyylien arviointi: Tarkoituksena on oppimistyylien tunnistamisessa käyttää pedagogisena työkaluna Dunnin ja Dunnin oppimismenetelmän osiota, aistikanavien kautta oppimista. Visuaalinen tyyli on näkemisen kautta opittuja asioita, auditiivinen tyyli on kuulemisen avulla opittua, taktiillisella tyyllillä opitaan käsien avulla ja kinesteettisellä tyyllillä opitaan kehon liikkeiden kautta. Arvioinnissa tarkastellaan, ovatko oppimistyyli havaittavissa 4–5-vuotiaiden ryhmässä.

Lasten mielenkiintoa pidettiin yllä aihepiirien moninaisuudella, jotka tukivat Dunnin ja Dunnin mallin aisteihin perustuvia oppimistyyliä. Monikulttuurisuusprojektissa kaikki neljä oppimistyyliä välittyivät sisällöllisesti orientaatioiden kautta. Näköaistin kautta välittyy erittäin paljon tietoa, ja sen avulla pystytään erottamaan hyvin yksityiskohtaisia asioita. Kuuloaistin merkitys opetuksessa on huomattava, sillä äänen välityksellä tapahtuu suurin osa kommunikaatiosta. Kuulon avulla lapsi aistii eron äänensävyssä ja äänenpainossa. Äänetkin herättävät kiinnostusta ja edistävät oppimista. Useissa toiminnoissa aistit välittävät tietoa yhtäaikaisesti tarkoittaen, että oppiminen tapahtuu monien aistien avulla samanaikaisesti (Saarinen 2014, 15).

Seuraavalla sivulla oleva kuvio havainnollistaa, mitkä monikulttuurisuusprojektin aihepiirit tukevat visuaalista, auditiivista, kinesteettistä ja taktiillista oppimistyyliä (KUVIO 9). Jokaisen aiheen yhteyteen kirjattu numero kuvaa, mistä interventtiosta oli kyse. Kinesteettinen ja taktiillinen oppimistyyli ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, kuten myös visuaalinen ja auditiivinen. Jokainen monikulttuurisuusprojektin aihekokonaisuus hyödynsi monia oppimistyyliä samanaikaisesti (TAULUKKO 9).

KUVIO 9. Oppimistyylejä tukevia interventioita

Oppiminen tapahtui huomioiden lapsia kokonaisvaltaisesti. Lapsille suotiin mahdollisuus käyttää oppimisessa avuksi kaikkia aistejaan, ja he saivat olla osallisina mahdollisimman paljon. Oli ilo havaita, miten kiinnostuneita lapset olivat monikulttuurisuusprojektista ja sen osa-alueista. Lasten muistia testattiin ennen varsinaisten osioiden alkamista. Muisteltiin, mitä edellisellä kerralla puhuttiin, ja lapset muistivat erittäin tarkasti niiden sisällöt. He muistivat myös jokaisen aiheen sanoman. Se oli opinnäytetyöntekijälle osoitus siitä, että lapset olivat oppineet monikulttuurisuusprojektin tärkeimmät asiat. Opinnäytetyöntekijän huomio oli, että oppimista ei voi tapahtua ilman aistien käyttämistä. Jos joltakin lapselta puuttuu esimerkiksi kuulo tai näköaisti, oppii hän käyttämään muita aisteja tehokkaammin oppimisessa.

Kullekin lapselle ominaisen oppimistyylin havaitseminen oli vaikeaa. Opinnäytetyöntekijän olisi pitänyt seurata ja havainnoida lapsia päiväkodin arjessa paljon pidempään, kuin mitä monikulttuurisuusprojekti antoi myöden. Seuraavalla sivulla taulukossa 7 on havainnollistettu lasten mahdolliset oppimistyylit

(TAULUKKO 7). Taulukossa 7 mainitut lapset on jaoteltu koodein ja esimerkiksi merkinnällä A3 tarkoitetaan, että kolmella lapsella on samankaltaisia oppimiseen liittyviä käyttäytymistapoja. Tämä tarkoittaa, että A3-lapsilla on samat oppimistyyli.

TAULUKKO 7. Lasten oppimistyylien havainnointia

Lasten lukumäärä	Visuaalinen	Auditiivinen	Taktiilinen	Kinesteettinen	Lopputulos
A3	Lapset seurasivat tarkasti nukkesatua ja kuvia, joita näytettiin.	Osallistuivat vilkkaasti keskusteluihin. Puhe oli nopeaa. Esittivät paljon kysymyksiä.		Liikehdintä oli hillittyä.	Visuaalinen Auditiivinen
B3	Kuvat auttoivat selvästi kiinnittämään huomion opetukseen. Seurasivat hyvin nukketeatteria.	Osallistuivat keskusteluihin.		Käyttivät paljon eleitä puhuessaan. Lasten oli vaikea istua paikoillaan.	Visuaalinen Kinesteettinen
C2	Eivät jaksaneet kauan seurata kuvia. Nukketeatterin seuraaminen sujui aika hyvin. Mielenkiinto näytti olevan välillä jossain muualla.	Osallistuivat välillä keskusteluihin.	Lapset olivat hyviä värittämään ja askartelemaan.	Yksi lapsista oli usein lattialla makaamassa ja liikehti paljon penkillä. Toinen lapsista oli levottoman tuntuinen ja hänelle tuotti vaikeuksia istua paikallaan.	Taktiilinen Kinesteettinen
D2	Seurasivat tarkasti opetusta.	Osallistuivat hyvin vähän keskusteluihin.		Istuivat rauhallisina paikoillaan.	Visuaalinen
E3	Seurasivat satua tarkasti.	Osallistuivat keskusteluun. Jaksoivat hyvin kuunnella satua.		Pientä liikehdintää esiintyi penkillä.	Visuaalinen Auditiivinen
F1	Seurasi nukketeatteria.	Osallistui keskusteluihin			?

A3-lapset osallistuivat vilkkaasti käytyihin keskusteluihin. Heidän puheensa oli nopeaa ja he kuuntelivat ja seurasivat tarkkaan kerrottuja satuja. Näiden lasten oppimistyyli on mahdollisesti visuaalinen ja auditiivinen. **B3-lapset** käyttivät paljon eleitä puhuessaan, ja heille tuotti vaikeuksia istua paikoillaan. He seurasivat hyvin nukketeatteria, ja kuvat auttoivat heitä keskittymään tarinointiin. Heidän oppimistyyliinsä ovat visuaalinen ja kinesteettinen. **C2-lapset** eivät jaksaneet kauan seurata opetusta. Mielenkiinto näytti olevan välillä vieruskaverissa. Toinen näistä makasi vähän väliä lattialla, ja toisella oli vaikeuksia istua liikkumatta. Lapset jaksoivat hyvin askarrella. Näiden kahden oppimistyyliä ovat todennäköisesti

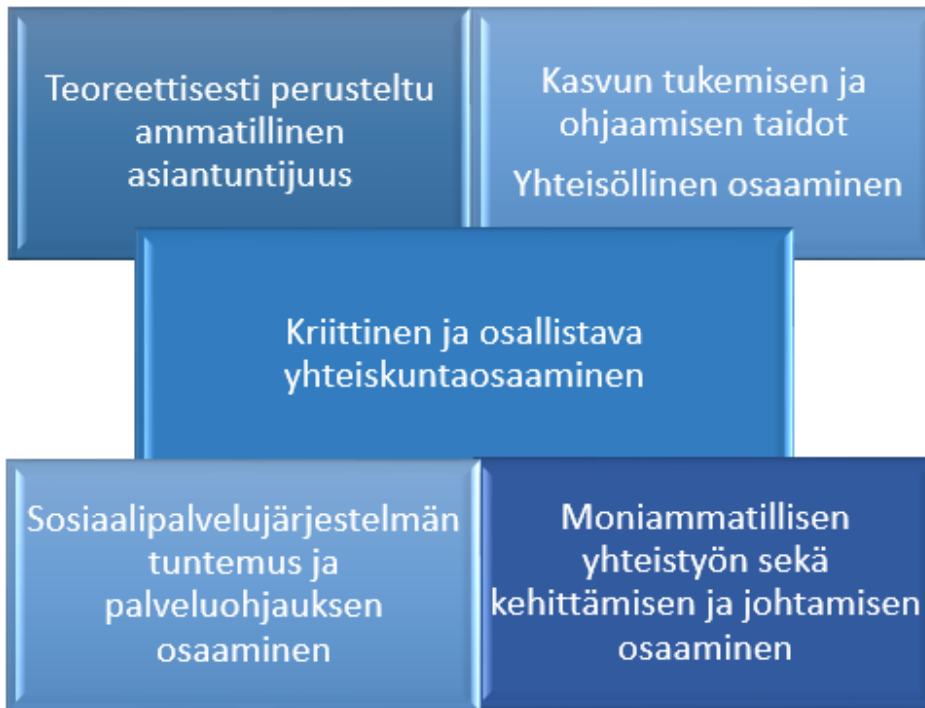
taktiilinen ja kinesteettinen. **D2-lapset** seurasivat tarkasti opetusta ja osallistuivat hyvin vähän keskusteluihin. He istuivat rauhallisina paikoillaan. Näiden kahden oppimistyyli on visuaalinen. **E3-lapset** seurasivat kiinnostuneina opetusta ja osallistuivat vilkkaasti keskusteluihin. Satua tai muita kertomuksia he jaksoivat kuunnella hyvin. Pientä liikehdintää esiintyi penkillä. Näiden kolmen lapsen oppimistyyli on todennäköisesti visuaalinen ja auditiiivinen. **F1-lapsi** seurasi nukketeatteria ja osallistui keskusteluihin. Tämä lapsi osallistui kaikkein vähiten monikulttuurisuusprojektiin, joten hänen oppimistyyliinsä ei tullut hyvin esille, eikä sitä näin ollen voitu määritellä.

Oppimistyyliihin valittiin myös Bredekampin ja Rosengrantin [1992] oppimisen sykli, sillä haluttiin tarkastella oppimista laajemmin, myös toistuvana ilmiönä. Bredekampin ja Rosegrantin oppimisen syklinen malli näyttäytyi selkeästi sekä viidennessä että kuudennessa interventiossa. Masai-heimo ja heidän elintapansa herättivät valtaisaan kiinnostusta lapsissa (tietoisuuden herääminen). Lapset kyselivät aiheesta paljon kysymyksiä, sillä he halusivat lisää tietoa tästä ihmeellisestä heimosta (tutkiminen). Kysymysten ja saamiensa vastausten avulla he vertasivat omaa elämää masaiden elintyyliin ja löysivät erilaisuuksia. He saivat tutkia läheltä masaiden tekemiä leikkikaluja. Lapsille kerrottiin, miksi masait tekevät kangasnukkeja. Lapset näkivät eron kangasnuken ja oman nukken välillä (vertailu). Kun lapsille kerrottiin, että masaille ei ole sähköhellaa eikä vesihanaa, heräsi kiinnostus tietää lisää. Uusien kysymyksien avulla tieto karttui edelleen (soveltaminen), mikä myös tarkoittaa syklin alkamista uudelleen. (Hujala ym. 2007, 52–53 [Bredekamp & Rosegrant 1992].)

Bredekampin ja Rosegrantin oppimisen mallissa on pieni ristiriitaisuus. Kaikilla lapsilla ei ole kiinnostusta oppia samoja asioita. Kun kiinnostus oppimiseen puuttuu, tapahtuu oppiminen enemmän tai vähemmän pakosta, ja pakonomainen oppiminen ei edistä oppimista. On muistettava, että oppimista tapahtuu myös tiedostamatta. Oppimistyyliä voivat muuttua, kun lapsi varttuu. Dunnin ja Dunnin (1978) ja Bredekampin ja Rosegrantin (1992) oppimisen sykli täydentävät toisiaan. Aistien kautta herää kiinnostus oppimista kohtaan, joka johtaa tutkimiseen, vertailuun ja soveltamiseen.

5.7 Opinnäytetyöntekijän ja ohjaajan ammatillisen osaamisen arviointi

Sosionomin varhaiskasvatuskompetensseja arvioimalla selvitetään opinnäytetyöntekijän ammatillista kasvua monikulttuurisuusprojektin aikana. Seuraavalla sivulla olevalla kuviolla 10 tuodaan esille, sosionomin varhaiskasvatuskompetenssit (KUVIO 10).

KUVIO 10. Sosionomin varhaiskasvatustietämykset

Teoreettisesti perusteltu ammatillinen asiantuntijuus tuli esille opinnäytetyöntekijän holistisen ihmisen näkökulman ja eettisyyden kautta. Eettistä herkkyyttä tarvittiin käytännössä aihepiirien suunnittelussa, niiden toteuttamisessa sekä lasten huomioimisessa kokonaisina ihmisinä. Orientaatioissa painotettiin tasa-arvoisuutta ihmisoikeuksissa, lasten kohtelussa, osallistamisessa ja kuulemisessa. Lapsia kohdeltiin samanarvoisesti ja jokaiselle annettiin yhtäläiset mahdollisuudet osallistua keskusteluihin sekä itse toimintaan. Eettisyys näkyi eri kulttuuritaustaisten ihmisten esille tuomisessa. Tärkeänä koettiin, että lapsille muodostuu positiivinen, hyväksyvä suhtautuminen erilaisiin ihmisiin ja myös erilaisuuteen omassa päiväkotiryhmässä. Opinnäytetyöntekijälle oli tärkeää käsitellä eettisyyttä yksinkertaisella tavalla, jotta lapset ymmärtäisivät sen tarkoituksen. Kokonaisuudessaan monikulttuurisuusprojekti oli lapsilähtöinen.

Opinnäytetyöntekijä on tiedostanut kasvatuskumppanuuden merkityksen, vaikka perheitä ei suoraan osallistettu monikulttuurisuusprojektiin. Vanhempien mielipiteitä toki kuunneltiin pyydettäessä heiltä videointi- ja kuvauslupaa. Kotiin lähetettiin kenialaisen leivän teko-ohje sekä lasten mukana kerääntynyttä materiaalia. Lapset saivat myös valokuvan omaan mappiinsa sekä kulttuuripassin, josta ilmeni monikulttuurisuusprojektissa olevat pääaiheet.

Kasvun tukeminen ja yhteisöllinen osaaminen näkyi vahvasti kaikissa toiminnoissa. Sisällöt suunniteltiin vastaamaan 4–5-vuotiaiden ikä- ja kehitystasoa. Kasvatuksen keskeiset periaatteet otettiin huomioon suunnittelu- ja toteutusvaiheessa järjestämällä lapsille mielekäästä ja monimuotoista tekemistä, joka vahvistaisi lasten kielellistä, kognitiivista ja motorista kehitystä. Dialogisuus oli erittäin tärkeää, sillä tarkoituksena oli saada aikaan vuoropuhelua. Vuorovaikutustilanteet lasten sekä päiväkodin henkilökunnan kanssa ovat kasvattaneet asiakastyöosaamista. Opinnäytetyöntekijä keskittyi toteutuksissaan havainnoimaan myös sanattomia viestejä, joita lapsiryhmässä ilmeni. Lapset huomioitiin yksilöllisesti ja nähtiin jokaisen lapsen ainutlaatuisuuden. Ryhmässä oli puheliaita sekä hiljaisempia lapsia. Jotta hiljaisetkin lapset saisivat äänensä kuuluville, sai jokainen lapsi vuorollaan puheenvuoron, ja näin jokaisen mahdollisuus tuoda omia mielipiteitään esille mahdollistettiin. Osallistavan työn taitoja ilmeni suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Toteutuksessa huomioitiin sosiaalipedagogisen orientaation lähtökohtia.

Kulttuureita käsittävässä monikulttuurisuusprojektissa tunnistettiin lapsen oma kulttuuri ja he saivat myös tutustua Suomessa oleviin etnisiin ryhmiin sekä muiden maiden kulttuureihin. Esille otettiin kaksikielisyys, josta lapset olivat tietoisia, ja sitä painotettiin myös päiväkodin toiminnassa. Monikulttuurisuusprojektin toiminnassa haluttiin havainnollistaa lasten oikeuksia globaalilla, kansallisella ja paikallisella tasolla. Esille tuli Suomeen lisääntynyt maahanmuutto pakolaisvirran myötä. Lasten kanssa keskusteltiin syistä, miksi ihmiset joutuvat lähtemään kotimaastaan. Osa lapsista oli tiedostanut muiden etnisten ryhmien maahanmuuton. Aiheesta keskustelemisella haluttiin edistää lapsia ymmärtämään taustalla olevia syitä. Monikulttuurisuustiedon välittäminen lapsille luo pohjan suvaitsevaisuudelle ja yhteistyökelpoisuudelle koulumaailmassa, mutta myös yhteiskunnassa ja monikansallisessa yhteistyössä tulevaisuudessa. Yhteistyö lasten vanhempien kanssa tapahtui välillisesti päiväkodin kautta ja jäi näin ollen hieman taka-alalle. Ennen monikulttuurisuusprojektin alkua koteihin lähetettiin esittelykirje, jossa opinnäytetyöntekijä kertoi opinnäytetyön tarkoituksesta, mutta varsinaista kasvotusten tapahtuvasta yhteistyöstä ei ollut kyse.

Sosiaalinen palvelujärjestelmäosaaminen näkyi käytännön toiminnassa. Projektityön taustalla olivat YK:n lapsen oikeuksien sopimus sekä varhaiskasvatuslaki. Toiminnassa hyödynnettiin myös kansallisen varhaiskasvatussuunnitelman periaatteita. Projektin onnistumisen kannalta oli tiedettävä Pedersören kunnassa toimivan varhaiskasvatuksen eri osa-alueet. Projektisuunnitelman esittäminen päivähoitojohtajalle ja hänen tarkastuksensa jälkeen myöntämä lupa mahdollistivat monikulttuurisuusprojektin aloittamisen Diamanten päiväkodissa. Työssään opinnäytetyöntekijä on sisäistänyt moniammatillisen ja verkostonomaisen työskentelytavan, joita on toteutettu käytännössä. Opinnäytetyö lasketaan tieteelli-

seksi teokseksi ja opinnäytetyössä olevia kuvia voidaan ainoastaan käyttää tekijän luvalla (Toikkanen 2011). Sähköinen lupa-anomus lähetettiin Suomen kansallismuseoon ja Hyötylän käsityöpaja Takka-poroon. Heiltä tuli myönteinen vastaus. Muut kuvat olivat opinnäytetyöntekijän itse ottamia.

Johtajuusosaaminen tuli esille projektityönjohtajana olemisena. Projektityön prosessityöskentely kehittyi suunnittelu-, toteutus- ja raportointityön kautta. Varteenotettavana asiana nousi esille työn laatu, sen sopivuuden arviointi kyseisille kohteille: 4–5-vuotiaille lapsille, organisaatiolle ja opinnäytetyöntekijälle itselle. Eli miten se mahdollisesti palvelee kaikkia projektiin osallistuneita nyt ja tulevaisuudessa. Monikulttuurisuusprojektin suunnitteluvaiheessa, Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa tutkittaessa nousi esille kehittämialue sekä löytyi kehitettävää myös päiväkodin toiminnassa, mistä kerrotaan tarkemmin luvussa 5.9 varhaiskasvatussuunnitelman arvioinnissa. Projektityön myötä opinnäytetyöntekijä tiedosti laadun arvioinnin tärkeyden. Projektipäällikkönä toimiminen antoi rohkeutta tarttua uusiin kehittämishaasteisiin.

Monikulttuurisuusprojektin onnistumista tarkastellaan opinnäytetyöntekijän itsearvioinnin kautta (KUVIO 11). Reflektomisella etsitään vastauksia kuviossa 10 oleviin asioihin, jotka löytyvät opinnäytetyöntekijän itsearviointikysymyksistä (LIITE 1/23).

KUVIO 11. Opinnäytetyöntekijän itsearvioinnin osiot

Päiväkodissa on käytössä monia tiedonkeruumenetelmiä, joista keskeisin on havainnointi. Havainnoinnin tulee olla säännöllisesti toistuvaa. (Kivelä ym. 2015, 86). Dokumentointia tehtiin monikulttuuri-

suusprojektin aikana jokaisen päivän jälkeen. Videointi ja valokuvaus osoittautuivat myös erittäin hyödyllisiksi, sillä arviointi helpottui merkittävästi kerättyjen kuvamateriaalien avulla.

Lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus edistää lapsen kognitiivisten, sosiaalisten ja tunne-elämän taitojen kehittymistä, joten dialogisuus oli erittäin tärkeä kaikissa orientaatioissa. Jokaiselle lapselle annettiin mahdollisuus kertoa asioista ja esittää kysymyksiä. Monikulttuurisuusprojektin päätavoitteisiin lukeutui osallisuus. Mahdollisimman monipuolinen osallistaminen auttoi lapsia keskittymään kyseiseen aiheeseen. Aihepiirien sisällöistä tehtiin houkuttelevia ja mielenkiintoisia, ja ne saivat 4–5-vuotiaat osallistumaan innolla toimintoihin. Lapsia kannustettiin oma-aloitteisuuteen, ja osallistumisen kautta lapset saivat huomata, että he kykenevät ja osaavat. Lapsista huomasi, että osallisuus oli heille merkityksellistä. Ryhmän sopiva koko parantaa projektin onnistumista. Liian suuri ryhmä vaikuttaa negatiivisesti laadukaaseen varhaiskasvatukseen. Lapsiryhmä oli sopivan suuruinen, mikä mahdollisti jokaisen lapsen huomioimisen yksilöllisesti. Kokonaisuudessaan monikulttuurisuusprojekti sujui kiitettävästi.

Monikulttuurisuusprojektin eri osiot olivat suhteutettuja lasten ikään ja kehitystasoon. Sisällöt suunniteltiin vastaamaan 4–5-vuotiaiden kehitystarpeita tekemällä niistä ymmärrettäviä ja selkeitä. Sadut ja muut kertomukset olivat oikeanlaisia, monikulttuurisuusprojektiin sopivia, ja niiden kautta lasten oli helppo samaistua tarinoiden hahmoihin ja myös löytää arjestaan aihesisältöihin liittyviä tapahtumia ja käytäntöjä. Kielenkäytössä huomioitiin puheen selkeys ja yksinkertaisuus. Interventioita onnistuttiin suunnittelemaan aisteihin pohjautuvia oppimistyyylejä tukeviksi. Työelämänohjaajan mukaan opinnäytetyöntekijän vahvuutena näyttäytyi suunnittelutaito, lasten huomioiminen ja osallistaminen sekä ohjaamistaito.

Lapsiryhmä koostui erilaisista oppijoista ja jokaisella lapsella oli erilainen keskittymiskyky. Levottomuus tuli esille erityisesti yhden lapsen käyttäytymisessä. Hän oli vähän väliä makaamassa mahallaan lattialla. Kellon kilinä sai hänet nopeasti istumaan penkille. Toisinaan keskustelu oli vilkasta ja poikkesi välillä päivän teemasta. Kelloa kilistämällä saatiin keskustelu palaamaan päivän aiheeseen. Äkilliset muutokset tehtiin aihepiirien sisältöihin. Muutamia toimintoja siirrettiin eri päivälle, sillä ne sopivat paremmin sen päivän aiheeseen. Masai-kaulakorun teko siirrettiin päivään, jona kerrottiin masaiheimosta, eikä sitä toteutettu erillisenä osiona kuten alun perin suunniteltiin.

Monikulttuurisuutta käsiteltiin monikulttuurisuusprojektin kaikissa sisällöllisissä osioissa. Monikulttuurisuutta käsiteltiin paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla, joissa keskusteltiin eri kulttuuritaustaisista ihmisistä nukketatterin, flanello-sadun, kuvien, musiikin ja makuelämysten kautta. Erilai-

suus ja hyväksyntä tulivat esille satujen avulla. Opetuksessa tuotiin esille vääräys ja miten se korjataan, kiusaaminen ja anteeksianto sekä ihmisten samanarvoisuus etnisyydestä huolimatta.

Monikulttuurisuusprojekti onnistui opinnäytetyöntekijän mukaan lähes kaikilta osin moitteettomasti. Musiikkiosuuden pitämisessä opinnäytetyöntekijä tarvitsee enemmän harjoitusta. Musiikkihetken toteuttaminen vaikeutui siitä syystä, että opinnäytetyöntekijä ei tiennyt, mitä lauluja lapset osasivat. Hän ei myöskään tiennyt, millä struktuurilla musiikkiosioita toteutetaan päiväkodissa. Työelämäohjaaja osasi ryhmitellä lapset oikeisiin ryhmiin, sillä hän tiesi, ketkä lapset osasivat istua rauhallisina vierekkäin. Työelämäohjaaja valitsi lauluja, jotka sopivat hyvin rytmisoittimien kanssa laulettaviksi.

Työelämäohjaajan suulliset ja kirjalliset palautteet: Työelämäohjaajalta kerättiin monikulttuurisuusprojektin orientaatioiden jälkeen suulliset palautteet ja kirjalliset palautteet lähetettiin postitse opinnäytetyöntekijän kotiin. Projektin onnistumisen arvioinnissa palautteet ovat erittäin tärkeitä.

Suulliset palautteet: Satu sinisestä koirasta oli mukana olleiden kahden lastentarhanopettajan mieleen. Satu oli heistä hieno ja sadun hahmot olivat hellyttäviä. Satu oli hyvä tapa kertoa lapsille erilaisuudesta ja erilaisuuden hyväksymisestä. Työelämäohjaaja otti kopion sadusta päiväkotiin myöhempää käyttöä varten. Työelämäohjaajan mielestä opinnäytetyöntekijä oli osannut kertoa Saamelaisista ja romaneista kaikkein olennaiset asiat. Lapsille oli kerrottu heistä riittävästi, muttei kuitenkaan liikaa. Hyvänä lisänä oli saamelaisten ja romanien musiikki. Lastentarhanopettajat pitivät ideasta laittaa lasten oma valokuva sätkynukkeeseen. Näin nukesta tuli lapselle henkilökohtaisempi. Maailman lasten nukkumapaikat olivat ihmetystä herättäviä ja opettavaisia. Lapset jaksoivat hyvin istua paikoillaan. Erot Suomen ja Kenian välillä tulivat selkeästi esille. Lapset saivat riittävästi osallistua.

Työelämäohjaaja piti opinnäytetyöntekijän tavasta opettaa lapsille vuodenaikoja. Kun taululle oli asetettu vuodenaajat, opinnäytetyöntekijä kysyi lapsilta: ”Miten monta vuodenaikaa taululla on?” Yksi lapsista vastasi, että neljä. Havainnollistettiin asiaa laskemalla vuodenaajat sormella osoittaen vielä kerran. Kaikki lapset eivät välttämättä ymmärrä, monestako vuodenaikaa on kyse pelkästään lukumäärän kuullessaan. Hedelmien maistelu oli työelämäohjaajan mielestä hyvä, sillä lapset saivat tutustua uusiin makuihin. Työelämäohjaajan mielestä kenialainen leikki oli samoin hyvä valinta, sillä se sopii kaikenikäisille. Sitä on helppo vaikeuttaa vanhempien lasten kanssa leikittäessä. Leikki oli myös oiva keino harjoitella johtajan roolia ja toisten edessä esiintymistä. Kertomus Jambasta oli hyvä, sillä se toi

hienosti esille vääryyden ja miten vääryys korjataan. Masai-kaulakoru oli riittävän helppo tehtävä myös 3-vuotiaille.

Työelämäohjaajan mielestä opinnäytetyöntekijä onnistui hyvin ohjaamisessa. Häntä ei tarvittu, vaan hän sai istua muiden lasten vieressä. Kilikello oli hänestä hyvä tapa palauttaa lasten huomio takaisin aiheeseen. Lasten annettiin kertoa omista kokemuksistaan, mutta ei liian kauan. Sisällöt olivat monipuolisia ja lapset olivat hyvin mukana. He saivat myös osallistua jokaisessa interventiossa. Aikataulussa pysyttiin hyvin paitsi musisointiosuudessa, joka venyi 15 minuuttia yli ajan. Työelämäohjaajan mielestä erilaisuutta ei ehkä olisi pitänyt tuoda esille ihonväriä vertaamalla. Ryhmässä eräs lapsi sanoi joka kerta ihonväristä, että se oli ruma. Työelämäohjaaja lupasi keskustella aiheesta uudestaan. Työelämäohjaaja mainitsi projektin olleen laaja, mutta koki sen kuitenkin hyvänä, koska kyseessä oli monikulttuurisuusprojekti. Hänen mielestään viimeinen tuokio oli juhlallinen ja ihana lopetus monikulttuurisuusprojektille, jolloin syötiin kenialaista leipää ja kuunneltiin afrikkalaista musiikkia.

Työelämäohjaajalle annettiin kuusi kirjallista kysymystä vastattavaksi (LIITE 1/22). Työelämäohjaajan vastaukset löytyvät liitteistä (LIITE 5). Vastauksista ilmenee työelämäohjaajan näkemys, miten monikulttuurisuusprojekti onnistui ja oliko se suunniteltu oikealle ikäryhmälle. Esille tulee työelämäohjaajan mielipide siitä, saivatko lapset osallistua riittävästi, käsiteltiinkö monikulttuurisuutta sekä erilaisuuden hyväksymistä tarpeeksi hyvin toiminnallisissa osuuksissa ja miten päiväkotiyhteisö hyötyi monikulttuurisuusprojektista.

Yhteistyö ja vuorovaikutusosaaminen kuuluvat pedagogiseen osaamiseen. Työelämäohjaaja havaitsi, että lasten ja opinnäytetyöntekijän välinen vuorovaikutus oli onnistunutta ja vaikutti positiivisesti lasten mielenkiinnon pysymiseen. Tähän on poimittu kommentteja työelämäohjaajan palautteesta.

Erittäin hyvin! Olet osannut inspiroida heitä ja vangitsemaan heidän huomionsa. Materiaalit olivat ikätasoa vastaavia ja olet sopeuttanut toimintaa heidän mukaansa.

Opinnäytetyöntekijän on reflektoitava omaa työtään ja mietittävä, olisiko hän voinut toimia tai tehdä asioita toisella tavalla. Työelämäohjaaja oli monikulttuurisuusprojektin laajasta aihekokonaisuudesta huolimatta tyytyväinen.

Esille otetut asiakokonaisuudet olivat hyvin laajoja, Afrikan ja maamme erilaisuudet. Tavalisesti rajataan työ pienelle alueelle, esimerkiksi Afrikka. Kuitenkin ihan hyvä/ok nyt, kun kyseessä oli projekti/kulttuuripassi.

Monikulttuurisuusprojektissa oli ensiarvoisen tärkeää tuoda esille riittävästi ja selvästi monikulttuurisuuden ja erilaisuuden hyväksyminen. Työelämäohjaaja muisti muutamia aihealueita, joissa hyväksyminen tuli esille.

Satu sinisestä koirasta ja loppukertomus Jambasta, joka muutti Suomeen, olivat fantastisia valintoja. Kertomukset ja kuvat eri maiden lasten asuin oloista ja nukkumapaikoista olivat hyvin valittuja ja selkeitä lapsille.

Työelämäohjaaja oli hyvin tietoinen siitä, että orientaatioiden on vastattava sisällöltään lasten ikä- ja kehitystasoa. Hänen mielestään se ilmeni aihepiirien sisällöistä.

Toiminnalliset tuokiot painottuivat eri maiden lapsiin ja heidän oloihin. Lapsille oli helppoa ottaa asiat vastaan. Sininen koira oli superhyvä aloitus. Afrikkalaiset lelut olivat myös oikea valinta.

Lasten osallistaminen tukee lasten kehitystä ja parantavat vuorovaikutustaitoja. Työelämäohjaajan mielestä lapset saivat riittävästi osallistua aktiviteetteihin.

Musiikkihetki instrumenteilla (afrikkalaisia) sisälsi toimintaa kaikille. Jokaisen kokoon-tumisen jälkeen järjestettiin jonkinlaista aktiviteettia: maalaaminen, leikki ja viimeisellä ker-ralla lapsille tarjottiin afrikkalaista leipää. Tekemistä oli ihan sopivasti. Suullinen osallis-tuminen oli riippuvainen lapsista. Jotkut haluavat puhua ja kertoa koko ajan.

Monikulttuurisuusprojektin tavoitteisiin kuului parantaa päiväkodin valmiuksia kohdata muista kulttuu-reista tulleita lapsia ja antaa uutta materiaalia kasvatustyön käyttöön. Työelämäohjaajan mielipiteet siitä, miten päiväkotia on hyötynyt monikulttuurisuusprojektista, tuotiin esille seuraavin sanoin:

Mielenkiintoinen projekti, hauska ja hyvin suunniteltu, käsitteli myös hieman pakolais-kysymystä – juuri tänä päivänä oikein hyvä. Huomattiin, että lapset olivat tietoisia pako-laisista, jotka juurin nyt saapuvat Suomeen. Hyvä teema, jota voi vuosittain hyödyntää. Ei milloinkaan vanhene. Tarvitaan koko ajan.

Monikulttuurisuusprojektin palautteiden kokonaisarviointina voidaan maininta, että työelämäohjaajan palaute painottui pääasiassa aihepiirien sisältöihin kuin opinnäytetyöntekijän ohjaamistaitojen arvioimi-seen. Ensimmäisessä kysymyksessä työelämäohjaaja ei tarkemmin motivoinut, millä keinoilla ja mene-telmillä opinnäytetyöntekijä onnistui kohdistamaan lasten mielenkiinnon kyseiseen aiheeseen. Vastauk-sesta ei myöskään ilmennyt, miten toiminnot vastasivat lasten ikä- ja kehitystasoa. Kysymykseen, miten päiväkotia on hyötynyt monikulttuurisuusprojektista, ei saatu suoraa vastausta. Tärkeää on, että työelämä-ohjaaja antaa sekä positiivista että negatiivista palautetta. Opinnäytetyöntekijälle myös negatiivisilla palautteilla on suuri merkitys, sillä nimenomaan niiden avulla hän pystyy kehittymään työssään. Positiiviset palautteet kertovat opinnäytetyöntekijälle, missä hän erityisesti on onnistunut.

Monikulttuurisuusprojekti oli laaja ja esille tuli paljon uusia asioita. Projektista olisi voitu tehdä suppeampi, mutta silloin se ei olisi vastannut tarkoitusta, kun kyseessä oli monikulttuurisuusprojekti. Yhteistyö henkilökunnan kanssa sujui hyvin. Henkilökunnan myönteinen ja avulias suhtautuminen mahdollisti monikulttuurisuusprojektin onnistumisen.

5.8 Monikulttuurisuusprojektin riskien ja budjetin arviointi

Projekti on kertaluonteinen hanke ja siihen liittyy aina riskejä. Suunnitteluvaiheessa on yritettävä minimoida potentiaaliset riskit. Riskien mahdollista ilmaantumista projektin aikana on seurattava ja sen/niiden ilmaannuttua on viipymättä korjattava tilanne. Tyypillisimmät ovat ajanhallintaan liittyvät riskit, henkilöstöriskit ja taloudelliset riskit. (Kinni, Tauriainen & Kiiskinen 2004, 3–5.)

Monikulttuurisuusprojektissa riskiksi muodostui ajanhallinta. Vaarana oli, että monikulttuurisuusprojekti viivästyisi ajanpuutteen vuoksi. Opinnäytetyöntekijä korjasi tilanteen heti yhdistäen ja tiivistäen toiminnallisia osuuksia sekä niiden sisältöjä. Näin välttyttiin monikulttuurisuusprojektin pidentämiseltä ja siitä aiheutuvilta haitoilta. Kukaan ei sairastunut projektin aikana ja henkilöstövaihdoksia ei tarvinnut tehdä. Yhteistyö sujui moitteettomasti, ja henkilöstö oli valmis auttamaan tarvittaessa. Projektin onnistumisen kannalta merkityksellistä oli, että projektin tekijällä, sen käyttäjillä ja tilaajalla oli yhtenevät tavoitteet. Projektin tulee olla hinnoiteltavissa, sillä resurssit määräävät pitkälti projektin tavoitteita, laajuutta ja aikataulutusta (Jämsä & Manninen 2000, 13, 86). Tiukassa aikataulussa pysyminen teki raportin kirjoittamisesta työlästä.

Opinnäytetyöntekijän työmääräksi muodostui 405 tuntia. Monikulttuurisuusoppaan suunnitteluun, materiaalin löytämiseen ja oppaan tekoon meni paljon enemmän aikaa kuin, mitä alun perin luultiin. Kansainvälisyysprojektista opinnäytetyöntekijä ei opinnäytetyön suunnittelusta, sen toteutuksesta tai loppuraportin laadinnasta saanut palkkaa, joten työtunteja ei sisällytetty budjettiin. Opettajien käyttämää aikaa monikulttuurisuusprojektin raportin lukemiseen sekä siitä aiheutuvia todellisia kustannuksia ei huomioitu. Monikulttuurisuusprojekti aiheutti jonkin verran kuluja opinnäytetyöntekijälle, jotka ovat eriteltyinä seuraavalla sivulla olevassa taulukossa (TAULUKKO 8).

TAULUKKO 8. Monikulttuurisuusprojektin budjetti

MENOT	€/kuukausi
Tulot	0 €
Puhelin ja bensakulut	-200 €
Materiaalikulut	-100 €
Kirjojen painatus	-250 €
YHTEENSÄ	-550 €

Budjetti muodostui puhelin- ja bensakuluista, materiaalikuluista ja monikulttuurisuusoppaan sekä Keniaa käsittävän kuvakirjan painatuskustannuksista. Kirjojen painatuskulut nostivat hieman opinnäyte-työntekijän kuluja, joita ei osattu suunnitteluvaiheessa arvioida, koska tiedossa ei ollut monikulttuurisuusoppaan lopullista sivumäärää eikä tuotoksessa olevien värisivujen lukumäärää. Laskelman loppu-tulos on miinusmerkkinen, koska tuloja ei ollut.

5.9 Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelman arviointi ja kehittämisehdotus

Pedersören kunnan varhaiskasvatuksen arvopohjana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus, varhaiskasvatustilain sekä valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Kunnan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia, kehitystä ja turvallisuutta. Lapsi nähdään kokonaisvaltaisena yksilönä. Sisällölliset orientaatiot Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa ovat eriteltyinä ja selkeät. Monikulttuurisuus on huomioitu varhaiskasvatussuunnitelmassa, mutta painotus on maahanmuuttajalapsiin kohdistuvassa opetuksessa ja heidän integroitumisessaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Varhaiskasvatussuunnitelmassa on mainittu vain kahdella lauseella, miten lapsille tulee antaa tietoutta ja ymmärrystä ympäröivästä maailmasta, vieraista kulttuureista ja maista. (Pedersöre kommun 2008, 15, 17.)

Paavolan (2007) mukaan monikulttuurisuus nähdään irrallaan muusta opetuksesta ja se on suunnattu ainoastaan tietyille ryhmille. Näin ollen se on ristiriidassa monikulttuurisuuskasvatuksen ideologian kanssa. Monikulttuurisuustavoitteita käsitellään usein vain ja ainoastaan teemapäivinä, kuten esimerkiksi kansainvälisyyspäivänä tai suvaitsevaisuuspäivänä. Tästä saa sen vaikutelman, että ne ovat sisällytettyinä opetussuunnitelmaan vain lisäosana. (Paavola 2007, 177.) Tehokkain tapa on ottaa yhdenvertaisuutta edistävät teemat ja niiden pohdiskelu kaiken opetuksen sisältöihin (Salmekangas 2005, 65).

Holm ja Mansikka (2011) peräänkuuluttavat uutta pedagogiikkamuotoa, joka on tarkoitettu kaikille, myös valtaväestön lapsille. Ovatko koulujen tavoitteet vanhentuneet ja vähemmän käyttökelpoisia nykypäivän Suomessa, jossa maan monikulttuurisuus kasvaa nopeasti? Monikulttuurinen pedagogiikka käsittää paljon enemmän kuin aiheeseen liittyvien teemapäivien järjestämisen. Tällaisessa menettelytavassa piilee todellinen vaara. Opittuamme muutamia ominaispiirteitä eri kulttuureista luulemme sen tekevän meistä monikulttuurisia. Monikulttuurinen pedagogiikka pitää sisällään monikulttuurisuuteen liittyvien asioiden integroituminen koulun arkeen, mutta se sisältää myös eri tietojen ja näkökulmien kertomisen. Monikulttuurisuutta pitää opettaa kaikille ihmisille, eikä vain ja ainoastaan etnisille vähemmistöille. (Holm & Mansikka 2011.)

Suomessa monissa kunnissa käsitellään monikulttuurisuutta suomalaisten lasten näkökulmasta hyvin suppeasti. Maahanmuuttajien opetusta painotetaan paljon, mutta monikulttuurisuuden opettamisen tärkeys suomalaisille lapsille jää pimentoon. Aiheen käsittelemistä ei koeta ajankohtaiseksi päiväkodin opetuksessa, jos päiväkodissa ei ole maahanmuuttajalapsia. Näin meneteltäessä suomalaiset lapset jäävät ilman arvokasta tietoa monikulttuurisuudesta. Monikulttuurisuusopetus on aloitettava varhain, jo päiväkodissa, jotta mahdolliset orastavat ennakkoluulot saadaan hälvennettyä tai poistettua. Kun monikulttuurisuusopetusta annetaan tasaisin välein, esimerkiksi vuosittain, voivat positiiviset vaikutukset olla nähtävissä tulevaisuudessa esimerkiksi koulukiusaamisen, syrjinnän ja rasismien vähentymisenä.

Kuntatasolla ehdotuksena on vahvistaa henkilökunnan monikulttuurisuusosaamista vertaisoppimisella ja täydennyskoulutuksella. Monikulttuurisuutta voidaan tuoda paremmin näkyville luomalla pajoja, joissa valtaväestöllä on mahdollisuus tutustua muista maista tulleisiin ihmisiin tai vaikkapa järjestämällä monikulttuurisuustapahtuma, jossa osallisina olisivat kasvatustahot, kulttuuritoimisto ja monikulttuuriset ryhmät. Varhaiskasvatussuunnitelmassa on tärkeää painottaa monikulttuurisuuden opettamisen tärkeyttä myös valtaväestön lapsille. Varhaiskasvatussuunnitelmaan on aiheellista päivittää monikulttuurisuusopetuksen sisällöt ja tavoitteet tarkasti myöskin suomalaisten lasten osalta. Yksikkökohtaisen monikulttuurisuussuunnitelman laatiminen tulisi olla jokaisen päiväkodin prioriteettina. Nämä tavoitteet eivät toteutuneet monikulttuurisuusprojektin aikana.

6 KANSAINVÄLISYYSVAIHTO SOSIONOMIKOULUTUKSEN AIKANA

Opetushallitus edistää ja tukee suomalaisten koulujen kansainvälistymistä. Opetushallitus jakaa tietoa ja valtionavustuksia koulujen ja oppilaitosten kansainvälisen toiminnan koulutuksen järjestäjille sekä edistää toimialan kansainvälisten yhteyksien muodostamista. (Opetushallitus 2016.) CIMO on kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija, joka toimii opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa olevana virastona. Valtaosa CIMOn samasta rahoituksesta tulee ulkopuolisilta lahjoittajilta, kuten esimerkiksi EU:lta ja Pohjoismaiden ministerineuvostolta. CIMO perustettiin 1991 ja on siitä asti ollut aktiivisesti mukana kansainvälisyysvaihtojen järjestämisessä. CIMO tukee myös ulkomaisissa yliopistoissa Suomen kielen ja kulttuurin opetusta tehden näin maailmalla tunnetuksi suomalaista koulutusta. (CIMO 2016.)

Kansainvälisen vaihdon kokemuksia käytettiin hyväksi monikulttuurisuusprojektin suunnitteluvaiheessa ja sen toteutuksessa sekä opinnäytetyön raportin kirjoittamisessa.

6.1 Kansainvälisyysvaihdon kokemus ja merkitys opinnäytetyöntekijälle

Opinnäytetyöntekijää on aina kiinnostanut monikulttuurisuus ja kuultuaan mahdollisuudesta osallistua Keniaan suuntautuvaan opiskelijavaihtoon hän lähetti anomuksen. Maaliskuun 11. päivänä 2015 opinnäytetyöntekijä sai tietää, että oli yksi kansainväliseen vaihtoon hyväksytyistä. Opinnäytetyöntekijä osallistui Swan North-South-South-ohjelman intensiivikurssille, joka järjestettiin Kenian Kisumussa toukokuussa 2015. Se oli tarkoitettu korkeakoulujen sosiaalialaa opiskeleville sekä korkeakoulujen opettajille. Intensiivikurssille osallistui myös opiskelijoita ja opettajia Etiopiasta, Keniasta ja Tansaniasta. Osallistujia oli yhteensä 60. Intensiiviviikosta kertyi opiskelijoille kaksi opintopistettä, ja pisteiden saaminen edellytti opiskelijoilta intensiiviviikon toiminnan suunnittelua ja toteutusta sekä oman luennon pitämistä. Opinnäytetyöntekijän aihe oli ”The Importance of Teaching Multiculturalism in Finland in Early Childhood Education” (Monikulttuurisuuden opettamisen tärkeys varhaiskasvatuksessa Suomessa).

Ennen Keniaan saapumista opinnäytetyöntekijälle oli muodostunut henkilökohtainen käsitys maasta ja sen ihmisistä. Perille saavuttuaan hän koki kulttuurisokin. Maa oli paljon köyhempi kuin, mitä hän alun perin kuvitteli. Kenian pimeästä puolesta opinnäytetyöntekijä sai omakohtaisia kokemuksia. Korruptio

on juurtunut hyvin syvälle yhteiskunnan kaikkiin osa-alueisiin. Korruptiota näkyi valtaväestön piirissä, poliisin toiminnassa ja sairaalassa muun muassa lääkärien toimesta. Valkoihoisena opinnäytetyöntekijä sai erilaisen kohtelun kuin valtaväestö, minkä hän koki epätasa-arvoisuutena muita kohtaan. Ihmiset olivat toki ystävällisiä ja avuliaita, aina valmiita neuvomaan ja opastamaan. Kolmas kulttuurien välinen ero muodostui aikakäsityksestä. Keniassa mikään ei tapahtunut nopeasti ja sovitut aikataulut eivät pitäneet. Suomalaiset osallistujat olivat tunnollisia aikataulujen suhteen. Samalla opinnäytetyöntekijä ihaili kenialaisten rauhallisuutta ja stressitöntä elämäntyyliä. Kenialaisten stressittömästä elämänkulusta voisivat suomalaisetkin ottaa oppia.

Opinnäytetyöntekijän mieleenpainuvien kokemus oli vierailu Make Me Smile Kenya -järjestön orpokotiin, jossa oli 700 orpolasta. Orpokodin lapset toivottivat meitä tervetulleiksi laululla, joka oli hyvin liikuttava kokemus. Orpokodille lahjoitettiin Suomesta tuotua tavaraa. Järjestön johtaja kiitti jälkikäteen halauksin sanoen: ”Kiitos, että autoitte meitä hymyilemään!” Orpokotivierailu sai näkemään, miten epäoikeudenmukainen maailmamme on.

Intensiivikurssille osallistuneet opiskelijat, opettajat ja professorit olivat hyvin ystävällisiä. Suomi-Afriikka-ilta oli hieno kokemus, jossa kulttuurien väliset erot tulivat enemmän näkyviin. Intensiiviviikon lyhydestä johtuen ei jäänyt paljoa aikaa muiden kanssa seurusteluun. Matka Keniaan oli ikimuistoinen. Vaikka siihen sisältyi paljon esivalmisteluja ja myöhemmin tehtyjä kirjoitustöitä, oli matka sen arvoinen. Matka opetti arvostamaan Suomea: sen turvallisuutta, koulutusta, sosiaalialan ja terveydenhoitoalan hyvää tasoa. Kansainvälinen osaaminen syventyi: viikko opetti verkostoitumista sekä kansainvälisen yhteistyön merkityksen. Matka avasi opinnäytetyöntekijän maailmankatsomusta sekä kasvatti ihmisenä. Monikulttuurinen yhteistyötaito on erittäin ajankohtaista ja tärkeä sosionomityössä alati kansainvälistyvässä Suomessa.

Opinnäytetyöntekijän pedagogisena näyttönä toimi Kenian matkasta tehty kuvakirja. Kirjan tekemisen merkitys opinnäytetyöntekijän päiväkodissa tehtävään työhön ja ammatilliseen kasvuun oli huomattava. Matkan reflektointi kuvien kautta, kansainvälisyysvaihdon aikana esiin tulleiden kokemusten ja tuntemuksien käsittely jatkuu pitkään matkan jälkeenkin. Kuvamateriaalin hyödyntäminen auttaa opinnäytetyöntekijää valmistuttua sosionomiksi tuomaan esille ammatillista osaamista päiväkodin monikulttuurisessa kontekstissa myös tulevaisuudessa. Vaihdon aikana kehittynyt vuorovaikutuksellinen monikulttuurisuusosaaminen on tuonut varmuutta toimia ryhmissä, joissa eri kansallisuudet ovat edustettuina.

6.2 Opinnäytetyöntekijän kulttuurisensitiivisyyden kehittymisen arviointi lapsuudesta tähän päivään

Ensimmäisiä kokemuksia etnisten ryhmien kohtaamisista opinnäytetyöntekijällä oli 4-vuotiaana. Isovanhempien luona vieraili säännöllisesti romaneja. Romanit olivat läpikulkumatkalla, ja isovanhemmat avasivat ovensa ja antoivat heidän tehdä ruokaa keittiössään. Opinnäytetyöntekijä koki romanit jotenkin outoina johtuen heidän kovaäänisestä puhetavastaan. Isovanhempien kautta hän oppi, että kaikkia ihmisiä on kohdeltava hyvin. Pohjanmaalle muutettuaan käsitys romaneista muuttui negatiiviseen suuntaan. Kylän mummot pelottelivat lapsia sanoen: ”Jos ette ole kilttejä mustalaiset tulevat ja vievät.” Tämä tieto järkytti, ja aina kun opinnäytetyöntekijä tiesi romanien olevan kylässä, hän juoksi kovaa vauhtia kotiin ja piiloutui pimeään komeroon. Piilossa hän pysyi siihen asti, kunnes sai varmuuden siitä, että romanit olivat poistuneet kylästä. Kulttuurisensitiivisyys oli tässä vaiheessa Bennettin kulttuurisensitiivisyyden mallin etnosentrismien puolella. Opinnäytetyöntekijä ei hyväksynyt romaneja, sillä hän uskoi vahvasti, että romanit kidnappaavat pieniä lapsia. Tiedon karttuessa kasvoi myös ymmärrys siitä, että vanhat mummot ainoastaan pelottelivat. Pelko romaneita kohtaan poistui.

Lähetystyöntekijät vierailivat kansakoulussa kertomassa oppilaille työstään Afrikassa ja näyttivät kuvia afrikkalaisista. Kiinnostus muihin kulttuureihin heräsi. Ollessaan 11-vuotias opinnäytetyöntekijä osallistui seurakunnan järjestämälle matkalle Ahvenanmaalle. Laivalla hän näki ensimmäistä kertaa elämässään aidon afrikkalaismiehen perheineen. Kiitos lähetystyöntekijöiden vierailujen, afrikkalaista miestä tai hänen perhettään hän ei kokenut pelottavana vaan päinvastoin hyvinkin kiinnostavana. Kulttuurisensitiivisyys kehittyi ja oltiin seuraavalla eli etnorelatiivisuuden hyväksymisen tasolla. Nuorena aikuisena opinnäytetyöntekijä matkusti monesti Turkkiin ja tutustui muslimien elämäntapoihin, heidän kieleensä ja oppi ymmärtämään heidän uskontoaan. Kulttuuritietämys karttui lisäksi kirjallisuutta lukemalla ja dokumenttielokuvia kastelemalla. Hän asettui edelleen etnorelatiivisuuden hyväksymisen tasolle ja hän perehtyi syvällisemmin ymmärtämään kulttuurien erilaisuutta. Jokaisella kulttuurilla on omat arvonsa, norminsa ja elintapansa.

Opinnäytetyöntekijän perhe on monikulttuurinen, ja perheenjäsenet ovat kokeneet, mitä ennakkoluuloinen käyttäytyminen tarkoittaa ja miltä se tuntuu. Perheenjäsenet ovat saaneet osakseen pitkiä katseita ja haukkumisia ihonvärinsä takia. Suurin osa ennakkoluuloista on kohdistunut lapsiin toisten lasten toimesta, mutta hyvin valitettavaa on, että haukkumiseen on syylistynyt aikuinenkin. Herää kysymys, minkälaisen mallin tämä aikuinen antaa omille lapsilleen? Hänen lapsensa ovat myös osallistuneet rasistisiin ilmauksiin. Tämä tukee näkemystä, että kulttuuriset asenteet ovat opittuja. Lapsi

oppi yhteisönsä arvoja ja asenteita, joista rakentuu hänen oma ajatus- ja arvomaailmansa. (Ojanen ym. 2013, 69; Haviland ym. 2010, 31; Spencer-Oatey 2012, 12; Salminen & Poutanen 1997, 9–10.) Näiden kokemusten pohjalta opinnäytetyöntekijä kokee erittäin tärkeänä, että lapsille opetetaan monikulttuurisuutta varhain, jo päiväkodissa, jotta lasten orastaviin ennakkoluuloihin voidaan vaikuttaa ajoissa, ennen kuin niistä muodostuu varsinaisia ennakkoluuloja.

Opinnäytetyöntekijä tulee toimeen vieraista kulttuureista tulleiden kanssa ja kykenee sopeutumaan eri kulttuurisiin tilanteisiin. Maiden kulttuuriset arvot ja näkemykset eivät vaikuta hänen käyttäytymiseensä tai asenteisiinsa, koska hän katsoo niiden olevan kyseisen kulttuurin ominaispiirteitä. Opinnäytetyöntekijän tämänhetkinen sijoittuminen Bennettin (2004) kulttuurisensitiivisyyden malliin asettuu etnorelatiivisuuden sopeutumisen tasolle. Täydellistä kulttuurista sensitiivisyyttä hän ei ole vielä saavuttanut. Kansainvälisyysvaihto ja monikulttuurisuusprojektin suunnittelu ja toteuttaminen auttoivat syventämään opinnäytetyöntekijän kulttuurisensitiivisyyttä.

7 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan monikulttuurisuusteeman hyödyllisyyttä varhaiskasvatuksessa, mitä projektiopinnäytetyöllä halutaan saavuttaa ja tuoda esille sekä sen tavoitteet tulevaisuutta ajatellen. Luvussa pohditaan myös projektityön työskentelyprosessissa ilmaantuneita haasteita.

Monikulttuurisuusprojekti muodostui erittäin tärkeäksi ja ajankohtaiseksi aiheeksi. Sen aikana alkoi Suomeen virrata Ruotsin ja Venäjän kautta pakolaisia. Pakolaisten määrä Suomessa on lisääntynyt kovaa vauhtia ja valtaväestölle tilanne on uusi. Tilanteen ymmärtäminen vaatii moninaisuuden sietokykyä sekä kulttuurista sopeutumiskykyä. Ihmisten valmius kohdata kansallista ja kulttuurista moninaisuutta ei ole lisääntynyt samaa tahtia lisääntyvän pakolaismäärän kanssa. Pienet lapset ovat vaikutuksille alttiita, ja ennakkoluulot tarttuvat helposti heihin, ja tästä syystä lapsille tulisi antaa monikulttuurisuustietoutta varhain. Heille on voinut kehittyä negatiivisia ajatuksia maahanmuuttajista tai Suomessa olevista etnisistä ryhmistä. Kuullessaan jonkun puhuvan näistä ihmisryhmistä väheksyvästi, lapsilla ei ole kykyä erottaa oikeaa tietoa väärästä, sillä heillä ei ole tarpeeksi ymmärrystä ja tietoperustaa asian käsittelemiseen. Lapset eivät ole saaneet ennakkoluuloisia asenteita geenien kautta, vaan mahdolliset ennakkoluulot ovat opittuja, aikuisten malleja seuraamalla. Positiivista kuitenkin on, että jos kielteiset asenteet ovat opittuja voi niistä myös oppia pois.

Monikulttuurisuusprojektin raportin kirjoittamisen aikana verrattiin monien Suomessa olevien kuntien varhaiskasvatussuunnitelmia. Kaikissa on maininta tärkeydestä opettaa maahanmuuttajille suomen kieltä ja heidän sopeuttamisestaan päiväkotiin, mutta harvassa varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan suomalaisille lapsille suunnatun monikulttuurisuusopetuksen tärkeydestä. Tämä dilemma näkyy myös valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Jos valtaväestön lapsiin suunnattua monikulttuurisuusopetusta ei painoteta valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, sitä ei näköjään painoteta kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissakaan. Päiväkodit eivät välttämättä panosta monikulttuurisuusopetukseen, jos oma kuntakaan ei painota sen tärkeyttä. Yleinen käsitys vaikuttaa olevan, että jos päiväkodissa ei ole maahanmuuttajalapsia, monikulttuurisuusopetusta ei nähdä aiheellisena eikä ajankohtaisena. Toki on päiväkoteja, jotka tunnollisesti vuosittain käsittelevät monikulttuurisuusteemaa laajempaa kokonaisuutena.

Monikulttuurisuusprojektin yhdeksi tarkoituksiksi asetettiin monikulttuurisuusopetuksen tärkeyden esilletuominen varhaiskasvatuksessa. Opetuksen keskeisimpiin tavoitteisiin kuuluu suvaitsevaisuuden

opettaminen. Opetuksen avulla opitaan ymmärtämään ja arvostamaan erilaisuutta ja näkemään maailman ihmisiä samanarvoisina. Monikulttuurisuusprojektin toteutuksen aikana tarkoituksena oli tehdä havaintoja mahdollisista ennakkoluuloista lapsiryhmässä. Opinnäytetyöntekijän arvion mukaan orastavia ennakkoluuloja näkyi kaikkiaan kolmen lapsen kohdalla. Projektiin osallistui päivittäin keskimäärin 11 lasta, joten orastavien ennakkoluulojen määrään voidaan katsoa olevan merkittävä, kun oli kyse näinkin pienestä ryhmästä. Herää kysymys, millainen tulos olisi ollut laajemmassa mittakaavassa? Tätä tulosta ei tietenkään voida yleistää koskemaan muita päiväkoteja. Varsinaisista ennakkoluuloista ei voida vielä tässä vaiheessa puhua, mutta näistä voi kehittyä jonkinlaisia ennakkoluuloja tulevaisuudessa. Näiden orastavien ennakkoluulojen käsitteleminen oli lapsiryhmässä haastavaa. Ongelmien käsittely ja niiden poistaminen vievät aikaa. Monikulttuurisuusopetuksen säännöllisyys voi muuttaa lasten mielipiteitä positiivisemmaksi.

Ihmisen elämään kuuluu oppimista, ja jokaisella on ominainen tyyliensä, miten parhaiten oppii uusia asioita. Monikulttuurisuusprojektissa haluttiin luoda mahdollisimman hyvät puitteet oppimiselle, jotta mahdollisimman moni lapsi sisäistäisi monikulttuurisuudesta oleellisemmat asiat. Apuna käytettiin aistikanavia tukevia oppimistyylejä. Erilaisuutta ja suvaitsevaisuutta käsiteltiin nukkesadun ja flanellosadun avulla. Molemmissa saduissa sadun päähenkilöä kiusattiin ulkonäkönsä takia. Tarinoinnin jälkeen pohdittiin, miksi ketään ei saa kiusata, miltä kiusaaminen tuntuu ja millainen on hyvä ystävä. Lasten myönteiseen ajattelukykyyn haluttiin vaikuttaa, jotta heille muodostuisi kyky arvostaa ihmisarvoa kunnioittavasti ja asennoitumaan hyväksyttävästi erilaisuuteen. Koulun alkaessa lapselle on jo kehittynyt ajattelutapa toisia kohtaan. Kasvattajilla on erittäin tärkeä tehtävä vaikuttaa ajoissa lasten mielipiteisiin ennen kuin niistä muodostuu varsinaisia ennakkoluuloja.

Huomioitavaa on, että ennakkoluulot eivät ainoastaan välity suomalaisten kautta, vaan asiaa täytyy myös tarkastella käänteisenä ilmiönä. Maahanmuuttajilla on omat ennakkoluulonsa myös meitä suomalaisia kohtaan. Yhteisymmärrykseen päästään vain ja ainoastaan, jos molemmat osapuolet antavat tilaa toisilleen ja oppivat elämään toistensa kanssa sovussa.

Keniassa kansainväliseen vaihtoon osallistumisen kautta vahvistui käsitys siitä, että hyvää kulttuurista tuntemusta ei saavuteta pelkästään kirjoja lukemalla. Kirjat eivät korvaa autenttista kokemusta maasta, sen ihmisistä ja heidän elinoloistaan. Kulttuurinen herkkyys kehittyy paikan päällä eri aistimusten ja kokemusten kautta. Aidon kulttuurisen kokemuksen avulla oli helpompaa toteuttaa monikulttuurisuusprojekti päiväkodissa. Monikulttuurisuusprojekti auttoi opinnäytetyöntekijää analysoimaan kulttuuriaan, taustaansa yksilönä ja suomalaisena sekä työstimään jäljellä olevien ennakkoluulojen purkua. Työ

vahvasti opinnäytetyöntekijän näkemyksiä monikulttuurisuusopettamisen tärkeydestä varhaiskasvatuksessa. Monikulttuurisuusprojektin suunnittelu, toteuttaminen ja loppuraportin kirjoittaminen on ollut miellyttävää ja antoisaa alusta loppuun asti. Aika oli käydä vähiin ja stressiä hieman esiintyi, mutta iloa stressi ei työnteosta poistanut. Kehittämisehdotuksena on monikulttuurisuusillan järjestäminen päiväkodissa, jossa voidaan käsitellä paikallista kulttuuria ja monikulttuurisuutta eri ohjelmanumeroiden kautta. Näin teeman tärkeys tulee näkyviksi vanhemmillekin. Toivottavasti päiväkodit ottavat asiakseen järjestää monikulttuurisuusteemaa käsittävän teemaviikon tai -kuukauden vuosittain, jotta aihe pysyy ajankohtaisena. Päiväkodit voisivat aloittaa yhteistyötä jonkin muun maan päiväkotien kanssa. Päiväkodit ja lapset voisivat vaihtaa kuulumisia keskenään kuvien ja piirrosten avulla tai jopa Skypen välityksellä. Tämä voisi olla erittäin kiva, kiinnostava ja rikastuttava yhteistyö ja miksipä ei myös hyvä opinnäytetyön aihe tuleville ammattikorkeakoulun opiskelijoille.

Yhteiskunnassa esillä olevan pakolaiskysymyksen vaikutukset näkyvät lähitulevaisuudessa myös varhaiskasvatuksessa. Muutos on väistämätön, ja varhaiskasvatuksessa on tehtävä uusia ratkaisuja. Työntekijöiden ja koko työyhteisön arvot ja niiden merkitykset on ajateltava uusiksi. Miten ja millä keinoin he valmistautuvat ottamaan vastaan pakolaislapsia? Ratkaisujen vaikutukset tulevat näkymään myös lasten kanssa tehtävässä työssä ja heijastuvat lapsiin sekä heidän perheisiinsä. Muutokset eivät tapahdu hetkessä, vaan niihin sopeutuminen vaatii oman aikansa. Ymmärrettävää on, että Suomella on lyhyt historia monikulttuurisuuden huomioimisessa. Pedagoginen vapaus on Suomessa suuri, joten lastentarhaopettajilla on suuri mahdollisuus vaikuttaa opetuksen sisältöön.

LÄHTEET

- Angelo, E. & Sæther, M. 2014. Barnet och musiken. En introduktion i musikpedagogik för förskolelärare. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Batiste, D. & Wotorson, M. 2003. Partners Against Hate Program Activity Guide: Helping Children Resist Bias and Hate. Second Edition. USA. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.partnersagainsthate.org/educators/pag_2_ed.pdf. Viitattu 11.11.2015.
- Bennet, J & Bennet, M. 2004. Developing Intercultural Sensitivity: An Intergrative Approach to Global and Domestic Diversity. Teoksessa D. Landis, J. Bennett & M. Bennett (toim.) Handbook of Intercultural Training. Thousand Oaks: Sage Publication, 147–165.
- Bredekamp, S. & Rosegrant, T. 1992. Reaching Potential Through Appropriate Curriculum: Conceptual Frameworks for Applying the Guidelines. Teoksessa S. Bredekamp & T. Rosegrant (toim.) Reaching potentials: Appropriate curriculum and asesment for young children. Vol.1. Washington DC: NAEYC, 128–138.
- Brems, T. & Conickx, L. 2012. Colorful. A Manual Against Discrimination. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.keks.fi/ideoita/harjoitteita/taso1/varhaiskasvatus/colourful/Attachment00095726/Colourful%20-%20A%20Manual%20Against%20Discrimination.pdf>. Viitattu 28.4.2015.
- CIMO. 2016. Mikä on CIMO? Saatavissa: <http://www.cimo.fi>. Viitattu 18.1.2016.
- Coffield, F., Moseley, D., Hall, E. & Ecclestone, K. 2004. Learning styles and pedagogy in post-16 learning. A systematic and critical review. London: The Learning and Skills Research Centre. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://skills.nl/lerenlerenu/bronnen/Learning%20styles%20by%20Coffield%20e.a..pdf>. Viitattu 20.12.2015.
- Dunn, R. & Burke, K. 2005–2006. Learning Style: The Clue to You. LSCY: Research and Implementation Manual. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjYqvD149rJAhXk33IKHVSgDjEQFggbMAA&url=http%3A%2F%2Fwebs.um.es%2Frhervas%2Fmiwiki%2Flib%2Fexe%2Ffetch.php%3Fid%3Ddocencia%26cache%3Dcache%26media%3Dlscy_rimanual_v1.pdf&u sg=AFQjCNHHlm7cO4l5kIG6lZWtOr4p3D1Utg&cad=rja. Viitattu 14.12.2015.
- Dryden, G. & Vos, J. 1999. The Learning Revolution. 2nd edition. Fawnskin: Jalmar Press.
- Dunn, R. 2000. Learning Styles: Theory, Research and Practice. National Forum of Applied Educational Research Journal, 3-22.
- Eskel, P. & Marttila, M. 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Teoksessa P. Marjanen, M. Marttila & M. Varsa (toim.) Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Jyväskylä: PS-kustannus, 75–94.
- From, K. & Koppinen, M-L. 2012. Menossa mukana. Tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren toiminnallinen osallistuminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haviland, W., Prins, H., McBride, B., Walrath, D. 2010. Cultural Anthropology. The Human Challenge. 13. painos. USA, Belmont: Wadsworth.

Helakorpi, S. 2015. Ammatillisen opettajan osaaminen. Knowhow – tietoa ja taitoa. Saatavissa: <https://sites.google.com/site/skillsknowhow/osaamisen-arviointi/osaamisen-arviointimittareita>. Viitattu 10.2.2016.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY.

Holm, G. & Mansikka, J-E. 2011. Mångkulturell pedagogik - ett måste i skolan. Ny tid. Artikkel. Saatavissa: <http://www.nytid.fi/2011/06/mangkulturell-pedagogik-%E2%80%93-ett-maste-i-skolan/>. Viitattu 3.1.2016.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Helsinki: Edufin Oy.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Karlsson, L. 2003. Sadutus – Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Keltikangas-Järvinen, L. 1994. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Kinni, P., Tauriainen, M., Kiiskinen, M. 2004. Riskienhallintaopas. Espoo: Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL ry. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.skolry.fi/sites/default/files/riskienhallintaopas1s.pdf>. Viitattu 6.1.2015.

Kivelä, N., Liukkonen, T., Niemi, A. 2015. Kasvun ja hoidon osaaja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Koivula, U-M. 2001. Ulkomaisen harjoittelijan ohjauksesta – käytännön vinkkejä. PowerPoint-esitys. Saatavissa: <http://slideplayer.biz/slide/1904223/>. Viitattu 20.1.2016.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: WS Bookwell Oy.

Koponen, A., Hämäläinen, R. 2010. Tarinoita oppimisesta ja opettamisesta. LukSitko 1/2010. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/wp-content/uploads/2012/02/Oppimistyyli-Opetuksessa-_LS1_2010_uusi.pdf. Viitattu 9.12.2015.

Lehtinen, A-R. 2009. Lasten toiminta, toimintaresurssit ja toimijuus päiväkotiympäristössä. Teoksessa L. Alanen & K. Karila (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 89–114.

Lyytinen, P. 2003. Kielen kehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa T. Siskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 48–68.

Medoff, L. 2013. Routines: Why They Matter and How to Get Started. Artikkel. Saatavissa: <http://www.education.com/magazine/article/importance-routines-preschool-children/>. Viitattu 12.1.2016.

Ojanen, T., Ritmala, M., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2013. Lapsen aika. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetushallitus. 2016. Kansainvälinen toiminta. Kansainvälisyys kouluissa ja oppilaitoksissa. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/opetushallitus/kansainvalinen_toiminta. Viitattu 18.1.2016.

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä, mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen Lastensuojelun kehittämisohjelman osaraportti. Ensi ja turvakotien liitto ry. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/@Bin/1911491/mit%20mielt%C3%A4%20mielt%C3%A4!%20raporttiCS3.pdf>. Viitattu 5.1.2016.

Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 283. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19984/monikult.pdf?sequence=1>. Viitattu 15.12.2015.

Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pakolaisapu. 2016. Yleisimmin käytetyt termit. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>. Viitattu 3.1.2016.

Pedersöre kommun.2008.Varhaiskasvatussuunnitelma. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <https://www.pedersore.fi/assets/Dokumentarkiv/Utbildning-och-barnomsorg/BARNOMSORG/smabarnsfostran.pdf>. Viitattu 28.11.2015.

Pelastakaa lapset ry. 2016. Osallisuus. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/vaikuttamistyo/osallisuus/>. Viitattu 4.1.2016.

Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Rauhala, L. 2005. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Yliopistopaino.

Repo, L. 2013. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. Jyväskylä: PS-kustannus.

Riihonen, R. 2013. Ammattilaisen omat tunteet haasteena ja työkaluina. Teoksessa M. Oulasmaa & R. Riihonen (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 41–46.

Rusanen, E. 2008. Esiopetus lapsen silmin. Tutkimus kokemuksesta, tiedon transferoitumisesta ja metatietoisuudesta. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press/Palmenia.

Saarinen, S. 2014. Aistiseikkailu. Elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salmekangas, M. 2005. Muutu. Puutu. Oppilaitoksen yhdenvertaisuusopas. Helsinki: SEIS-hanke, Euroopan Unioni.

Salminen, K. & Poutanen, P. 1997. Kulturkompassen. Utbildningsstyrelsen. Helsinki: Edita Ab.

Smidt, S. 2010. Vygotskij och de små och yngre barnens lärande. Lund: Studentlitteratur AB.

Spencer-Oatey, H. 2012. What is Culture? A Complitation of Quotations. USA: Stylus Publishing, LLC.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes – Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus ja kehittämiskeskus. Pdf-tiedosto. Saatavissa:
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. Viitattu 16.1.2016.

Talib, M-T. 2002. Monikulttuurinen koulu. Haaste ja mahdollisuus. Helsinki: Mirja-Tytti Talib ja Kirjapaja Oy.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2015. Lapsen osallisuus. Www-dokumentti. Saatavissa:
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>. Viitattu 5.1.2016.

Toikkanen, T. 2011. Opettajan tekijänoikeus. Kuvien käyttö opinnäytetyössä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.opettajantekijanoikeus.fi/2011/05/kuvien-kaytto-opinnaytetyossa/>. Viitattu 13.1.2016.

Unicef. 2011. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 2011. Pdf-tiedosto. Saatavissa:
<https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-suomessa/lausunnot-ja-kannanotot/01122011/>. Viitattu 8.12.2015.

Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580.

Vartiainen-Ora, P. 2007. Erilaisuus on sallittua. Perehdymme monimuotoisuuteen – käsikirja työhön perehdyttäjälle ja työyhteisölle. Petmo-hanke. Helsinki: Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/4d8043c731784e0b53a6198b1c42106f/1451763486/application/pdf/114952/erilaisuussallitu.pdf>. Viitattu 2.1.2016.

Verkka, K. 2008. 4V: Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin. 4V-hanke. Kaikki mukaan! Lasten osallisuus päiväkodissa. Pdf-tiedosto. Saatavissa:
http://www.4v.fi/files/4216/osallisuuskalvot_pk_pieni.pdf. Viitattu 5.1.2016.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Wahlström, R. 1996. Suvaitsevaisuuteen. Erilaisuus on rikkautta. Helsinki: WSOY.

Pirkko-Liisa Noon

KULTTUURIPROJEKTI DIAMANTENISSA

**Opinnäytetyön projektisuunnitelma
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Syyskuu 2015**

1 JOHDANTO

2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

2.1 Projektin kuvaus

2.2 Projektin tavoitteet

3 PROJEKTIORGANISAATIO

3.1 Projektin yhteistyötahot

3.2 Projektin yhteistyöhenkilöt

4 PROJEKTIN TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Projektin aikataulu

4.2 Projektin toteutussuunnitelma

4.3 Aineiston keruu

4.4 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit.

5 PROJEKTIBUDJETTI

5.1 Projektin kustannusarvio

5.2 Projektista kertyvät menot

6 OHJAUSSUUNNITELMA

6.1 Projektiryhmän kokoukset

6.2 Projektin dokumentointi, projektista tiedottaminen ja laadunvarmistus

7 PROJEKTIN TIETOPERUSTA

LÄHDELUETTELO

LIITTEET

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tilaaja on Pedersören kunta ja projektiopinnäytetyö toteutetaan Diamanten päiväkodissa 4–5-vuotiaille. Opinnäytetyön keskeinen tavoite on ohjata 4–5-vuotiaita ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta ensin omassa päiväkotiryhmässä, ja sen kautta hyväksymään monikulttuurista erilaisuutta saameja ja romaneja unohtamatta. 4–5-vuotiailla voi olla huonoja opittuja asenteita monikulttuurisuutta kohtaan. Vaikuttamalla jo varhaisessa vaiheessa heidän asenteisiinsa voi se poistaa mahdolliset pelot ja ennakkoluulot monikulttuurisuutta kohtaan ja myöhäisemmässä elämänvaiheessa ennaltaehkäistä syrjintää, koulukiusaamista ja rasismia.

Varhaiskasvatuksen arvopohjana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Siinä on lueteltu lapsille kuuluvat ihmisoikeudet. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään. Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle riippumatta hänen syntyperästään, uskonnostaan, hänen oman tai vanhempiensa ulkonäön, mielipiteistään tai muun ominaisuuden vuoksi. Lasta on suojeltava syrjinnältä, väkivallalta ja huonolta kohtelulta. Lapsen etua ja hänen mielipiteitään on otettava huomioon. (Unicef 2016.)

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan eri elämänalueilla tapahtuvaa lapsen kasvatuksellista vuorovaikutusta tavoitteena edistää lasten tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista yhdessä omien vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden kanssa. Jokainen lapsi kehittyy ja oppii asioita omaan tahtiinsa, eikä hänen oppimaa voi verrata toisten lasten taitoihin. Lasta on huomioitava yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015.)

Opinnäytetyöntekijä matkusti toukokuussa (2015) Keniaan ja osallistui monikulttuuriselle intensiivikurssille. Monikulttuuriseen tapahtumaan osallistui Swan North-South-South Network yhdessä Addis Ababa University:n (Etiopia) ja Moshi Co-operative University:n (Tanzania) kanssa. Hanketta oli tukemassa Center for International Mobility (CIMO 2016). CIMO toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla ja on kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asian tuntija- ja palveluorganisaatio.

Opinnäytetyöntekijä on lapsuudesta asti ollut kiinnostunut vieraista kulttuureista ja kiinnostus monikulttuurisuuteen on jatkunut ja syventynyt edelleen. Hänen mielestä varhaiskasvatuksessa kuuluu huomioida monikulttuurisuuden opettaminen vaikkakin päiväkodissa ei ole edustettuina muiden etnisten ryhmien tai maahanmuuttajien

lapsia. Paavolan ja Talibin (2010) mukaan monikulttuurisuuden opettaminen keskittyy pääasiassa maahanmuuttajiin ja unohdetaan Suomessa asuvat vähemmistöt kuten saamelaiset ja romanit.

Monet päiväkodit eivät ole tehneet omaa monikulttuurisuussuunnitelmaa koskien varhaiskasvatusta. Syynä näyttää olevan, että asiaa ei nähdä ajankohtaisena, jos päiväkotiin ei ole tulossa tai siellä ei ole maahanmuuttajalapsia. Miksi suomalaiset lapset unohdetaan? Monikulttuurisuus tietouden opettaminen on erittäin tärkeää, jotta he voisivat paremmin ymmärtää kulttuurista moninaisuutta.

Lopullinen päätös opinnäytetyön aiheen valintaan oli, että opinnäytetyöntekijän omat perheenjäsenet ovat joutuneet kokemaan rasismia omassa kotikunnassa muiden lasten taholta, ja valitettavasti joukossa on myös aikuinen.

Opinnäytetyön arvopohjana ovat Suomen perustus- ja yhdenvertaisuuslaki, YK:n sopimus lasten oikeuksista, Valtakunnallinen ja Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelma.

2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

2.1 Projektin kuvaus

Opinnäytetyö toteutetaan projektiluontoisena, sillä opinnäytetyöntekijän tavoitteena on hakea lastentarhaopettajan kelpoisuutta. Tammikuussa 2015 aloitettiin projektin toiminnallisen osuuden suunnittelun. Opinnäytetyössä tarkastellaan eri vaihtoehtoja, miten 4–5-vuotiaille voidaan opettaa monikulttuurisuutta. Projektin kohderyhmä on 4–5-vuotiaat lapset. Heitä tulee olemaan syksyllä 2015 päiväkodissa noin 16. Painopisteenä on 4–5-vuotiaiden mahdollisimman runsas osallistaminen hyväksikäyttäen Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan musiikin ja taiteen merkitystä. Musiikki kuuluu osana päiväkodin arkea esimerkiksi tanssin, laulun ja rytmin muodossa. Päiväkodissa lapsille annetaan mahdollisuus luovuuteen eri taidetapojen kautta. (Pedersören kunta 2008.)

2.2 Projektin tavoitteet

Yksinkertaisin menetelmin selvitetään, miten 4–5-vuotiaat mieltävät heille pidettävät interventiot. Jokaisen intervention jälkeen 4–5-vuotiaat saavat kertoa mielipiteensä hymiöiden avulla millaiselta ohjaustuokio tuntui: hienolta, ei kivalta tai en osaa sanoa. Työelämäohjaaja antaa oman palautteen (LIITE 1/22) ohjaustuokion jälkeen tai sopimuksen mukaan. Opinnäytetyöntekijä tekee itsearviointin omasta suoriutumisestaan mahdollisimman pian ohjaustuokion jälkeen.

Tulostavoitteena on rikastuttaa 4–5-vuotiaiden kokemuksia tutustuttamalla heitä monikulttuurisuuteen toiminnallisen projektin avulla. Halutaan luoda mallin, jonka avulla päiväkodin henkilökunta voi opettaa ja tehdä tutuksi monikulttuurisuutta lapsille hausalla tavalla, vaikkapa järjestämällä päiväkodissa monikulttuurisuutta käsittelevän teemakuukauden. Opinnäytetyön oheistuotteena syntyy opas ”Främmande kulturer på ett roligt sätt” (vieraat kulttuurit hausalla tavalla), jonne on koottuna tietoa Suomessa olevien suurimpien maahanmuuttajaryhmien maista. Myöskin esikoulut ja ala-asteet voivat käyttää monikulttuurisuusopasta hyödykseen. Tulostavoitteeseen kuuluvat aikataulun suunnittelu ja ajankäytön hallinta, jotta projekti sekä opinnäytetyö valmistuisi ajallaan ja onnistuisi mahdollisimman mutkattomasti.

Toiminnallisen projektin myötä halutaan kasvattaa 4–5-vuotiaissa kiinnostusta vieraisiin kulttuureihin, ja pienentää mahdolliset pelot ja ennakkoluulot monikulttuurisuutta kohtaan. Kokemusten ja elämysten kautta lapset pääsevät lähemmäksi kulttuurien moninaisuutta yhteiskunnassamme. Ennen kaikkea halutaan 4–5-vuotiaiden oppivan ymmärtämään jokaisen ihmisen arvokkuuden, olipa hän sitten suomalainen tai maahanmuuttaja. Päiväkotia halutaan rikastuttaa monikulttuurisuus tietoudella, uusilla leikeillä ja materiaalilla.

Oppimistavoitteena on saada kokemusta projektin suunnittelusta ja sen toteuttamisesta ja sen myötä vahvistaa suunnittelu- ja ohjaamistaitoja. Toiminnallisen projektin myötä halutaan syventää kulttuurisensitiivisyyttä. Tavoitteena on opettaa 4–5-vuotiaille uusia leikkejä, lauluja ja askartelua. Toiveena on, että he mieltävät monikulttuurisuutta positiivisena asiana. Toivottavasti organisaatio voi hyväksikäyttää materiaalia myös tulevaisuudessa. (Punaisella merkitty teksti on projektisuunnitelmaan tulleita muutoksia projektiopinnäytetyön toteutuksen aikana.)

TAULUKKO 1. Projektiopinnäytetyön tavoitteet

	Asiakas	Organisaatio	Opinnäytetyöntekijä
Tulostavoite	<p>Monikulttuurisuuden kokeminen rikastuttavana asiana.</p> <p>Lisätä kulttuurisensitiivisyyttä, ja sitä kautta vähentää syrjintää, kiusaamista ja rasismia tulevaisuudessa.</p> <p>Mahdollisten ennakkoluulojen hälventäminen.</p>	<p>Monikulttuurisuutta käsittävä oppaan Pedersören kunnan käyttöön.</p> <p>Monikulttuurisuutta käsittelevän teemakuukauden järjestäminen päiväkodissa</p> <p>Varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen.</p> <p>Monikulttuurisuussuunnitelman tekeminen päiväkotiin.</p>	<p>Opinnäytetyön valmistuminen</p> <p>Varhaiskasvatus kompetenssien osaaminen:</p> <p>1 Tunnistan eettisiä ongelmia, sovellan työssäni varhaiskasvatustyötä ohjaavia periaatteita ja omaan eettistä herkkyyttä.</p> <p>2. Teen päiväkodissa lapsen ja perheen asemaa ja tarpeita näkyväksi ja kuuluvaksi.</p> <p>3. Ymmärrän lapsuuden ainutkertaisuuden ja ohjatessani toteutan lapsilähtöisyyden periaatteita.</p> <p>4. Ohjaustyössä osaan sitoutua eettiseen ja monikulttuuriseen suvaitsevaisuuteen.</p>

(jatkuu)

TAULUKKO 1. (jatkuu)

			<p>5. Osaan huomioida ja soveltaa erilaisia arvoja lapsi- ja perhelähtöisessä työssä.</p> <p>Saavuttaa kulttuurisen kompetenssin muuttamisissa kulttuureissa.</p>
Toiminnalliset tavoitteet	<p>Osallisuus: 4–5-vuotias osallistuu tuokioihin ja leikkeihin, jossa hän uskaltaa sanoa oman mielipiteensä. Me-henki + olemme kaikki yhtä tärkeitä ja samanarvoisia.</p> <p>Toiminnot ovat 4–5-vuotiaiden kehitystasoa vastaavia.</p> <p>Tehtävät selostetaan yksinkertaisesti ja esimerkkejä hyväksikäyttäen, jotta mahdollisimman monta 4–5-vuotiaista ymmärtävät mitä kulloinkin kuuluu tehdä. Tehtävät herättävät kiinnostusta ja innostusta 4–5-vuotiaissa.</p>	<p>Lisää omia valmiuksiaan päiväkodissa maahanmuuttajien kohtaamiseen.</p> <p>Osallistuvat monikulttuurisuus projektin toiminnalliseen osaan.</p>	<p>Interventioiden suunnittelu ja toteuttaminen</p> <p>Tasa-arvoinen kohtelu</p> <p>Nähdä lapsi omana itsenään.</p> <p>Lasten ikä- ja kehitystasoon liittyvien pääpiirteiden arviointi.</p>
Oppimistavoite	<p>Suvaitsevaisuus erilaisuutta kohtaan omassa ryhmässä sekä monikulttuurisuutta kohtaan. Maahanmuuttajalapsi on lapsi muiden lasten joukossa, ei syrjintää. Painotetaan tasa-arvoa.</p> <p>Monikulttuurisuutta opitaan eri oppimistylien avulla.</p> <p>Lapset oppivat uusia leikkejä, uuden laulun ja askartelua.</p>	<p>Monikulttuurisuus tietämyksen lisääminen päiväkodissa.</p> <p>Uusien ideoiden hyödyntäminen jatkossa omassa toiminnassa.</p> <p>Tärkeys opettaa valtaväestön lapsille kansainvälisyyttä/monikulttuurisuutta.</p>	<p>Organisaatiotaidon kehittyminen</p> <p>Projektin suunnittelu ja toteuttaminen apuna käyttäen valokuvausta ja/tai videointia, havainnointia ja dokumentointia. Toteutuksessa myös dokumenttikamera, videotykki ja flanelloitaulu.</p> <p>Syventää omaa kulttuurisensitiivisyyttä ja hyväksyntää erilaisuutta kohtaan</p>

3 PROJEKTIORGANISAATO

3.1 Projektin yhteistyötahot

Projektin tilaajana toimii Pedersören kunta. Projektin toteutetaan Ähtävällä sijaitsevassa Diamanten päiväkodissa Safiren päiväkotiryhmässä. Päiväkodissa on kolme osastoa ja päiväkodissa panostetaan pienlapsiryhmiin. Kussakin ryhmässä on 5–7 lasta. Projektin osallistuvat opinnäytetyöntekijän lisäksi päiväkodin henkilökunta ja 4–5-vuotiaat lapset, joita tulee olemaan syksyllä 2015 noin 16.

3.2 Projektin yhteistyöhenkilöt

Työelämäohjaajana toimii päiväkodissa lastentarhanopettaja Paula Ahlvik. Opinnäytetyöntekijä on vierailut Diamantenin päiväkodissa tapaamassa työelämäohjaajaani sekä päiväkodin johtajaa. Opinnäytetyöntekijä on kertonut projektisuunnitelmasta ja huomionnut myös päiväkodin toiveet. Hän vierailun lisäksi pitänyt yhteyttä päiväkotiin sähköpostitse sekä puhelimitse. Opinnäytetyöntekijän ohjaavana opettajana toimii Centria ammattikorkeakoulusta Anne Jaakonaho. Päävastuu projektista on opinnäytetyöntekijällä, joka toimii projektipäällikkönä.

4 PROJEKTIN TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Projektin aikataulu

Projektin toteutetaan viiden viikon aikana syksyllä 2015. Kaksi interventiota toteutetaan viikossa, esimerkiksi maanantaisin ja torstaisin. Ennen projektin aloittamista opinnäytetyöntekijä vierailee päiväkodissa esittelemässä itseään 4–5-vuotiaille lapsille sekä päiväkodin henkilökunnalle. Henkilökunnalle kerrotaan viikkojen aikana tapahtuvasta projektista ja samalla päätetään työnjaosta.

4.2 Projektin toteutussuunnitelma

Päiväkodin henkilökunta osallistuu ryhmien ohjaamisen. Opinnäytetyöntekijä ottaa päävastuun ryhmän ohjauksesta ja työelämäohjaaja on mukana tukemassa. Jokaiselle interventiolle tehdään suunnittelu-lomakkeen. Interventioiden aikana näytetään valokuvia/videoita ja hyväksikäytetään aiheeseen liittyvää rekvisiittaa, jotta aihe tulisi 4–5-vuotiaille konkreettisemmaksi. Jokaista interventiota valokuvataan ja/tai videoidaan vanhempien luvalla (LIITE 1/20). Lapsille jaetaan omat passit, jossa on lapsen kuva ja sormenjälki. Passi leimataan jokaisen intervention jälkeen. Ryhmähavainnointia tehdään koko projektin ajan. Havainnointi auttaa opinnäytetyöntekijää paremmin näkemään lasten vahvuudet ja heikkoudet. On tärkeää huomata, mitä 4–5-vuotias oikeasti tekee, eikä vain sitä, mitä hänen pitäisi tehdä. Interventioiden aikana kerätään materiaalia lasten omaan mappiin.

Interventio 1 - Tutustutaan toisiimme ja erilaisuuteen päiväkotiryhmässä: Aloitetaan nimilaululla, jolla päiväkotikiyleensä aloittaa aamutuokionsa. Laulun avulla lapset tuntevat tulevansa huomioduksi ja tervetulleeksi tuokioon. Tuokio jatkuu nimi-leikin leikkimisellä. Lapsille esitetään nukkesatu sinisestä koirasta. Sadun jälkeen keskustellaan erilaisuudesta omassa päiväkotiryhmässä. Lapset värittävät oman mielikuvituskoiran. Passit leimataan tuokion loputtua. *Tavoite: Opinnäytetyöntekijä oppii tuntemaan 4–5-vuotiaat nimeltä ja he oppivat tuntemaan opinnäytetyöntekijän nimen. Ryhmässä olijat tutustuvat opinnäytetyöntekijän tapaan kertoa tarinaa, esiintymiseen ja äänenkäyttötapaan. 4–5-vuotiaiden osallistumiseen ja mielenkiinnon ylläpitämiseen panostetaan. Tavoitteena on opettaa lapsille, että vaikka näytämmekin erilaisilta ja*

pidämme erilaisista asioista/väreistä, olemme kaikki yhtä tärkeitä. Tarkoitus on rohkaista 4–5-vuotiaita olemaan oma itsensä ja tuomaan omia mielipiteitään esille.

Interventio 2 – Tutustutaan saamelaisiin ja romaneihin: Tuokio aloitetaan nimi-laululla ja mietitään hieman viimekertaista tuokiota. 4–5-vuotiaille kerrotaan hieman saamelaisten ja romanien kulttuurista. Kädentaito-osuudessa askartelemme instrumentin, sillä musiikki kuuluu sekä saamelaisten että romanien kulttuuriin. Tuokion lopussa leimataan passit. *Tavoite: 4–5-vuotiaille annetaan tietoa Suomessa asuvista etnisistä ryhmistä, heidän kulttuuristaan. Tavoitteena parantaa vuorovaikutusta saamelaisten ja romanien kanssa tulevaisuudessa.*

Interventio 3 – Tutustutaan monikulttuurisuuteen – maailman lapset: Tuokio alkaa nimi-laululla. Muistutamme mieliimme viime kertaisen tuokion. Kanamunia apuna käyttäen kerrotaan erilaisuudesta ja maailman lapsista. Verrattuaan maailman lapsien nukkumapaikkaa omiin huoneisiin ja nukkupaikkoihin lapset saavat askarrella/sisustaa oman pikku huoneen lehdistä leikkaamalla kuvilla. Tuokion loppuksi lauletaan monikulttuurisen laulun ”Många barn är bruna” (Monet lapset ovat ruskeita). Leimataan lasten passit. *Tavoite: Lapsia autetaan ymmärtämään monikulttuurista erilaisuutta ja heille kerrotaan, että jokainen lapsi on lapsi muiden lasten joukossa. Maailman lapsilla on samat tarpeet ja tunteet kuin päiväkodin ryhmässä olevilla.*

Interventio 4 – Matka Afrikkaan, Keniaan alkaa: Tuokio aloitetaan nimi-laululla. Muistellaan yhdessä mitä viime kerralla tehtiin. Katsotaan maailmankartalta missä Kenia ja Suomi sijaitsevat. Puhutaan siitä, miten Keniaan voi matkustaa. Ennen matkan alkua 4–5-vuotiaat saavat passiinsa leiman, joka tarkoittaa, että matka Afrikkaan on alkanut. Afrikan ja Suomen eläinmaailma, hedelmät ja vuodenaajat verrataan toisiinsa. Seinällä on Kenian ja Suomen kartta. Lapset saavat sijoittaa erilaisia kuvia oikeiden maiden kohdalle. Opitaan samalla pari sanaa swahiliksi (Kenian pääkieli). Tuokio loppuu monikulttuurisuuslauluun ja passin leimaamisella. *Tavoitteena on oppia maiden väliset erot.*

Interventio 5 – Matka Keniassa jatkuu: Tuokio alkaa nimi-laululla. Tutustumme Masai-heimoon. Leikimme olevamme kenialaisia ja kuuntelemme afrikkalaista musiikkia, soitetaan afrikkalaisia instrumentteja ja leikimme afrikkalaisilla leluilla. Maistellaan myös kenialaista leipää ja hedelmiä. Tuokion loputtua lauletaan monikulttuurisuuslaulun ja he saavat leiman passiinsa. *Tavoite: Lapset*

oppivat uusia asioita makuelämysten kautta. Oppivat myös, että monet hedelmät eivät kasva Suomessa. Lapset vertaavat afrikkalaisia ja suomalaisia soittimia ja leluja. He saavat kuvien avulla nähdä miten Masait elävät Keniassa. Saavat uusia näkökulmia maiden väliseen erilaisuuteen.

Interventio 6 – Kenialainen leikki Nyama Nyama: Leikki leikitään joko sisällä tai ulkona. Leikissä on tiedettävä eläinten nimiä ja on osattava hyppiä. Tuokio loppuu monikulttuurisuuslauluun ja lapset saavat leiman passiin tuokion loputtua. *Tavoitteena on yhteistyön ja uuden leikin oppiminen. Leikkiessä lapset harjoittavat hyppimistä ja keskittymiskykyä..*

Interventio 7 – Askartelutuokio: Tuokio alkaa nimi-laululla. Lapset saavat askarrella paperilautasesta värikkään Masai-kaulakorun. Tuokion loputtua lauletaan monikulttuurisuuslaulun ja leimataan passit. *Tavoite: Lapset harjoittelevat motoriikka saksia ja värikyniä käyttäen. Heille luodaan mahdollisuus kokea luomisen ja onnistumisen iloa.*

Interventio 8 – Flanello-tylulla kerrottu satu: Tarina kertoo Jambasta, joka joutuu pakosta muuttamaan Afrikasta uuteen maahan. Sadussa tulee esille syy, miksi hän joutui muuttamaan pois omasta kotimaastaan. Saako Jamba uusia ystäviä? Teatterin jälkeen keskustellaan aiheesta. Leimataan passi tuokion jälkeen. *Tavoite: Halutaan opettaa 4–5-vuotiaille toisten huomioiminen. Olemme kaikki ystäviä keskenämme ja ketään ei saa kiusata, pilkata tai syrjiä ihonvärinsä takia.*

Interventio 9 – Lyhyt yhteenveto pidetyistä tuokioista

Tuokion alussa lauletaan nimi-laulu. Lapsille näytetään kuvia tai esineitä jokaisesta interventiosta. Lapset yrittävät muistella, mitä kyseisessä tuokiassa puhuttiin. Samalla saadaan selville, mitä asioita heille on jäänyt mieleen. Lopuksi lauletaan monikulttuurisuuslaulun viimeistä kertaa ja jaetaan lapsille kunniakirja osallistumisestaan monikulttuurisuus projektiin. *Tavoitteena on tuoda esille kaikkien interventioiden tärkein sanoma. Lapset saavat harjoitella muistelemista. Aina ei ole helppo muistaa muutaman viikon takaisia tapahtumia.*

4.3 Aineiston keruu

Lapsilta kysytään mitä mieltä he ovat interventioista. Kysely tapahtuu yksinkertaisten kysymysten ja hymiöiden avulla. Jokaiseen kysymykseen on kolme vastausvaihtoehtoa: kyllä, ei tai en tiedä. Opinnäytetyöntekijästä on tärkeää tietää lasten mielipiteitä, jotta saadaan jonkinlaisen kuvan siitä, miltä interventiot heistä tuntuivat. Palautteiden avulla opinnäytetyöntekijä pystyy kehittämään itseään ohjaajana ja myös parantamaan aineiston sisältöä.

Työelämäohjaajalta pyydetään palaute jokaisen intervention päätyttyä. Palautteen on helpompi antaa heti intervention jälkeen tapahtumien ollessa tuoreessa muistissa. Palautteet pyydetään sekä kirjallisena että suullisena. Arvostelun saaminen työelämäohjaajalta on erittäin tärkeää, sillä se parantaa opinnäytetyöntekijän ammattitaidon kehittymistä. Tärkeää on saada sekä positiivista että negatiivista palautetta. Palautteiden avulla selviää opinnäytetyöntekijän vahvuudet ja heikkoudet.

Interventioiden aikana tehdään havaintoja, jotka kirjaan heti tuokion loputtua. Havainnointi on jatkuva prosessi ja se tapahtuu, joko henkilö- tai ryhmähavainnointina. Lapsilta saatu palaute on yleensä avointa ja spontaania. Vanhempien luvalla projektin aikana tapahtuu valokuvaamista ja videointia.

4.4 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit

Jokaisessa projektissa on omat riskinsä ja ohjaajataito on kovalla koetuksella. Lasten käyttäytymisellä on suuri vaikutus ohjaustuokion onnistumiselle. Projektin pitäminen voi estyä monesta eri syistä. Osa ryhmän lapsista voivat olla poissa projektipäivänä. Ryhmän ollessa hyvin pieni on mietittävä tarkkaan, onko syytä pitää interventiota vain esim. kahdelle lapselle. Työelämäohjaajan mahdollinen sairastuminen vaikeuttaa projektia, saadaanko siihen hätään ketään toista tilalle. Opinnäytetyöntekijä tai hänen lapsensa voi sairastua ja projektia ei voida toteuttaa suunniteltuna ajankohtana. Pahimmassa tapauksessa projektia on siirrettävä myöhempään ajankohtaan, ja näin ollen projektin valmistuminen voi viivästyä.

5 PROJEKTIBUDJETTI

5.1 Projektin kustannusarvio

Projekti toteutuu päiväkodissa normaalina työpäivänä, joten projektiin ei kohdistu vuokratuloja. Askartelutarvikkeet, joita projektissa tarvitaan, saadaan päiväkodista. Tavoitteena on suunnitella projekti siten, että sen läpivieminen olisi mahdollisimman edullista käyttämällä esimerkiksi kierrätystavaraa.

5.2 Projektista kertyvät menot

Projektin budjetti on suuntaa antava. Projektin päätyttyä projektin todelliset kustannukset varmistuvat. Tässä vaiheessa ei tiedetä, miten paljon monikulttuurisuusoppaan painattaminen maksaa. Nähtäväksi jää tarvitaanko ulkopuolista rahoitusta, ja miten se rahoitus siinä tapauksessa järjestyy. Opinnäytetyöntekijä ei saa palkkaa projektin toteuttamisesta. Taulukkoon on kirjattu kuvitteellinen tuntipalkka.

TAULUKKO 2. Projektista kertyvät menot

MENOT	€/kuukausi
Työtunnit 400	4000 €
Tuntipalkka 10 €	
Bensakulut oman auton käytöstä	90 €
Puhelinkulut	10 €
YHTEENSÄ	4100

6 OHJAUSSUUNNITELMA

6.1 Projektiryhmän kokoukset

Ensimmäinen yhteydenotto päiväkotiin tapahtui puhelimitse tammikuussa 2015, jossa lyhyesti kerrottiin projektista. Opinnäytetyöntekijä lupasi ottaa yhteyttä työelämäohjaajaan helmikuussa sopiakseen uudesta tapaamisesta. Yhteydenpitoa on myös pidetty sähköpostitse. Helmikuussa 2015 oli tapaaminen työelämäohjaajan kanssa päiväkodissa sovittuna ajankohtana. Työelämäohjaajalle kerrottiin alustavasti projektin sisällöstä ja tavoitteista. Työelämäohjaajalle annettiin mahdollisuus kertoa päiväkodin toiveista. Opinnäytetyöntekijä ottaa yhteyttä työelämäohjaajaan saatuaan projektisuunnitelman valmiiksi ja hyväksyttyä.

6.2 Projektin dokumentointi, projektista tiedottaminen ja laadunvarmistus

Opinnäytetyöntekijä dokumentoi päiväkirjaan työryhmän tapaamiset. Projektin sisällöstä kerrotaan hyvissä ajoin päiväkodin henkilökunnalle. Tiedottaminen on tärkeää siitäkkin syystä, mikäli interventiot vaativat erikoisjärjestelyjä. Vanhemmille lähetän esittelykirjeen (LIITE 1/19), jossa opinnäytetyöntekijä kertoo projektista sekä, mitä projektilla halutaan saavuttaa. Opinnäytetyöntekijän, työelämäohjaajan ja opettajan väliset tapaamiset ovat tärkeitä. Projektipäällikkönä toimiessaan opinnäytetyöntekijä on varmistettava, että projektin laatu pysyy hyvänä. Opinnäytetyöntekijä noudattaa työssään suomen lakeja ja säädöksiä, Pedersören kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa ja huomioi varhaiskasvatuskompetenssit.

7 PROJEKTIN TIETOPERUSTA

Ennen projektin aloittamista on hyvä selvittää, mitä projektilla tarkoitetaan ja, mitä itse projekti vaatii tekijältä, organisaatiolta ja projektin kohderyhmältä. Projektissa läpikäydään hyvin tarkasti määritelty prosessi, joka johtaa idean syntymisestä sen toteutumiseen. Projektille on laadittava loppuraportti työn sujumisesta, asiakkaiden palautteista, onnistumisista ja epäonnistumisista. (Löow, M. 2002, 16–17 .)

Kulttuurilla tarkoitetaan yhteisön jäsenten toistensa kanssa jakamaa tietoutta, tapoja, uskomuksia, ja arvoja. Kulttuuri on opittua ja siirretään sosialisoinnin myötä sukupolvelta sukupolvelle. Kulttuuri-tietoisuus on tietous eri kulttuuriryhmien välisistä eroavaisuuksista ja yhtäläisyyksistä. Kulttuuri-sensitiivisyys on tietynlainen herkkyys, jossa ihminen tiedostaa ja ymmärtää oman kulttuurin sekä vieraan kulttuurin tunteita ja tarpeita. Kulttuurikompetenssilla tarkoitetaan riittävää tietoutta, taitoa, hyväksyntää, joiden avulla pyritään hyvään ammattitaitoon työskennellessä monikulttuurisessa ympäristössä. Nämä kaikki ovat varhaiskasvatuksessa tärkeitä työvälineitä. (National Center for Cultural Competence 2004: Alitolppa-Niitamo, A. 1994, 168–169.)

4–5-vuotias lapsi sisäistää helposti omassa kodissaan ja ympäröivässä kulttuurissa vallitsevat säännöt ja normit ja ne voivat poiketa päiväkodin säännöistä ja normeista. Eri kulttuureilla voi olla eri säännöt ja normit, jotka eriävät meidän omista ja tämä voi tuntua 4–5-vuotiaasta sekavalta. (Dunderfelt 2011, 73–74.) Lapsia yhdistää yhteinen kieli eli leikki. Leikki on lapsille ominainen tapa tutustua omaan ympäristöön, läpikäydä elämän todellisia tilanteita sekä harjoitella asioita, joita hän ei vielä hallitse tai osaa. Leikki on oivallinen keino opettaa 4–5-vuotiaille monikulttuurisuutta. (Stakes 2005, 12.)

Suomessa asuu noin 8700 saamelaista ja hieman yli 10 000 romaneja. Saamelaisilla ja romaneilla on oma historiansa ja oma kulttuurinsa. (Saamelaiskäräjät 2008: Sosiaali- ja terveysministeriö 2004.) On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa huomioidaan suomalaiset etniset ryhmät, jotta ne tulevat tutuiksi päiväkodin lapsille. Keniassa ydinperheet ovat suuria. Niihin kuuluvat vanhempien ja lasten lisäksi isovanhemmat, tädit, enot ja sedät sekä heidän lapsensa. Perheeseen lasketaan kuuluvaksi myös muut läheiset sukulaiset ja ystävät. Lasten asema perheissä on hieman erilainen verrattuna suomalaiseen perheeseen. (Countries and Their Cultures.)

Noin 46 % kenialaisista elävät köyhydessä ja tämä vaikuttaa vahvasti myös lasten elämään. Lähes puolet Kenian väestöstä on lapsia (Poverties.org 2011.) Varhaiskasvatuksessa on hyvä huomioida muiden kulttuurin lapsia ja verrata heidän elämäänsä suomalaisten lasten elämään.

LÄHDELUETTELO

Alitolppa-Niitamo, A. 1994. Kun kulttuurit kohtaavat: matkaopas maahanmuuttajan kohtaamiseen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.

CIMO. 2016. Mikä on CIMO? Saatavissa: <http://www.cimo.fi>. Viitattu 18.2.2015.

Countries and Their Cultures. Kenya. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.everyculture.com/Ja-Ma/Kenya.html>. Viitattu 31.5.2015.

Dunderfelt, T. 14. uudistettu painos, 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Löow, M. 2002. Onnistunut projekti. Projektijohtamisen ja –suunnittelun käsikirja. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Leikin merkitys lapselle. Www-dokumentti Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/leikin_merkitys_lapselle/. Viitattu 14.3.2015.

National Center for Cultural Competence. 2004. Bridging the Cultural Divide in Health Care Settings. The Essential Role of Cultural Broker Program. Georgetown University Center for Child and Human Development. Georgetown University Medical Center. Pdf-dokumentti. Saatavissa: http://nccc.georgetown.edu/documents/Cultural_Broker_Guide_English.pdf. Viitattu 29.5.2015.

Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurien moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Juva: Bookwell Oy.

Pedersöre kommun. 2008. Plan för småbarnsfostran. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <https://www.pedersore.fi/assets/Dokumentarkiv/Utbildning-och-barnomsorg/BARNOMSORG/smabarnsfostran.pdf>. Viitattu 18.3.2015.

Poverties.org. helmikuu 2011. Päivitetty marraskuu 2012. Poverty in Kenia: The Impact of Unemployment, Child Labour & HIV. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.poverties.org/poverty-in-kenya.htm>. Viitattu 21.5.2015.

Saamelaiskäräjien julkaisuja. 2008. Saamelaiset Suomessa. Oulu: Kalevanprint. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CC0QFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.saariselka.fi%2Fsisalto%2Fsaamelaiset-suomessa%2Fview&ei=np8iVeuTHoedsAGV0oFI&usg=AFQjCNHrx6fI0Hn7iXCWMuYB88CQdtv8CQ&bvm=bv.89947451,d.bGg>. Viitattu 6.4.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä. 2004:2. Suomen romaanit. Finitko romaseele. 4. uudistettu painos. Vantaa: Kirjapaino Keili Oy. Pdf-dokumentti. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3778.pdf&title=Suomen_romanit____Finitiko_romaseele_fi.pdf. Viitattu 6.4.2015.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 59. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terveyden ja hyvinvointilaitos. Päivitetty 24.3.2015. Varhaiskasvatus. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>. Viitattu 25.3.2015.

Unicef. 2011. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>. Viitattu 14.3.2015.

Bästa föräldrar!

Jag är socionomstuderande på Centria yrkeshögskola i Jakobstad. Jag kommer att förverkliga projektet för mitt examensarbete på daghemmet Diamanten, på avdelningen Safiren. Projektet är ämnad för 4-5-åriga barn.

Målet med projektet är att bekanta barnen med olika kulturer med hjälp av lek, musik, pyssel mm. Huvudtema för projektet kommer att vara Afrika. Barnen får se hur det är att vara barn i Afrika. Med projektet vill jag få fram att oavsett ras, hudfärg, kön, klädsel o.s.v. är vi alla lika viktiga. Ingen får mobbas p.g.a. sitt ursprung.

Jag kommer att förverkliga projektet under hösten 2015. Barnet får en egen portfolio dit material från projektet samlas t ex fotografier, pyssel, sånger etc.

Jag önskar att Ni föräldrar ni tillåter ert barn delta i projektet. Jag begär lov av er att ert barn får filmas/fotograferas under projektets gång. Videon och fotografierna visas inte offentligt utan kommer enbart att vara ett hjälpmedel för mig att utvärdera projektet.

Med vänliga hälsningar,

Pirkko Noon

LOV TILL FOTOGRAFERING

Bästa vårdnadshavare,

Pirkko-Liisa Noon, som studerar till socionom på Centria yrkeshögskola i Jakobstad, anhåller om lov att få fotografera Ert barn under projektet för examensarbetet på daghemmet Diamanten. Fotografierna publiceras inte utan används enbart som hjälp i bedömningen av projektets utförande. Fotografierna samlas även i barnens egen portfolio.

Klipp ut! -----

LOV TILL FOTOGRAFERING

Jag ger lov till att mitt barn fotograferas (Ringa in rätt alternativ)

JA

NEJ

Barnets namn: _____

Ort och datum: _____

Vårdnadshavarens underskrift

INTERVJUFRÅGOR TILL BARNEN

1. Vad tyckte du var roligt?
2. Vad tyckte du inte om?
3. Lärde du dig någonting nytt, vad?
4. Är människorna lika viktiga?

BEDÖMNINGSBLANKETT TILL HANDEDAREN

1. Hur var samspelet mellan mig och barnen? Motivera gärna svaret.
2. Var det någonting som jag kunde ha gjort på ett annat sätt? Vad?
3. På vilket sätt kom mångkulturella temat och accepterande av olikheter fram i programpunkterna? Kom de fram tillräckligt tydligt?
4. Hur framkom det om programmet var gjort för rätt ålder?
5. Fick barnen delta i programmet tillräckligt mycket? Kom det fram stora skillnader mellan barnens deltagande? Motivera gärna svaren.
6. På vilket sätt har projektet varit till nytta för daghemmet?

OPINNÄYTETYÖNTEKIJÄN ITSEARVIOINTILOMAKE

Miten vuorovaikutus minun ja lasten välillä onnistui? Perustele!

Millä tavalla sain lapset osallistumaan toimintaan?

Oliko ryhmän koko hyvä? Perustele vastaustasi.

Oliko monikulttuurisuusprojektissa huomioitu lasten ikää- ja kehitystasoa? Miten?

Minkälaista levottomuutta ryhmässä esiintyi ja miten siitä selvisin?

Joutuinko äkillisesi muuttamaan suunnitelmaani? Miten suunnitelma/suunnitelmat muuttuivat?

Millä tavalla monikulttuurisuus teema näkyi interventioissa?

Miten erilaisuus ja hyväksyntä näkyivät interventioissa?

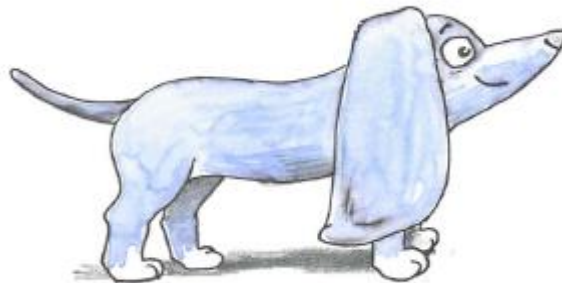
Mitkä asiat vaativat vielä harjoittelua ja mitkä onnistuivat hyvin?

INTERVENTIOIDEN SUUNNITTELULOMAKKEET

Tutustutaan toisiimme ja erilaisuuteen omassa päiväkotiryhmässä: Satu sinisestä koirasta (The Blue Dog by Tina Brems & Lieve Conickx)

Tarvikkeet: Pieniä kankaasta tehtyjä koiria, joista kaksi on sinisen värisiä. Tarvitaan tyttönukke ja eläinkaupan omistajaa esittävä nukke. Värityskuvia, jotka liittyvät satuun sekä värityskyniä. Salainen salkku, joka on täynnä erilaisia tavaroita.

Sadun jälkeen keskustelemme 4–5-vuotiaiden kanssa erilaisuudesta. Käymme lapsiryhmässä läpi mitä erilaisuutta heidän keskuudessaan on. Mukana on pieni salainen laukku. Laukussa on esimerkiksi värikyniä. Kun joku lapsista nostaa laukusta kynän jokainen saa kertoa oman lempivärisä. Vaikka vieruskaveri pitää vihreästä väristä, minun ei tarvitse tykätä samasta väristä. Erilaisuus on sallittua ja hyväksyttävää. Tuokion lopuksi he saavat värittää oman mielikuvituskoiran.

Sininen koira on kertomus koirasta, joka joutuu eläinkauppaan. Siellä on paljon erikokoisia ja erivärisiä koiria. Koirat kehuvat keskenään kuka heistä edustaa hienointa ja parasta koirarotua. Kun eläinkauppaan saapuu koira, joka on väriltään sininen, on hän muiden koirien silmissä outo. Vielä oudommaksi hän muuttuu toisten silmissä kun hän ei tiedä omaa rotuaan. Kaikki koirat puhuvat mihin työhön he haluaisivat päästä. Koirilla on monta kivaa työtä mistä valita: sirkuskoira, vahtikoira, metsästyskoira, seurakoira tai jonkun paras ystävä. Sininen koirakin ilmoitti haluavansa olla jonkun paras ystävä. Muut koirat nauroivat hänelle ja ivasivat häntä. Kuka häntä muka palkkaisi? Ei kukaan halua sinistä koira! Sininen koira oli koirakaupassa paljon pidempään kuin muut koirat. Kukaan ei halunnut palkata häntä parhaaksi ystäväkseen. Kun ihmiset tulivat katsomaan koiria, eläinkaupan

omistaja näytti hyvin harvoin sinistä koira muille. Eläinkaupan omistaja häpesi sinistä koira. Sininen koira oli hyvin yksinäinen ja erittäin surullinen.

Sininen koira ei tiennyt omaa rotuaan ja hän alkoi arvuutella mihin rotuun hän oikein kuuluu. Hän vertasi itseään kaikkeen siniseen mitä hän näki. Nähdessään sinisen kukan hän ajatteli itsekseen, onko kukka hänen sukulainen. Olenko minä Smurffi, smurffithan ovat sinisiä? Pitäisikö minun maalata turkkini jonkun muun väriseksi? Hän päätti mennä kylpyyn ja toivoi, että sininen väri lähtisi pesussa pois. Hän halusi, että hänestä tulisi normaali koira, mutta turkki pysyi sinisenä!

Eläin kaupan omistaja halusi päästää eroon koirastaan. Hän suunnitteli koiran lopullista hävittämistä. Yhtäkkiä kauppaan tuli pieni tyttö. Hän ihastui koiraan silmittömästi. Vanhemmat halusivat tytön valitsevan itselle toisen koiran. Miksi et valitse normaalin näköistä koira? Tyttö halusi sinisen koiran parhaaksi ystäväkseen. Tyttö sanoi vanhemmilleen: ”Olipa koira musta, ruskea tai minkä värinen tahansa, en välitä. Minä haluan tämän sinisen koiran”. Sininen koira oli iloinen uudesta perheestään ja se tunsu olevansa haluttu ja rakastettu. Silloin tällöin hän ajatteli miksi muut koirat pitivät häntä outona otuksena. Eräänä päivänä hän näki tien toisella puolella koiran, ja se koira oli myös SININEN. Ainoa ero oli, että sillä koiralla oli isommat korvat, oli isompi kooltaan kuin hän ja sillä oli lyhyt häntä. Koirat ystävästyivät heti, ja he kertoivat toisilleen työstään ja, miten muut koirat kohtelivat heitä. Jotkut koirat olivat tehneet pilkkaa toisen koiran lyhyestä hännästä. Enää sininen koira ei tuntenut itseään yksinäiseksi. Hän oli saanut uuden ystävä, joka hyväksyi hänet sellaisena kuin hän oli.

Tutustutaan saamelaisiin ja romaneihin

Tarvikkeet: Flanello-taulu, kuvamateriaalia saamelaisista ja romaneista, videoita joikaamisesta ja romanimusiiikista, purkkeja tai rasioita, väriä, saksia, kimalletta, kuminauhaa ja liimaa. Lapset oppivat kulttuurien erilaisuutta: Suomessa on muitakin etnisiä ryhmiä kuin vain suomenruotsalaisia tai suomea puhuvat. Syntyperästään huolimatta kaikki ovat yhtä tärkeitä. Ketään ei saa syrjitä vaatetuksen tai syntyperänsä takia. Kerron lapsille lyhyesti saamelaisista ja heidän kulttuuristaan. Saamelaisilla on oma kieli ja oma lippu. Opitaan pari sanaa saamea: äiti = enni, isä = eeči.

Saamelaisten lippu.

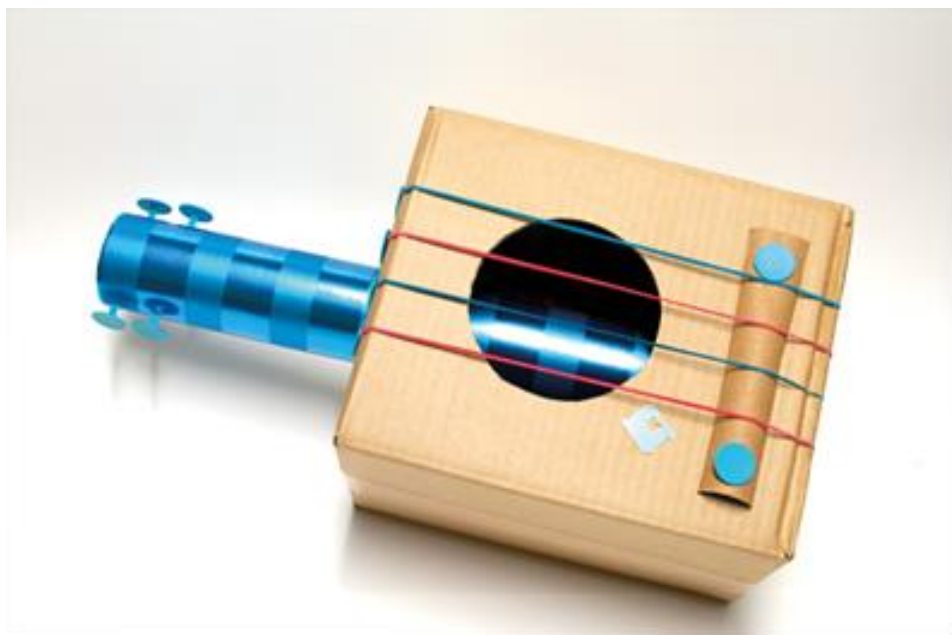
Tutustumme saamelaisten vaatetukseen ja musiikkiin. Saamelaisilla on oma laulutyylinsä eli joikaaminen. Katsotaan pieni videopätkä joikaamisesta. Kerron hieman heidän pääelinkeinostaan eli poroista sekä Lapista. Lappi voi olla joillekin lapsille tuttu paikka esimerkiksi laskettelumatkojen kautta. Mitä muuta Lapissa on? Rovaniemellä on joulupukin paja.

Seuraavaksi kerron hieman romaneista: heidän vaatetuksestaan ja elintavoistaan, jotka voivat olla hyvin toisenlaista meidän elämään verrattuna. Opitaan pari sanaa romaninkieltä: äiti = dai, isä = daad.

Musiikki on hyvin tärkeää romaneille. Kuunnellaan hieman romanimusiikkia ja lapset soittavat päiväkodissa olevilla instrumenteilla. Lapset saavat kertoa ovatko he nähneet saamelaisia tai romaneja esimerkiksi kaupassa tai jossain muualla. Tuokion lopussa lapset askartelevat oman soittimen pienistä pahvilaatikoista, rasioista tai purkeista. Kun soittimet ovat valmiita, lauletaan ja soitetaan yhdessä.

Pahvilaatikosta tai jostain muusta materiaalista tehdään kitara.

Tutustutaan monikulttuurisuuteen – Maailman lapset

Tarvikkeet: Kuvia maailman lapsista, ruskea ja valkoinen kananmuna, kaksi lasia, lehtiä, paperia, liimaa, saksia

Tuokion tavoitteena on tuoda esille eri maiden lasten elinolosuhteet. Köyhyydestä tai rikkaudesta huolimatta kaikki lapset ovat yhtä arvokkaita. Kaikilla lapsilla on samat toiveet ja tarpeet kuin päiväkodin ryhmässä olevilla.

Lapsille näytetään lautanen, jossa on kaksi kananmunaa, valkoinen ja ruskea. Lapset saavat kertoa mitä lautasella näkyy. Ovatko kananmunat samanlaisia? Miltä kananmunat näyttävät sisäpuolelta? Munat rikotaan kahteen eri lasiin. Vaikkakin ulkokuoret ovat erilaisia, ovat munat sisäpuolelta samanlaisia. Kananmunia verrataan meihin ihmisiin. Me olemme iholtamme erivärisiä, mutta sisäpuolelta olemme

samanlaisia, olemme kaikki ihmisiä. Maailman lapset edustavat monta eri ihmisrotua ja heidän elinolosuhteet poikkeavat paljon meidän suomalaisten elinoloista. Verrataan omaa nukkumispaikkaa toisissa maissa olevien lasten nukkumispaikkoihin. Esille tule suuria eroja: rikkaus ja köyhyys, perheessä asuva lapsi, lapsi ilman vanhempia jne. Keskustellaan myös, miten toisia voidaan ilahduttaa ja auttaa. Lapset saavat leikata lehdistä kuvia ja liimata ne paperille. Kuvien avulla he saavat sisustaa itselle huoneen. Samalla lapset harjoittavat motoriikkaa saksia käyttämällä ja myös hahmottamiskykyä liimatessaan kuvat paperille.

Tuokion lopuksi lauletaan monikulttuurisuuslaulun:

”Många barn är bruna” (Monet lapset ovat ruskeita).

Britta Hallqvist

Många barn är bruna, bruna som kanel.

Många barn är gula, röda är en del.

Många barn är vita, andra nästan blå.

Visst är mycket olikt, men det är utanpå.

Många bor i trähus, eller hus av snö.

Många bor i öknen, andra på en ö.

Många bor i hyddor byggda utav strå.

Visst är mycket olikt, men det är utanpå.

Många barn har tröja, många kimono.

Några går i björnskin, andra i trikå.

Somliga går nakna ifrån topp till tå.

Visst är mycket olikt, men det är utanpå.

Många barn får smörgås, ris är andras mat.

Några barn får grodlår, andra får spenat.

Många äter kokt fisk, andra äter rå.

Visst är mycket olikt, men det är utanpå.

Många barn är finska, många från Sudan.

Somliga är svenska, andra från Balkan.

Barn i andra länder, fattiga eller rika.

Nog är mycket olik, ändå är de lika.

Matka Afrikkaan, Keniaan alkaa

Tarvikkeet: 2 kpl flanello-taulua ja niihin kuuluvat taustat ja kuvia eri hedelmistä, eläimistä, salainen salkku ja pallo.

Intervention tavoitteet ovat auttaa 4–5-vuotiaita näkemään eroja Suomen ja Kenian välillä. Kerrataan/opitaan vuodenaajat ja, mitä kaikkea voidaan tehdä eri vuodenaikoina. Opitaan myös, miten vuodenaajat rajoittavat meitä eri tavalla. Lapset näkevät, mitkä eläimet ja hedelmät kuuluvat Suomeen ja, mitkä kuuluvat Keniaan. Tuokion alussa lapset saavat leiman passiinsa, joka tarkoittaa, että matka Keniaan on alkanut. Opetellaan, mitä hei ja kiitos ovat swahiliksi: Hei = Jambo ja Kiitos = Asante.

Lapsille näytetään maailman kartta. Kartalta katsotaan, missä Suomi ja Afrikka sijaitsevat. Karttaan kiinnitetään Suomen lipun Suomen kohdalle ja Kenian lipun Kenian maan kohdalle. Lasten kanssa keskustellaan, miten Keniaan voi matkustaa ja, mitä kaikkea tarvitaan mukaan matkalle. Lapset saavat vuorollaan kertoa, mitä he ottaisivat matkalle mukaan. Lapset istuvat ympyrässä ja jokainen sanoo vuorollaan, mitä he haluaisivat ottaa mukaan matkalle Afrikkaan. Hänellä, jolla on pallo, kertoo yhden asian jonka jälkeen hän antaa pallon eteenpäin vieressä istuvalle. Pallo kiertää niin kauan, kunnes kaikki ovat saaneet sanoa toiveensa.

Tutustutaan Suomen ja Kenian erilaisuuteen: hedelmiin, eläinmaailmaan ja vuodenaikoihin. Laitan flanellitaululle kartan Suomesta ja Keniasta. Lapset saavat ottaa laukusta hedelmien, eläinten ja vuodenaikoihin liittyviä kuvia, ja asetella niitä oikeiden maiden kohdalle. Lapset saavat kertoa, mitä eläimiä he ovat luonnossa tai eläintarhassa nähneet. Lopuksi lauletaan monikulttuurisuuslaulun ja leimataan passit.

Matka Keniassa jatkuu

Tarvikkeet: flanello-taulu + aiheeseen liittyvät kuvat, afrikkalaisia soittimia, afrikkalaisia leluja ja erivärisiä kankaita.

Tavoitteena on, että lapset oppivat uusia asioita makuelämysten kautta. Lapset oppivat myös, että monet hedelmät tuodaan pitkien matkojen päästä Suomeen. Lapset saavat tutustua masai-heimon elämään ja verrata sitä suomalaiseen elämäntapaan.

Tutustumme masai-heimoon ja katsotaan, miten maisait elävät ja millaisissa taloissa. Leikimme olevamme masai-heimolaisia ja puemme itseämme afrikkalaisittain. Kuuntelemme afrikkalaista musiikkia, soitetaan afrikkalaisia instrumentteja ja tutustutaan afrikkalaisiin leluihin. Maistellaan kenialaista leipää ja hedelmiä. Afrikkalaisten instrumenttien ja lelujen kautta he tulevat askel lähemmäksi afrikkalaista kulttuuria. Jokainen lapsi saa kuvan itsestään omaan mappiinsa. Tuokio loppuu monikulttuurisuuslauluun ja passin leimaamiseen.

Kenialainen leikki – Nyama, Nyama

Lapsille opetetaan kenialainen leikki nimeltä ”Nyama, Nyama” ja sana Nyama tarkoittaa lihaa. Leikkiä voidaan leikkiä sekä sisällä että ulkona. Lapset asettuvat seisomaan ringiin, ja yksi lapsista asettuu ympyrän sisäpuolelle seisomaan. Lapsi ympyrän keskellä sanoo jonkun eläimen nimen. Jos hän mainitsee eläimen, jonka lihaa Suomessa syödään huutavat kaikki ympyrässä seisovat lapset ”nyama, nyama” ja hyppäävät suurin jaloin, kädet ojennettuna sivuille, ylös ja alas. Jos keskellä oleva lapsi mainitsee eläimen, jota Suomessa ei syödä, ovat lapset hiljaa ja liikkumatta. Jos joku lapsista vahingossa huutaa ”nyama” ja/tai hyppii, vaihtaa hän osaa ympyrän keskellä olevan kanssa ja leikki alkaa alusta. Kun lapset ovat oppineet leikin hyvin voi eläinten nimet lausua hieman nopeammin, jotta leikki vaikeutuisi. Ennen leikin alkua on hyvä läpikäydä lasten kanssa, mitä eläimiä Suomessa syödään ja, mitä eläimiä ei syödä. Leikin voi leikkiä muutaman kerran, ainakin kunnes kaikki lapset ovat saaneet olla ympyrän sisäpuolella huutamassa eläinten nimiä.

Leikin tavoitteena on harjoittaa motoriikkaa hyppimällä. Leikin avulla lapset oppivat tarkkaavaisuuteen, keskittymiseen ja harjoittavat kuulemistä. Leikki on hyvä tapa saada lapset tekemään jotain yhdessä.

Askartelutuokio – Masai-kaulakoru

Tarvikkeita, joita tarvitaan kaulakorun tekoon: matala valkoinen kertakäyttölautanen, väriä (kyniä, liituja, tusseja tai muuta väriä) ja saksia.

Lapset saavat askarrella oman masai-kaulakorun. Lautasen keskiosa leikataan irti, jotta lautasesta muodostuu ympyrä. Ympyrä maalataan eri väreillä. Halutessaan lapset voivat koristella kaulakorun etuosan pienillä puuhelmillä. Kolmeen - viiteen eri langanpätkään pujotellaan yksi tai useampi pieni helmi, ja nauhat sidotaan kaulakorun etuosaan. Kaulakorun takaosasta leikataan pieni osa irti, jotta korun voidaan laittaa kaulaan.

Tavoitteena on harjoitella saksien avulla sekä helmien pujottelulla hienomotoriikkaa. Samalla tulee harjoiteltua keskittymiskykyä ja kykyä askarrella ryhmässä. Lapset kokevat luomisen ja onnistumisen iloa. Kaulakorut laitetaan esille kaikkien ihailtavaksi.

Flanello-taululla kerrottu satu – Ville sai Jambasta uuden ystävän

Tämä tarina alkaa kaukana Suomesta. Jotta sinne maahan päästään, meidän on ensin ylitettävä lentokoneella iso valtameri. Meren yli päästyämme päädymme rannalle ja sieltä lähdemme kävelemään kohti lähellä olevaa metsää. Olemme tulleet Afrikkaan. Vähän ajan päästä saavumme pieneen kylään. Kylässä on monta savesta tehtyä majaa. Yksi niistä majoista kuuluu metsästäjän perheelle ja toinen kuuluu räätälin perheelle. Tämä tarina ei kuitenkaan kerro kenestäkään heistä. Aivan kylän perällä asuu Jamba perheensä kanssa. Hän on perheen ainoa poika. Afrikassa on syttynyt sota, ja Jamba joutuu perheensä kanssa lähtemään sotaa pako. He ovat yksi onnellisista perheistä, joka pääsee matkustamaan Suomeen.

Ville asui pienessä suomalaisessa kylässä. Yksi hänen lempileikeistään oli merirosvo leikki. Eräänä marraskuisena päivä hän oli leikkinyt koko päivän ja oli aivan uuvuksissa. Sinä iltana Ville katseli ikkunasta ulos seuraten, miten lumihuutalet leijailivat hiljakseen taivaalta. Ville toivoi hartaasti, että yön aikana sataisi paljon lunta. Seuraavana aamuna hän heräsi ja näki, että lunta oli maassa juuri sen verran, että voisi laskea pulkalla mäkeä. Ville juoksi hakemaan pulkkansa ja kiiruhti ulos mäkeen. Hän kiipesi mäen huipulle, hyppäsi pulkkaansa ja laski mäkeä alas hurjaa vauhtia. Hän laski mäkeä useaan kertaan. Jostain kuului outoa ääntä. Aivan kuin joku itkisi. Ville alkoi katsella ympärilleen ja yritti selvittää mistä päin ääni tuli. Hän kiipesi uudelleen mäen päälle, mutta tällä kertaa ilman pulkkaa ja huhuili, mutta ketään ei näkynyt. Hän juoksi rinnettä alas ja huhuili uudestaan, mutta ei nähnyt taaskaan ketään. Ville oli jo luovuttamassa, kunnes hän näki vilauksen sinisestä piposta lumikasan takaa.

”Hei tule esiin.” Ville sanoi. Hän ei saanut vastausta.

”Tule vain rohkeasti esille. En minä ole vaarallinen”.

Varovaisesti asteli lumikasan takaa esille pieni mustaihoinen poika.

”Kuka sinä olet? Minä olen Ville.”

”Minä olen Jamba.” Pieni poika sanoi hiljaa ja katseli alas maahan.

”Onpa sinulla jännä nimi.” Ville sanoi kummastellen. Hän ei ollut ennen kuullut moista nimeä. ”Ja sinun ihosikin on ihan tumma väriltään, melkein musta”.

”Nimeni tarkoittaa sankaria.” Jamba sanoi ja jatkoi:

”Olen juuri muuttanut tänne ja olen aivan yksin. Kylän lapset eivät halua leikkiä minun kanssani. He kiusaavat ja pilkkaavat minun ihonväriäni” Hän jatkoi hiljaa.

”Onpa outoa.” Ville sanoi. ”Yleensä he leikkivät kaikkien kanssa. Mistä muuten olet kotoisin?”

”Olen kaukaa etelästä, Afrikasta.”

”Afrikasta! Siellä on varmaan lämmintä, ihania hiekkarantoja ja palmupuuta.” Ville sanoi ja laittoi silmät kiinni ja kuvitteli leikkivänsä hiekkarannalla.

”Itseasiassa tulen sellaisesta paikasta, jossa on vettä vain vähäsen ja ilma on hurjan kuuma. Asuimme aika lähellä aavikkoa, jossa ei kasva mitään.”

”Oho!” Ville sanoi ja avasi jälleen silmänsä. ”Osaatko laskea pulkalla mäkeä.”

”En tiedä, en ole milloinkaan kokeillut.” Jamba sanoi ja katseli jälleen alas maahan.

”Ei hätää! Tule kanssani tuonne mäen huipulle. Lasketaan vaikka yhdessä pulkallani.

Jamba ilahtui ja niin he kiipesivät mäen huipulle, istuivat samaan pulkkaan ja laskivat rinnettä alas lujaa vauhtia. Eikä vain kerran, vaan monta kertaa, etteivät he enää pystyneet niitä kertoja laskemaan. Päivä alkoi hämärtyä, ja he palasivat yhdessä kylään. Kylässä he leikkivät vielä hetken piilosta ennen kuin lähtivät koteihinsa. Illalla Ville katseli ikkunasta ja ajatteli uutta ystäväänsä. Aamun valjettua hän esitteli Jamban muille lapsille. Siitä päivästä lähtien Jamban ei tarvinnut olla yksin ja enää häntä ei kiusannut kukaan.

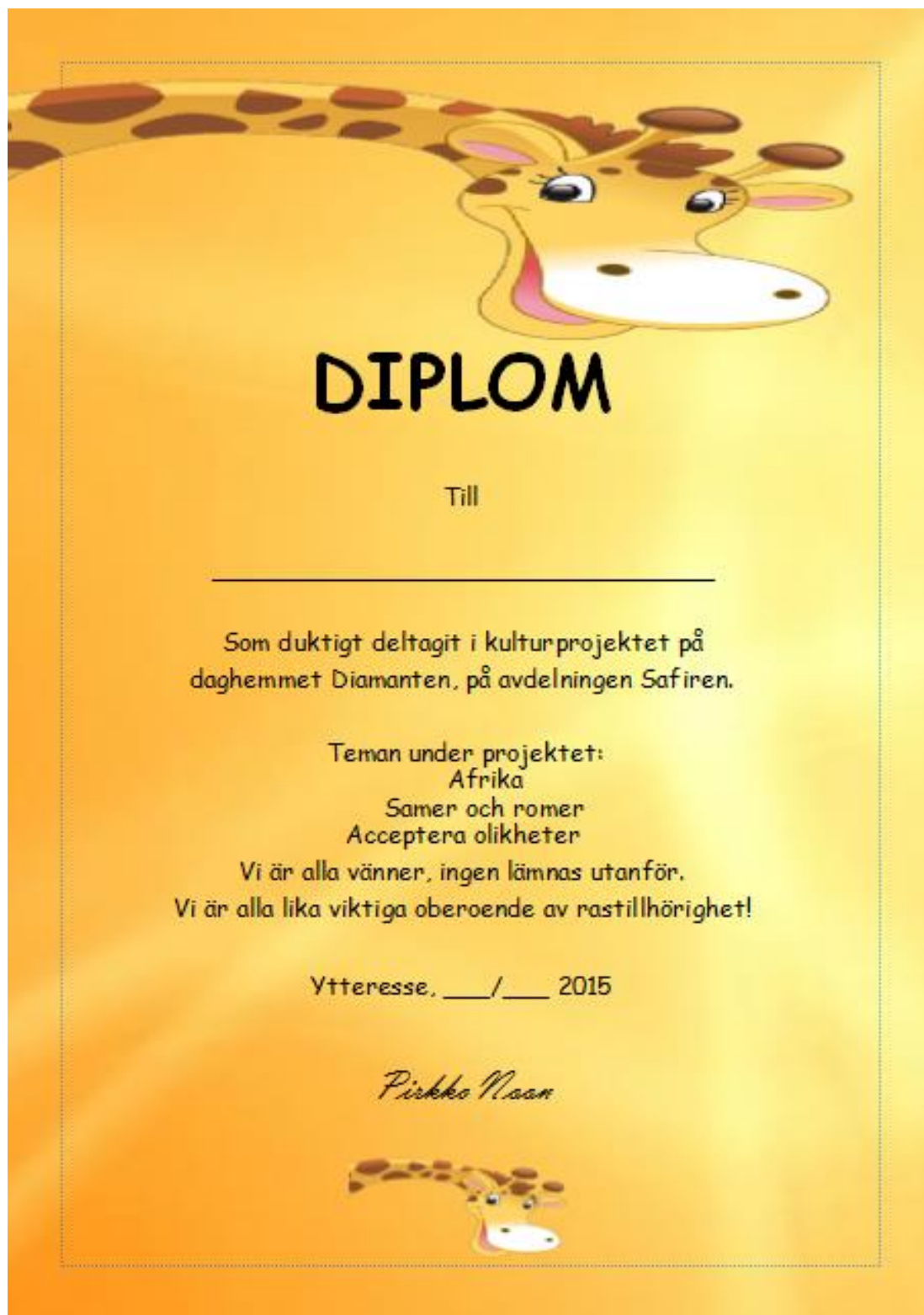
Tämän sadun tavoitteena on opettaa 4–5 -vuotiaille, ettei ketään saa kiusata ihonvärinsä takia. Maailman lapsilla on eri ihonväri, mutta kaikki ovat siltin lapsia ja yhtä arvokkaita. Ollaan ystäviä kakkien kanssa, eikä ketään jätetä leikin ulkopuolelle. Ei ole kivaa olla yksin.

Sadun jälkeen keskustellaan lasten kanssa, millainen on hyvä kaveri. Lapsilta voidaan kysyä, millainen heistä on kiva kaveri esimerkiksi hyvä kaveri:

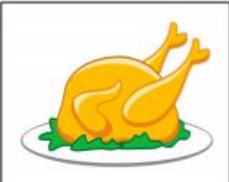
- on ystävä kaikkien kanssa.
- ei kiusaa ja auttaa toisia
- lohduttaa, jos joku on surullinen

Loppuyhteenveto interventioista ja kunniakirjojen jako

Loppuyhteenveto on lyhyt tuokio. Minulla on salainen salkku mukanani viimeistä kertaa. Otan salkusta kuvia tai esineitä, jotka liittyvät aikaisempiin interventioihin. Lapset saavat muistella mihin kuvat tai esineet liittyvät ja mitä kyseisessä interventiossa tehtiin. Kertaamme myös käyttäytymistapoja. Lopuksi lauletaan monikulttuurisuuslaulun ja lapset saavat kunniakirjan osallistumisestaan monikulttuurisuusprojektiin. Viimeinen leima vielä passiin ja toivotaan kaikkea hyvää lapsille ja päiväkodin henkilökunnalle.

<p>7.</p> <p>Masai-halsband</p>	 <div data-bbox="901 324 1276 750" style="border: 1px solid black; padding: 10px; text-align: center;"> <h2>KULTURPASS:</h2> <p>Min bild</p> <p>Namn: _____</p> </div>
<p>8.</p> <p>Sagan om Jamba som flyttar till Finland. Vi är alla vänner! Ingen lämnas utanför.</p>	
<p>9.</p> <p>En kort tillbakablick om vad vi pratat om. Vi äter chapati, bröd från Kenya. Diplomutdelning Kulturrestan är slut!</p>	

<p>1.</p> <p>Den blåa hunden. Olikheter i vår egen grupp. Vi är alla lika viktiga.</p>	<p>4.</p> <p>Skillnader mellan Finland och Kenya: djur, frukter och årstider.</p>
<p>2.</p> <p>Samer och romer: bl.a. klädsel och musik.</p>	<p>5.</p> <p>Så här lever Masaierna. Afrikanska musikinstrument och leksaker.</p>
<p>3.</p> <p>Hur barn har det i olika delar av världen.</p>	<p>6.</p> <p>Afrikansk lek—Nyama, Nyama (på swahili = kött)</p>

Ensimmäinen interventio 14.9.2015: Satu sinisestä koirasta – Erilaisuus on sallittua

Ennen nukketeatterin alkamista tehtiin alustavia järjestelyjä: kannettiin penkit huoneeseen, laitettiin ikkuna-kaihtimet kiinni ja aseteltiin nuket ja muut tavarat sadussa olevaan järjestykseen. Tarkoituksena oli luoda oppimiselle miellyttävät ja hyvät puitteet. Työelämäohjaaja ohjasi lapset istumaan penkeille oikeaan järjestykseen. Kellon kilinällä aloitettiin tuokio. Lapsille kerrottiin, että kellon kilinä tarkoittaa hiljaisuutta. Jokainen sai vuorollaan kilisyttää kelloa. Tänäpäin läsnä oli 10 lasta. Tavoitteena oli tuoda esille, että erilaisuus on sallittua, ja olemme kaikki samanarvoisia. Ketään ei saa syrjiä, kiusata tai jättää kaveriporukan ulkopuolelle ulkonäön perusteella.

KUVA 2. ”Sininen koira” -sadun hahmot

Sadussa muut koirat kiusasivat sinistä koiraä hänen ulkonäkönsä takia. Koirien mielestä hän oli ruma, ja siitä syystä toiset eivät halunneet leikkiä sen kanssa. Sininen koira yritti epätoivoisesti selvittää omaa rotuaan vertaamalla itseään kaikkiin ympärillään oleviin sinisiin asioihin, kuten siniseen kukkaan, smurffiin ja siniseen lintuun. Sininen koira yritti pestä sinisen värin pois siinä kuitenkin onnistumatta. Hän halusi kovasti näyttää samanlaisilta kuin muut koirat. Sininen koira oli hyvin yksinäinen ja surullinen kunnes eläinkauppaan tuli pieni tyttö vanhempiensa kanssa. Tyttö ihastui tähän koiraan sinisestä väristä välittämättä. (Brems & Connickx 2012.) Satuilun jälkeen esitettiin lapsille kertomukseen liittyviä kysymyksiä. Lasten mielestä sadun hahmot (KUVA 2) olivat ihania. Sadun jälkeen he saivat tutustua satuhahmoihin.

Lapset kuuntelivat ja seurasivat nukkesatua tarkasti. Lapset samaistuivat erittäin hyvin satuhahmoihin, etenkin siniseen koiraan. Lapsista näkyi huoli ja paheksunta muiden koirien kiusatessa sinistä koiraan. Sadun lomassa esitin satuun liittyviä kysymyksiä (TAULUKKO 2). Lapset ymmärsivät, miten vääräys korjataan ja, miten lohdutetaan ystävää. Lapset tiesivät anteeksipyytämisen tarkoituksen.

TAULUKKO 2. Sininen koira – Kysymykset ja vastaukset

Kysymykset	Lasten vastaukset
Miten muut koirat olisivat pitäneet toimia?	<ul style="list-style-type: none"> - Ketään ei saa kiusata - Kaikkien kanssa tulee olla kaveri - Sinisen koiran kanssa pitää leikkiä - Häntä ei saa jättää yksin - Ei saa olla tuhma - Täytyy pyytää anteeksi
Mitä täytyy tehdä, jos sininen koira on surullinen?	<ul style="list-style-type: none"> - Täytyy olla ystävällinen - Häntä pitää halata - Pitää olla kaveri sinisen koiran kanssa - Koira pitää ottaa mukaan - Koira pitää silittää
Voidaanko ihmisten ihonväriä pestä pois?	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki lapset pudistivat päätään ilmaisten, että ihonväriä ei voi pestä pois.

Tarinoinnin jälkeen leikimme peili kiertää- leikkiä. Lapset saivat vuorotellen katsoa peilistä ja kertoa hieman omasta ulkonäöstään. Verrattiin myös toistemme vaatteita ja lapset saivat kertoa lempiväriänsä. Lapset olivat sitä mieltä, että vaikka näytämme erilaisilta, ovat kaikki ryhmässä olijat yhtä tärkeitä. Päivän lopuksi lapsille annettiin väritystehtävä, jossa saivat värittää oman mielikuvituskoiran. Osa värittivät kuvansa todella tarkasti, kun taas joku toinen väritti sen kauhealla kiireellä. Väritystehtävän aikana näkyi selvästi, kenellä oli kiinnostusta ja kärsivällisyyttä värittämiseen.

Toinen interventio 15.9.2015: Saamelaiset ja romanit

Intervention tavoitteena oli tutustuttaa lapsia Suomessa oleviin etnisiin pääryhmiin: vaatetukseen, musiikkiin ja heidän elintapoihinsa. Lasten tuli myös ajatella miten kunnioittaa ja hyväksyä toisia

ihmisiä riippumatta heidän etnisyydestään, ihonväristään, vaatetuksestaan tai kielestään. Tänään läsnä oli 12 lasta.

Flanello-työkalulle asetettiin kartta Suomesta. Lapset tiesivät, että kyseessä on kartta, mutta eivät tienneet sen esittävän Suomea. Kartalta näytettiin, missä kartalla tällä hetkellä olemme. Kartalta katsoimme myös, missä Ruotsi on, sillä monilla lapsilla on yhteyksiä Ruotsiin. Saamelaiset olivat lapsille uusi tuttavuus. Työkalulle kiinnitettiin kuva sekä saamelaisesta miehestä että naisesta. Lapset näkivät, mitä vaatteita saamelaiset käyttävät (KUVA 3). Suomessa on eri saamelaisyhteisöjä ja jokaisella on omat pukunsa. Kuvat ovat mukana tekijän luvalla.

KUVA 3. Lapinnaisen ja lapinmiehen puku (Hyötylän käsityöpaja Takkaporo)

Asetettiin työkalulle kuvan saamelaisten lipusta ja kerrottiin, että heillä on oma lippunsa. Lapset osasivat kaikki lipussa olevat värit: punainen, sininen, keltainen ja vihreä. Puhuttiin hieman saamelaisten pääelinkeinosta, porotaloudesta. Poronhan kaikki lapset tunsivat. He liittivät sen joulupukkiin ja hänen poroihinsa. Kiinnitettiin työkalulle kuvan saamelaisten asumuksesta. Kahden lapsen mielestä kuva esitti teltaa. Oikaistiin heitä kertomalla, että saamelaiset kutsuvat sitä kodaksi. Kerrottiin myös, että tänä päivänä saamelaiset asuvat tavallisissa taloissa, mutta joskus he joutuvat yöpymään kodassakin. Lapset oppivat, mitä äiti ja isä ovat saameksi: äiti = enni ja isä = eeči (Inarinsaame). Lapsista sanat kuulostivat hauskoilta. Lapset lausuiivat sanat ääneen moneen kertaan ja nauru oli herkässä. Videotykin kautta lapset saivat kuunnella saamelaisen nuoren miehen joikailua. Lapsille ”joiku” oli uusi sana. Lasten mielestä joikaaminen oli kaunista.

KUVA 4. Romaninaisen puku (Markku Haverinen Suomen kansallismuseo)

Seuraavaksi lapsille kerrottiin romaneista. Flanello-työkalulle kiinnitettiin kuva romaninlaisesta (KUVA 4). Kuva on opinnäytetyössä mukana tekijän luvalla. Lapset ihailivat pukujen pitsejä ja kimallusta. Lapsille kerrottiin, että leningit ovat painavia ja kesäisin hyvin kuumia. Lapset saivat kuulla hieman romanien historiasta. Entisaikaan romanit kulkivat paikasta toiseen hevosten ja kärryjen kanssa. Monet ihmiset antoivat romaneille luvan majoittua mailleen, jopa päästivät taloonsa tekemään ruokaa. Puhuttiin myös siitä, mitä kaikkea heillä on oltava mukana matkustaessa (TAULUKKO 3). Lapset saivat tietää, että tänä päivänä maassamme ovat romanit asuvat tavallisissa taloissa. Romaneilla on oma kielensä. Opittiin pari sanaa romanin kielellä: äiti = dai ja isä = daad. Videotykin avulla näytettiin lapsille romanien musisointia ja laulua. Romanimusiikki ei näyttänyt olevan yhdenkään lapsen mieleen.

TAULUKKO 3. Saamelaiset ja romanit - Kysymykset ja vastaukset

Kysymykset	Lasten vastaukset
Miten saamelaisia ja romaneja tulee kohdella?	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki ovat yhtä tärkeitä - Me ollaan kaikki yhtä mukavia - Ei saa kiusata vaatteiden takia - Täytyy leikkiä lasten kanssa - Täytyy olla kiltti
Mitä kaikkea saamelaiset tarvitsevat mukanaan asuessaan kodassa? Mitä romanit tarvitsevat mukanaan asuessa teltassa tai hevostärimässä?	<ul style="list-style-type: none"> - Täytyy olla ruokaa mukana - Vaatteita tarvitaan - Sänky - Leluja täytyy olla - Pyörä
Riittääkö se, että romaneilla on ruokaa ainoastaan omalle perheelleen?	<ul style="list-style-type: none"> - Hevosille ruokaa - Heinää eläimille
Onko kukaan teistä nähnyt romaneja esimerkiksi kaupassa?	<ul style="list-style-type: none"> - Kukaan lapsista ei ollut nähnyt romaneja.
Onko kukaan teistä nähnyt saamelaisia?	<ul style="list-style-type: none"> - Kukaan lapsista ei ollut nähnyt saamelaisia.

Askarteluosuudessa suunniteltiin aluksi, että lapset tekisivät pahvirasioista kitaran. Musiikin ollessa mukana monissa interventioissa päätettiin askarrella lasten kanssa sätkynukkeja. Sätkynukkeihin liimattiin lasten oma kuva. Lapset värittivät sätkynuket haluamallaan tavalla. Valmiit sätkynuket ripustettiin seinälle riviin ja lapset saivat ihailia niitä. Jokainen sätkynukke oli lapsen oma luomus ja siitä syystä erityinen ja ihana. Haluttiin tuoda esille, miten mahtavaa on, että olemme erilaisia.

Kolmas interventio 16.9.2015: Maailman lasten arki ja nukkumapaikat

Tavoitteena oli tuoda esille eri maiden lasten elinolot ja verrata niitä Suomen elinoloihin. Tarkoituksena oli opettaa lapsia näkemään, että köyhyydestä tai ihmisrodusta huolimatta olemme kaikki yhtä arvokkaita. Lapsi on lapsi muiden joukossa, olipa hän köyhä tai rikas, tumma- tai valkoihoinen. Läsnä oli 11 lasta. Tuokion alussa näytettiin lapsille kaksi kananmunaa: valkoinen ja ruskea. Lapset tiesivät, että lautasella on kananmunia ja, että munat olivat eriväriset. Kysyttiin lapsilta miltä kananmunat

näyttävät sisältä. Lasten mielestä valkoinen muna on keltainen sisältä ja ruskea muna on ruskea sisäpuolelta. Otettiin esille kaksi lasia ja rikotettiin munat lasihin. Lapset olivat ihmeissään huomattuaan, että munat näyttävät samanlaisilta. Yksi lapsista oli tarkkaavainen ja sanoi toisen munan keltuaisen olevan tummempi kuin toisen munan keltuainen. Kerrottiin, että keltuaisen väri vaihteli sen mukaan, mitä ruokaa kanat söivät.

Siirryttiin puhumaan maailman lapsista. Vaikka lasten iho on erivärinen, ovat lapset sisäpuolelta samanlaisia. Keskusteltiin lasten kanssa, mitä kaikkea meidän kaikkien ihmisten sisäpuolelta löytyy: sydän, mahalaukku ja keuhkot. Lattialle aseteltiin kuvia eri ihmisrotujen käsistä. Lapset asettuivat kuvien ympärille, ja vertasivat käsiään kuvissa oleviin käsiin sekä ryhmässä olevien lasten käsiin. Ensimmäistä kertaa yksi lapsista sanoi mustan käden olevan ruma. Keskusteltiin lasten kanssa, miltä tuntuu, jos afrikkalaiselle sanotaan hänen olevan ruma tai jos meitä suomalaisia sanotaan olevan rumia. Lapset olivat sitä mieltä, että kaikki olemme yhtä hyviä. Yksi lapsista sanoi, että he tulevat meille. Hän oli uutisissa nähnyt, että maahamme saapuu paljon pakolaisia. Keskustelu siirtyi aiheeseen, miksi ihmiset muista maista muuttavat maahamme asumaan.

TAULUKKO 4. Maailman lapset - Kysymykset ja vastaukset

Kysymykset	Lasten vastaukset
Miltä kananmunat näyttävät sisältä?	<ul style="list-style-type: none"> - Valkoinen kananmuna on sisältä keltainen. - Ruskea kananmuna on sisältä ruskea.
Miksi ihmiset muuttavat maahamme?	<ul style="list-style-type: none"> - Koska siellä on sota - He haluavat tulla meille
Kenellä teistä on oma koti, oma sänky, leluja jne.	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki lapset nostivat kätensä ylös jokaisen kysymyksen kohdalla, ja se tarkoitti, että heillä on näitä kaikkia
Onko kaikilla maailman lapsilla: oma koti, oma sänky, tarpeeksi ruokaa ja leluja	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikilla ei ole omaa kotia - Kaikilla ei ole omaa omaa sänkyä - Ruokaa ei ole kaikilla lapsilla - Kaikilla on leluja
Näytettiin kuva, jossa lapsi asuu ulkona. Mitä jos alkaa satamaan?	<ul style="list-style-type: none"> - Hänen täytyy mennä toiseen taloon. - Häntä täytyy auttaa.
Jos ulkona näette lapsen seisovan sateessa, mitä kuuluu tehdä?	<ul style="list-style-type: none"> - Hän voi tulla sisään. - Hänen täytyy laittaa kuivat vaatteet päälle.
Mitä jos lapsella on nälkä?	<ul style="list-style-type: none"> - Hänelle täytyy antaa ruokaa.

Tuokion aikana esitettiin lapsille kysymyksiä (TAULUKKO 4). Lapset osallistuivat innolla keskusteluun ja toivat esille omia mielipiteitään.

Dokumenttikameran avulla näytettiin kuvia yhdeksän eri maiden lasten nukkumapaikoista. Se oli lapsista erittäin mielenkiintoista. Maailman lapsista osa asui samankaltaisissa kodeissa kuin suomalaiset lapset. Useat maailman lapsista elävät suuressa köyhydessä. Ryhmässä olevat lapset eivät tienneet, että tällaisia asuinoloja on olemassakaan. Kuvat herättivät lapsissa paljon kysymyksiä. He saivat verrata omaa elämää maailman lasten elinoloihin. Opetuksen tarkoitus oli saada lapsia ymmärtämään, että vaikka maailmassa on paljon köyhiä lapsi, on jokaisella lapsella samat tarpeet kuin päiväkodin lapsiryhmässä. Kaikki lapset tarvitsevat vaatteita, ruokaa, rakkautta ja oman kodin. Lapsista näkyi huoli, kun tuli esille, että kaikilla lapsilla ei ole kaikkea näitä asioita. Monet lapset joutuvat nukkuman ulkosalla, heillä ei ole omaa perhettä, heillä ei ole tarpeeksi vaatteita tai ruokaa. Eniten ihmetystä lapsissa herätti, kun kuulivat, että maailmasta löytyy paljon lapsia, joilla ei ole leluja tai ei ole milloinkaan ollut leikkikaluja. Lapsista oli kamalaa kuulla, että monet maailman lapsista hakevat ruokaa jätteastioista tai kaatopaikalta.

Tämän päiväisessä askarteluosuudessa lapset saivat yrittää samaistua köyhän lapsen asemaan. Lapset ovat saaneet tietää, että maailmassa on hyvin köyhiä lapsia, jotka omistavat vain vaatteet päällään. Jokaiselle lapselle jaettiin oma tyhjä paperi, jonka ylänurkkaan oli liimattu kuva köyhästä afrikkalaisesta lapsesta. Heidän tehtävänä oli hakea lehdistä kuvia tavaroista, vaatteista ja ruuista, joita he haluaisivat näillä köyhillä lapsilla olevan. Saksia käyttäessään he saivat harjoitella hienomotoriikkaa. Tuokio päätettiin monikulttuurisuus laulun kuuntelemiseen videotykin kautta.

Neljäs interventio 21.9.2015: Miten Kenia eroaa Suomesta

Tämän tuokion tavoitteena oli saada lapset näkemään eroja Suomen ja Kenian välillä. Lapset tutustuivat molempien maiden vuodenaikoihin, eläinmaailmaan ja hedelmiin. Tarkoituksena oli maistaa hedelmiä, joita Suomessa ei kasva ja, millä tavalla hedelmiä saadaan Suomeen. Paikalla oli 10 lasta. Flanello- taululle kiinnitettiin Suomen ja Kenian maiden liput. Lapset tunnistivat Suomen lipun ja ymmärsivät, että toinen täytyy olla Kenian lippu. Vuodenajat kerrattiin, sillä ovat erilaiset Suomessa ja Keniassa. Lapset eivät osanneet mainita vuodenaikoja oikeassa järjestyksessä, mutta tiesivät kaikkien vuodenaikojen nimet. He olivat ihmeissään, kun kuulivat, että Keniassa on vain yksi

vuodenaika, kesä. Lapset saivat asetella kuvia vuodenaajoista, eläimistä, hedelmistä ja marjoista oikeiden maiden kohdalle (KUVA 5).

KUVA 5. Flanello-tylulla lasten asettelemat kuvat

Keskusteltiin, miten Keniaan voidaan matkustaa ja, mitä kaikkea matkalle tarvitaan mukaan. (TAULUKKO 5). Lapset osallistuivat innolla keskusteluun. Kuvien asettelujen jälkeen oli vuorossa Kenialaisten hedelmien maistelu. Suunnitelmissa oli maistella hedelmiä vasta seuraavassa interventiossa, mutta koska hedelmistä puhuttiin jo nyt, oli sopivampaa, että niitä maisteltiin jo tässä tuokiossa. Kolme lapsista piti mangon mausta ja he pyysivät saada lisää. Tuore ananas oli lähes kaikkien suosikki. Yksi lapsista sanoi, että hän ei pidä ananaksesta, mutta maistettuaan tuoretta ananasta hän pyysi useaan otteeseen lisää. Ainoastaan kaksi ryhmän lapsista ei pitänyt ananaksen mausta.

TAULUKKO 5. Kenia - Kysymykset ja vastaukset

Kysymykset	Lasten vastaukset
Miten Keniaan voi matkustaa: Voiko sinne kävellä? Voiko sinne pyöräillä?	- Ei voi! - Ei voi, sinne pääsee lentokoneella.
Mitä matkalle tarvitaan mukaan?	- Vaatteita, ruokaa - Ruokaa ei saa ottaa mukaan, ei ainakaan Turkkiin. - Leluja - Hammasharja
Kasvaako banaani Suomessa? Kasvaako ananas Suomessa? Mikä hedelmä tämä on (mango)? Kasvaako mango Suomessa?	- Kyllä kasvaa - Ananas ei kasva meillä. - Se on persikka. Se on omena. - Kyllä kasvaa.
Voiko Keniassa tehdä lumiukkoja? Miksi siellä ei voi tehdä lumiukkoja? Mitä lumiukolle tapahtuu kesällä?	- Ei voi! - Siellä on kesä. - Lumiukko sulaa.

Kuudes interventio 30.9.2015: Satu ”Ville sai Jambasta uuden ystävän”

Tavoitteena oli asettua kiusatun lapsen asemaan ja ottamaan huomioon toisia ihmisiä. Lapset tulisi myös ajatella, millainen on hyvä ystävä. Tarkoituksena oli myös tutustuttaa lapsia kenialaisiin leluihin ja askarrella masai-kaulakoru. Mukana oli 10 lasta.

Tämän päiväinen tuokio aloitettiin tarinan kertomisella. Kertomuksen aikana flanello-työkalulle kiinnitettiin kuvia. Sadussa Keniassa oli syttynyt sota, ja Jamba joutui perheensä kanssa muuttamaan pois sodan jaloista uuteen maahan. Perhe pääsi muuttamaan kylmään, talviseen Suomeen. Jamban aika Suomessa ei alkanut hyvin. Muut lapset kiusasivat häntä hänen ihonväriensä takia. Jamba oli erittäin surullinen ja tunsu itsensä hyvin yksinäiseksi. Eräänä päivänä muut lapset pilkkasivat häntä ja jättivät hänet pienen lumikasan taakse itkemään. Samaan aikaan ulkona oli poika nimeltä Ville. Ville oli pulkkamäessä ja hän kuuli jonkun itkevän. Pienen maanittelun jälkeen hän onnistui saamaan Jamban tulemaan esiin lumikasan takaa. Siitä hetkestä lähtien heistä tuli parhaat kaverit. Villen esiteltyä Jamban muille kylän ystäville Jambaa ei enää kiusannut kukaan. Tarinaa kertoessa lapsia osallistettiin mahdollisimman paljon. Heille esitettiin aiheeseen liittyviä kysymyksiä (TAULUKKO 7).

TAULUKKO 7. Ville sai Jambasta uuden ystävän – Kysymykset ja vastaukset

Kysymykset	Lasten vastaukset
Mikä on sota?	- Kun ollaan tuhmia.
Miltä teistä tuntuu jos joudutte sanomaan hyvästit omalle lemmikille tai ystävälle?	- Surulliselta - Ei ole kivaa
Miten Jamba ja hänen perhe pääsi Suomeen?	- Lentokoneella - Pyörällä ei voi mennä
Mitä vaatteita Jamba tarvitsee?	- Lakki ja hanskat, talvikengät - Takki ettei tule kylmä.
Saako kiusata toista ihonvärin takia?	- Lapset vastasivat, että ”Ei saa!”.
Mitä pitää tehdä jos näkee, että toista kiusataan?	- Pitää mennä kertomaan isälle ja äidille. - Täytyy sanoa aikuiselle - Jamban kanssa täytyy leikkiä - Häntä täytyy lohduttaa, häntä täytyy halata - Kyyneleet täytyy kuivata pois
Miksi nuket ovat iholtaan ruskeita?	- Hekin ovat ruskeita (tarkoittaen ihmisiä Keniassa).
Millainen on teidän mielestänne hyvä ystävä?	- Hyvä kaveri - Kiltti - Auttaa minua - Ei kiusaa - Haluaa leikkiä

Keskusteltiin siitä, mitä kaikkea Jamba pakkasi laukkuunsa ennen matkalle lähtöä. Kun joku lapsista mainitsi leluja kysyin, haluavatko he nähdä Jamban lelut. Kaikki halusivat nähdä, mitä leluja Jamballa oli mukanaan tullessaan Suomeen (KUVA 7).

KUVA 7. Masai-heimon tekemät lelut

Lapset saivat leikkiä jonkun aikaa leluilla. Lapsista nuket näyttivät hassuilta. Yksi lapsista kieltäytyi ottamasta nukkea käsiinsä. Hänestä nuket olivat inhottavia. Leikittyämme vähän aikaa leluilla oli askartelutuokion vuoro. Lapset saivat askarrella oman masai-kaulakorun. Tänäpä he saivat käyttää tusseja. Kaulakoruun oli valmiiksi piirretty afrikkalaisia kuvioita, joita lapset innolla värityivät. Afrikkalaiset pitävät voimakkaista väreistä ja siitä syystä tussit olivat tähän tarkoitukseen sopivat.

Seitsemäs interventio 1.10.2015: Monikulttuurisuusprojektin lopetus ja kunniakirjojen jako

Viimeisen päivän tavoitteena oli muistelemine, mistä aikaisemmissa tuokioissa olimme puhuneet. Tarkoituksena on palauttaa mieliimme, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Monikulttuurisuusprojektin viimeistä päivää oli tarkoitus juhlistaa kenialaisella leivällä, chapatilla, ja kunniakirjojen jaolla sekä kulttuuripassin leimaamisella.

Tuokio sujui moitteettomasti, vaikka läsnä oli myös ryhmän pienimmät, eli kolmevuotiaat. Nuorimmat kolme eivät osallistuneet keskusteluun vaan he seurasivat silmä tarkkana, mitä tuokiossa tapahtui. Lapsia oli yhteensä 14. Käytössäni oli videotykki sekä dokumenttikamera. Dokumenttikameran avulla näytettiin lapsille kuvia edellisten päivien sisällöistä, ja lapset saivat muistella mitä kussakin tuokiossa keskusteltiin. Lapset muistivat erittäin tarkasti kaikki käsitellyt aiheet ja sisällöt. Lapset odottivat jännittyneenä seuraavaa kuvaa. Kaikki 4–5-vuotiaat osallistuivat ahkerasti keskusteluun. Tuokion loputtua soitettiin videotykin avulla monikulttuurisuuslaulun ”Många barn är bruna” viimeistä

kertaa. Laulun loputtua painotettiin vielä kerran, että vaikka olemme kaikki erilaisia, olemme kaikki kuitenkin samanarvoisia. Muistelemisen jälkeen oli vuorossa chapatin maistelu (KUVA 8).

KUVA 8. Kenialainen chapati

Lapset siirtyivät omille paikoilleen pöydän ympärille odottamaan leivän tarjoilua. Yksi lastentarhanopettajista leipoi leivät. Lasten herkutellessa chapatilla soi taustalla kenialainen musiikki: Jambo, jambo bwana. Kerrottiin lapsille että ”jambo” tarkoittaa ”hei”. Lapsista ”jambo” oli hauska sana. Videotykin kautta lapset saivat nähdä ihania kuvia Kenian safarilta. Lapset pitivät kenialaisesta leivästä erittäin paljon. Chapatia syötiin vain kera. Leivän loputtua he olisivat halunneet lisää. Yksi lapsista oli melkein surullinen chapatin loputtua. Lapsille annettiin kotiin vietäväksi leivän teko-ohjeen. Tuokion lopussa leimattiin lasten kulttuuripassit, jotka laitettiin lasten omaan mappiin. He saivat myös kunniakirjan osallistumisestaan monikulttuurisuusprojektiin. Tämä oli hieno lopetus monikulttuurisuusprojektille.

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön alustava aikataulu (pvm:t kuukauden tarkkuudella)

Aloituspalaveri (ohjaaja, työn tekijä, työelämäohjaaja) [k.2015]

Toteutussuunnitelman esittäminen [k.2015]

Väliraportointi []

Ohjaajan tarkastus ja/tai loppupalaveri [k.2016]

Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen [k.2016]

Opinnäytetyön seminaariesitys [k.2016]

Kypsyyskoe [k.2016]

Toimeksiantajan yhteystiedot (yritys, yhteyshenkilön nimi, osoite, puhelin, sähköposti)

Tämä sopimus on laadittu kolmena kappaleena. Sopimuskappaleet toimitetaan opinnäytetyön tekijälle, toimeksiantajalle sekä työn ohjaajalle. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelija sitoutuu tekemään toimeksiantajan toimeksiannosta edellä mainitusta aiheesta opinnäytetyön k.2016 mennessä.

Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön työssä tarvittavaa tietoa sekä arvioimaan opinnäytetyön valmistuttua sen hyödynnettävyyttä toiminnassaan.

Toimeksiantaja maksaa

materiaali-, postitus-, matka- ym. mahdolliset kulut laskun mukaan. Toimeksiantaja voi maksaa opinnäytetyön tekijälle palkan.

Tämän sopimuksen osapuolet ovat velvolliset pitämään salassa kaiken, mitä he toimeksiannon yhteydessä ovat aaneet tietoonsa asioista, joita voidaan pitää toisen sopijapuolen liikesalaisuutena. Opinnäytetyö käydään läpi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja se on julkinen asiakirja. Toimeksiantajan tulee erikseen pyytää työn salausta.

Ammattikorkeakoulu ei vastaa opinnäytetyön tekijän mahdollisesti aiheuttamasta haltasta tai vahingosta.

Päiväys

2.9.2015

Työelämäohjaajan allekirjoitus

Paula Ahlberg

Opiskelijan allekirjoitus

P. Ahlberg

Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus

Paula Ahlberg

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Pedersöre kommun

Vastuuhenkilö organisaatiossa Catarina Herrmans

Tutkimusluvun anojat) Pirkko-Liisa Uvon

Osoite Framstugatan 6, 68910 Bennis

Puhelin 050-5376203

Sähköpostiosoite pirkko-liisa.uvon@cov.fi

Tutkimuksen nimi Kulttuuri-projekti

Tutkimuksen tarkoitus Diamantissa
lisätä 4-5-vuotiaiden ymmärrystä
monikulttuurisuutta kohtaan

Tutkimuksen kohderyhmä 4-5-vuotiaat lapset
päiväkodin työntekijät

Aineiston keruun arvioitu ajankohta syyskuu - lokakuu 2015

Tutkimusmenetelmä projektiluontoinen opinnäyte-
tjo

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 1 20

Tutkimuksen ohjaaja Aun Jouluk

Lupa myönnetään
paikka Pedersöre aika 7, 9 2015

anomuksen mukaisesti muutosehdotuksin hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus Catarina Herrmans

LITTEET Tutkimussuunnitelma
 Kysely/haastattelulomake
 Muut liitteet, mitkä _____

BEDÖMNINGSBLANKETT TILL HANLEDAREN

1. Hur var samspelet mellan mig och barnen? Motivera gärna svaret.

Jättebra! Du har kunnat inspirera dem och fånga deras uppmärksamhet. Materialet var planerat för rätt ålder och du har anpassat dig

2. Var det någonting som jag kunde ha gjort på ett annat sätt? Vad? efter barnen.

Nej blev sakerna - det som togs upp väldigt brett. Från Afrika → olikheter i vårt land. I vanliga fall begränsar man sig till ett likt område till Afrika. Helt bra förnu när det handlade om ett projekt/kulturpass.

3. På vilket sätt kom mångkulturella temat och accepterande av olikheter fram i programpunkterna? Kom de fram tillräckligt tydligt?

- Sagan om den blå hunden och slutberättelsen med Jamba som flyttar till Finland var helt fantastiska val.
- Berättelsen om bilderna om hur olika man bor o. sover var välvalda och tydliga för barnen.

4. Hur framkom det om programmet var gjort för rätt ålder?

Programmet tog fasta på barn i olika åldrar och förhållanden. Det var lätt för barnen att ta till sig. Den blå hunden var superbra inledning. Ledsakerna från Afrika var också rätt.

5. Fick barnen delta i programmet tillräckligt mycket? Kom det fram stora skillnader mellan barnens deltagande? Motivera gärna svaren.

Musikstunden med instrument (Afrikanska) bestod av aktivitet för alla.

Efter varje samling ordnades någon form av aktivitet måla, jobba och sista gången bjöds vi på Afrikanskt bröd. Helt lagom aktivitet.

6. På vilket sätt har projektet varit till nytta för daghemmet?

Intressant projekt, roligt och välplanerat. Tangerade flyktingfrågor just idag väldigt bra. Man märkte att barnen var medvetna om att flyktingar just nu anländer till Finland.

Bra tema att ha återkommande varje år. Blir aldrig föräldrat. Behörs hela tiden!!

Muntliga deltagande det helt beroende på barnet, vissa vill prata och berätta hela tiden.

16.10.2015 Paula Ahlén